SIR ARTHUR CONAN DOYLE

ÜÇ ÇATILI EV

SHERLOCK HOLMES

Sir Arthur Conan Doyle

SHERLOCK HOLMES

ÜÇ ÇATILI EV

Çeviren: Uğur Gülsün

Cep Yayın No: 33
Sherlock Holmes - Üç Çatılı Ev
Sir Arthur Conan Doyle
Genel Yayın Yönetmeni / Ahmet İzci
Editör / İrfan Bülbül
Çeviren / Uğur Gülsün
İç Tasarım / Çelebi Şenel
Kapak / Yunus Karaaslan

T. C. Kültür Bakanlığı Sertifika No:14111

Avrupa Yakası Yayınları, İlgi Yayınlarının markasıdır.
Avrupa Yakası Yayıncılık
Çatalçeşme Sokak. No: 27/10
Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel: 0212 526 39 75
Belgegeçer: 0212 526 39 76
www.avrupayakasiyayinevi.com

Sir Arthur Conan Doyle

GÜMÜŞ ŞİMŞEK

Bir sabah beraber kahvaltıya oturmuştuk ki Holmes:

“Watson, korkarım gitmek zorundayım,” dedi.

“Gitmek mi? Nereye?”

“King’s Pyland, Dartmoor’a.”

Buna hiç şaşırmamıştım. Aslında, günlerdir İngiltere’nin bir uçtan bir uca dilinde olan böyle bir hadiseye nasıl oldu da karışmadı diye meraktaydım. Gün boyu çenesi göğsüne mıhlı, çatık kaşlarıyla odada bir ileri, bir geri volta atıp durmuş, piposu defalarca en sert tütünüyle dolup dolup boşalmıştı. Sorularıma, laf atmalarıma karşı tepkisizdi. Haber ajansımızın gönderdiği günlük gazeteleri şöyle bir göz attıktan sonra bir köşeye fırlatmıştı. Hiç konuşmuyor olsa da aklından geçenleri pekâlâ biliyordum. Wessex Kupası’nın favori atının ortadan kayboluşu ve terbiyecisinin acıklı ölümü tam da onun analiz yeteneklerini gıcıklayacak şekilde kamuoyu önüne düşmüştü. Tam bu yüzden, olayın geçtiği yere gitme niyetini açıklamasını dört gözle bekliyor, umuyordum.

“Sana ayak bağı olmayacaksam ben de seninle gelmekten mutluluk duyarım.” dedim.

“Sevgili Watson, gelsen inan çok iyi edersin. Zamanını boşa harcamış olmayacaksın, zira bu olayı benzersiz derecede özel yapacak bazı noktalar var. Sanırım Paddington’daki trene yetişecek yeterli zamanımız var, meseleyle ilgili ayrıntıları sana yolda anlatırım. Şu harika dürbününü de yanına alırsan sevinirim.”

Holmes’in dediği gibi, bir saat kadar sonra kendimi Exeter yolunda birinci sınıf vagonun bir köşesinde buldum. Sherlock Holmes, seyahatlerde kullandığı, kulakları yukarı kıvrık şapkasının çevrelediği sert ve hevesli yüzüyle, Paddington’dan satın aldığı günlük gazetelere dalmıştı. Reading’i de bitirip sonuncu gazeteyi koltuğunun altına aldı ve bana puro kutusunu uzattı:

Pencereden dışarıyı izlerken saatine baktı, “İyi gidiyoruz,” dedi, “şu anda hızımız saatte elli üç buçuk mil.”

“Çeyrek mil işaretlerini görmedim ben,” dedim.

“Ben de görmedim ama bu hattaki telgraf direkleri atmış metre aralıklarla dikildiğine göre hesaplaması kolay. John Straker cinayeti ve Gümüş Şimşek’in

kayboluşuyla ilgili detaylı bilgin vardır herhalde."

"Telegraph ve The Chronicle'da yazan şekliyle biliyorum olayı."

"Bu vaka, dedektifin sanatını yeni kanıtlar toplamakta değil, bilinen detayları ayıklamakta göstereceği türden bir vaka. Yaşananlar alışılmışın dışında, oldukça karmaşık ve çokları için kişisel önem taşıyan bir trajedi olduğu için, sayısız tahmin, varsayım ve hipotezle çepeçevre sarılı bulunuyoruz. Zor olan da işte gazetecilerin, teorisyenlerin süsleyerek abarttıkları şeyler arasından gerçeği, mutlak ve inkâr edilemez gerçeği ortaya çıkarmak. Bu sağlam temellere dayandıktan sonra yapmamız gereken, ne tür çıkarımlar yapılabileceğini görmek ve bütün bu esrarın neyin üzerinde dönüp durduğunu saptamak olacak. Salı akşamı hem atın sahibi Albay Ross'tan, hem de vakaya bakan Müfettiş Gregory'den, yardımımı isteyen birer telgraf aldım."

"Salı akşamı ha!" diye atıldım. "Ve bugün Perşembe. Neden dün harekete geçmedin?"

"Çünkü yanıldım, sevgili Watson, üstelik korkarım bu yanılgıya beni senin hikâyelerin sayesinde tanıyan çoklarının zannettiğinden daha sık düşüyorum. İngiltere'de böylesine ünlü olmuş ve göze çarpan bir atın hele de Kuzey Dartmoor gibi yerleşimin seyrek olduğu bir bölgede, uzun süre gizli kalacağını tahmin etmemiştim. Dün saatler boyu atın bulunduğunu, onu kaçıranın da John Straker'in katili ile aynı kişi olduğunu duymayı bekledim durdum. Ancak bir gün daha geçip de genç Fitzroy Simpson'un tutuklanmasından başka bir gelişme olmayınca, harekete geçme zamanımın geldiğini hissettim. Yine de bir şekilde dünü de boşa geçirdiğimi düşünmüyorum."

"O zaman bir teori kurdun kafanda."

"En azından vakanın ana unsurlarını yakaladım. Bunları sana teker teker anlatacağım. Bir vakayı birine anlatınca her şey zihinde daha da aydınlanıyor, hem sana başlangıç noktamızı anlatmazsam bana yardım etmen güç olur."

Yastığıma doğru yaslandım ve puromu tüttürmeye başladım. Holmes de öne eğilmiş, bir yandan sağ elinin ince uzun parmak uçlarıyla sol elinin avuç içini yoklarken, diğer yandan bizi bu yolculuğa iten olayların bir özetini yaptı:

"Gümüş Şimşek, Isonomy'nin soyundan geliyor ve ünlü atası gibi parlak rekorlara imza atmış. Şu anda beş yaşında ve talihli sahibi Albay Ross'a birçok ödül kazandırmış. Bu talihsiz olaya kadar Wessex Kupası'nın daima bir numaralı favorisiydi. Her dört kişiden üçü bahislerde ona oynuyordu.

Bahisçileri şimdiye kadar hiç hayal kırıklığına uğratmadığı için de bu oranlara rağmen üstünde inanılmaz paralar dönüyordu. Tüm bu nedenlerle, Gümüş Şimşek'in bir sonraki Salı günü bayrak düştüğünde yarış sahasında olmasını engellemek isteyen bir sürü insan olduğu aşikârdı.

Bu gerçek hiç şüphesiz, Albay'ın ahırının yer aldığı King's Pyland'da da biliniyordu. Yıldız atı korumak için tüm önlemler alınmıştı. Atın yetiştiricisi John Straker, tartıda ağır geldiği güne kadar hep Albay Ross'un atlarına binmiş eski bir jokeymiş. Albay Ross'a beş yıl jokey olarak, yedi yıl da yetiştirici olarak hizmet etmiş. Her zaman gayretli ve sadık bir hizmetkâr olmuş. Tesis küçük olduğundan ve yalnızca dört at barındırdığından, Straker'in emrinde yalnızca üç genç çalışıyormuş. Bu gençlerden biri her gece ahırda duruyor, diğerleri de tavan arasında uyuyormuş. Üçü de seçme gençlermiş. John Straker, evli bir adam olduğu için ahırlara yaklaşık iki yüz yarda uzaktaki küçük bir villada yaşıyormuş. Çocukları yokmuş, bir hizmetçiyle rahat içinde yaşıyorlarmış. Köyün çevresi oldukça ıssız. Yalnızca yarım mil kuzeyde, hastalar ve temiz Dartmoor havası almak isteyenler için Tavistocklu bir müteahhit tarafından inşa edilmiş bir dizi villa var. Tavistock da iki mil batıda bulunuyor. Fundalık arazinin öte yanında da yine iki mil uzakta, Lord Backwater'e ait Mapleton adında daha büyük bir yetiştirme çiftliği bulunuyor. Çiftlik Silas Brown tarafından yönetiliyor. Fundalığın diğer tarafları tam bir boşluk. Birkaç göçebe Çingene dışında oralarda yaşayan yok. Olayın gerçekleştiği geçen pazartesi gecesi de genel durum bundan farklı değildi.

O akşam her zaman olduğu gibi atlara talimleri yaptırılmış, suları içirilmişti. Saat dokuzda ahırlar kilitlendi. Gençlerin ikisi yetiştiricinin evine bir şeyler atıştırmak için gitmişti. Üçüncü genç, Ned Hunter da ahırda nöbet tutuyordu. Saat dokuzu birkaç dakika geçe, hizmetçi Edith Baxter, Ned'in baharatlı koyun etinden oluşan yemeğini getirmek üzere ahırlara doğru geldi. İçecek bir şey getirmemişti çünkü ahırda bir çeşme bulunuyordu. Zaten nöbetçinin sudan başka bir şey içmesi yasaktı. Hava karanlık ve ahıra giden yol çalılık olduğundan hizmetçi kız elinde bir fener taşıyordu.

Ahırlara otuz yarda kadar kalmıştı ki karanlıktan bir adam çıkagelmiş ve Edith Baxter'a durmasını söylemiş. Adam fenerin sarı ışığının aydınlattığı çembere doğru bir adım daha atınca kız adamı daha net görmüş. Adam yünlü İskoç kumaşından gri bir takım elbise giyiyormuş. Tozlukları, tokmaklı ağır bastonu ve kumaş şapkasıyla beyefendi görünüşlü bir adammış. Ancak en çok dikkat çeken özelliği aşırı soluk ve tedirgin görünüşlü yüzüymüş. Hizmetçiye

göre adamın yaşı otuzdan aşağı değil.

‘Söyler misiniz, neredeyim ben?’ diye sormuş. ‘Tam çalılıkların arasında uyumaya karar vermiştim ki fenerinizin ışığını gördüm.’

‘King’s Pyland ahırları civarındasınız.’ demiş kız.

‘Sahi mi? Ne şans!’ diye haykırmış adam. ‘Sanırım orada bir genç her gece yalnız kalıyor. Elinizdeki de akşam yemeği olmalı, ona götürüyorsunuz. Belki de yeni bir elbise parası kazanmak istersiniz.’ demiş ve yeleğinin cebinden katlanmış beyaz bir kâğıt çıkarmış. ‘Eğer bu gece o gence bunu verirseniz, paranın satın alabileceği en güzel elbise sizin olacak.’

Kız, adamın bu davranışından korkarak yanından kaçmış ve her zaman yemeği getirip uzattığı pencereye doğru yönelmiş. Pencere zaten açıkmış ve Hunter içerideki küçük masada oturuyormuş. Tam Hunter’a olan biteni anlatmaya başlamış ki, yabancı gene gelmiş, pencereden içeri başını uzatarak:

‘İyi akşamlar,’ demiş. ‘Seninle konuşmam lazım.’ Kız adam konuşurken kapalı olan elinin arasından küçük bir kâğıt paketin sarktığını gördüğünü söylüyor.

‘Ne işiniz var burada?’ diye sormuş Hunter.

‘Cebini doldurabilecek bir iş,’ demiş adam. ‘Burada Wessex Kupası’na katılacak iki tane atın var; Gümüş Şimşek ve Bayard. Bana gerçeği söyle, sen de kazan. Koşuda Bayard’ın Gümüş Şimşek’e bin yardada yüz yarda fark atacağı ve bu ahırda da ona oynanacağı doğru mu?’

‘Demek sen de o lanet tüyoculardan birisin!’ diye bağırmış genç adam. ‘Şimdi King’s Pyland’da senin gibilere ne yapıldığını göstereceğim sana.’ Yerinden fırlamış ve ahırın öte yanına köpeği çözmeye gitmiş. Kız, eve doğru koşmuş, koşarken adamın pencereye doğru eğildiğini görmüş. Ancak bir dakika sonra Hunter dışarı çıktığında adam ortalarda yokmuş. Tüm binaların etrafını aramasına rağmen adamdan bir iz bulamamış.”

“Bir dakika,” dedim, “Ahırdaki genç, köpeğiyle birlikte dışarı çıkarken, kapıyı açık mı bırakmış?”

“Harika Watson, harika!” diye mırıldandı Holmes. “Bu noktayı ben de merak ettim ve konuyu açıklığa kavuşturmak için dün Dartmoor’a özel bir telgraf çektim. Delikanlı çıkarken kapıyı kilitlemiş. Sen sormadan söyleyeyim; pencere de bir adamın girebileceği kadar geniş değilmiş.

Hunter, arkadaşları gelinceye kadar beklemiş. Straker'e de olan biteni anlatan bir not göndermiş. Straker her ne kadar meselenin ciddiyetini kavrayamamış gibi görünse de durumu öğrenince heyecanlanmış, huzursuzlanmış. Bayan Straker gece saat birde uyandığında, kocasını giyinirken görmüş. Karısının sorularına karşılık da, atlar için endişe ettiğini ve bu nedenle uyuyamadığını, ahırlara gidip her şeyin yolunda olduğunu gözleriyle görmek istediğini söylemiş. Yağmur damlalarının camlarda tıkırdadığı gecede kadın, kocasının evde kalması için ısrar etmiş. Ancak tüm ısrarlara rağmen adam geniş yağmurluğunu alıp evi terk etmiş.

Bayan Straker sabah yedide uyandığında kocasının hâlâ dönmediğini fark etmiş. Aceleyle giyinip hizmetçiyi çağırmış, birlikte ahırlara gitmişler. Ahırların kapısı açıkmış ve içeride Hunter, sandalyede baygın bir şekilde oturuyormuş. Şampiyon atın ahırı boşmuş ve Bay Straker'den eser yokmuş.

Koşum odasının üstündeki samanlıkta uyuyan iki genci hemen uyandırmışlar. Her ikisinin de uykusu ağır olduğundan, gece boyunca bir şey duymamışlar. Hunter muhtemelen ağır bir ilacın etkisinde olduğundan, onu uyandırmak mümkün olmamış. Onu orada bırakıp iki kadın ve iki genç dışarıda kayıpları aramaya başlamış. Bay Straker'in bir sebeple atı sabah erkenden çalışmaya götürdüğü düşüncesiyle aramaya devam etmişler. Ancak evin yakınlarında çevreye hakim bir tepeye çıktıklarında, bir trajedinin tam ortasında olduklarını fark etmişler. Attan hiçbir iz yokmuş ama ahırların çeyrek mil ötesinde bir çalının üzerinde John Straker'in yağmurluğunun sallandığını görmüşler. Biraz ötede de çalılıkların arasında leğen şeklinde bir çukurun dibinde zavallı Bay Straker'in cesedini bulmuşlar. Kafatası ağır bir silahla parçalanmış ve baldırında çok keskin bir aletle açıldığı belli olan uzun ve düzgün bir yarık varmış. Anlaşılan, Straker kolay pes etmemiş ve saldırganlara karşı kendisini canla başla savunmuş. Sağ elinde sapına kadar kana bulanmış kısa bir bıçak, sol elinde ise kırmızılı, siyahlı ipek bir kravat varmış. Hizmetçinin söylediğine göre, bu kravat, önceki akşam gelen yabancının kravatıymış. Sonradan Hunter da ayılınca kravatın sahibinin o adam olduğu konusunda oldukça emin konuşmuş. Ayrıca pencere önünden, yemeğine ilaç atarak ahırı gözcüsüz bırakanın da aynı adam olduğundan eminmiş. Kayıp ata gelince; boğuşmanın gerçekleştiği çamurlu alandaki ayak izlerine bakılırsa, o da boğuşma sırasında oradaymış. O günden beri at kayıp. Koyulan büyük ödül nedeniyle Dartmoor'un bütün Çingeneleri onun peşinde. Buna rağmen hâlâ attan haber yok. Son olarak; genç adamın yemek artıklarında yapılan incelemede hatırı

sayılır miktarda toz afyona rastlanmış. Aynı yemekten bütün ev halkı yediği halde, Hunter'dan başkasına bir şey olmamış.

İşte bütün spekülasyonlardan arınmış ve mümkün olabildiğince çıplak gerçekler bunlar. Şimdi de polisin bu vakada neler yaptığına bakalım:

Vakayı üstlenen Müfettiş Gregory, son derece başarılı bir polis. Eğer biraz hayal gücü olsaydı, kariyerinde oldukça iyi yerlere gelebilirdi. Olay yerine gelir gelmez, derhal akla ilk gelen şüpheliyi bulup tutuklamış. Sana daha önce bahsettiğim şu villalardan birinde oturduğu için onu bulmak zor olmamış. Adamın adı Fitzroy Simpson diye geçiyor. İyi bir ailenin eğitimli çocuğu. At yarışlarında büyük bir servet kaybettikten sonra şimdi, Londra'nın spor kulüplerinde küçük bahislerle ilgileniyor. Oynadığı bahislere bakıldığında, favori atımızın rakiplerine onun adına beş bin pound yatırıldığı görülüyor. Tutuklandığında, Dartmoor'a King's Pyland atları hakkında biraz tüyo almak için geldiğini kabul etmiş. Ayrıca Silas Brown yönetimindeki Mapleton ahırlarına da ikinci favori at olan Desborough hakkında tüyo almaya gittiğini eklemiş. Önceki akşam anlatıldığı gibi davrandığını inkâr etmeye kalkmamış. Kötü bir niyeti olmadığını, yalnızca ilk elden tüyo almak istediğini ifade etmiş. Kravatı kendisine gösterildiğinde ise beti benzi atmış. Maktulün elinde ne aradığı sorulduğunda ise cevap verememiş. Islak elbiseleri, o geceki fırtınada dışarıda olduğunu gösteriyor. Kurşun kaplamalı Penang-lawyer tipi bastonu da Bay Straker'in kafasındaki darbe izlerini açıklar türden. Öte yandan kendisi hiç yara almamış. Bu da maktulün elindeki bıçağın nasıl kana bulandığı sorusunu gündeme getiriyor. İşte özet olarak tüm olay böyle Watson, meseleye biraz olsun ışık tutabilirsen çok mutlu olurum."

Holmes'in kendine has açık seçikliğiyle önüme serdiği durumu büyük bir ilgiyle dinlemiştim. Anlatılanların çoğuna aşina olmakla birlikte olaydaki önemlerini ve birbirleri arasındaki ilgiyi yeteri kadar kavrayamamıştım.

"Straker'in, boğuşma sırasında aldığı beyin hasarından sonra kendi bıçağıyla kendini yaralamış olması mümkün değil mi?" dedim.

"Mümkünden de öte kuvvetle muhtemel," dedi Holmes. "Bu durumda zanlının lehine olan noktalardan biri ortadan kalkmış oluyor."

"Ama yine de polisin kafasındaki senaryonun ne olduğunu hâlâ anlayabilmiş değilim," dedim.

"Korkarım oluşturdukları teori ne olursa olsun, ona ciddi itirazlar olabilir."

diye cevapladı Holmes. “Polise göre, anladığım kadarıyla, Fitzroy Simpson, delikanlıyı ilaçla uyuttu, bir şekilde yedek bir anahtar ele geçirdi, ahır kapısını açtı ve atı çıkardı, koşum takımlarını giydirdi ve öylece kaçırdı. Kapıyı da açık bıraktı. Atı fundalık alana doğru sürdü. Derken, atın yetiştiricisiyle karşılaştı. Haliyle aralarında bir kavga başladı. Simpson, Straker’in kendini savunmak için kullandığı bıçağından bir yara dahi almadan ağır bastonuyla onun beynini dağıttı. Sonra da hırsız, atı gizli bir yere götürdü ya da at, boğuşma sırasında kaçtı. Eğer kaçtıysa şu an fundalık alanda dolaşıyor olmalı. İşte polisin gözünde olay böyle gerçekleşti. Evet, bu pek olası görünmüyor ama diğer senaryolar daha da zayıf. Olay yerine gittiğimde tüm bu varsayımları hızlıca gözden geçireceğim, o zamana kadar şu bulunduğumuz noktadan daha ileriye bir çıkış noktası göremiyorum.”

Devasa Dartmoor çemberinin ortasında bir kalkan göbeği gibi duran küçük Tavistock kasabasına vardığımızda akşam oluyordu. İstasyonda bizi iki beyefendi bekliyordu. Birisi aslan yelesi gibi saçları ve sakalı, delici açık mavi gözleriyle uzun boylu sarışın, diğeri de frak ceketi ve tozluğu, kısa favorileri ve gözlüğüyle kısa boylu, hareketli iki beyefendiydi. İkincisi meşhur spor adamı Albay Ross’tu. Diğeri ise İngiliz Dedektif Servisi’nde hızla isim yapmış Müfettiş Gregory idi.

“Geldiğinize çok sevindim, Bay Holmes,” dedi Albay, “Müfettiş burada yapılması gereken her şeyi yaptı, ancak zavallı Straker’in katilinin ve atımın bulunması konusunda kapalı bir nokta kalmasın istiyorum.”

“Taze bir gelişme oldu mu?” diye sordu Holmes.

“Üzülerek belirteyim ki, pek bir gelişme olmadı,” dedi Müfettiş. “Dışarıda bir araba bizi bekliyor, hiç şüphesiz, siz de karanlık bastırmadan olay yerini görmek istersiniz, onun için, dilerseniz yolda konuşmaya devam edelim.”

Çok geçmeden konforlu faytonumuza binmiş, tarihî Devonshire şehrinin içinden yol almaya başlamıştık. Müfettiş Gregory, vakayla iyice haşır neşir olduğundan, hemen ne biliyorsa anlatmaya başladı. Holmes ara sıra bir soru ya da yorumla araya giriyordu. Albay Ross, arkasına yaslanmış, kollarını kavuşturmuş, şapkası gözlerinin üstüne düşmüş şekilde oturuyordu. Bense bu iki dedektifin konuşmalarını can kulağıyla dinliyordum. Gregory, teorisini ayrıntılarıyla anlatıyordu. Anlatılanlar, Holmes’in trende anlattıklarının neredeyse aynısıydı.

“Fitzroy Simpson’un çevresindeki ağ gittikçe daralıyor. Bence adamımız o. Fakat tabii ki kanıtlarımız tamamen dolaylı türden, yani yeni bir gelişme tamamen bu durumu değiştirebilir.”

“Peki ya Straker’in bıçağı?”

“Düşerken kendi kendini yaraladığı neredeyse kesin.”

“Dostum Dr. Watson da buraya gelirken öyle düşündüğünü söylemişti. Eğer durum böyleyse, bu da Simpson’un aleyhine olur.”

“Şüphesiz. Üzerinde ne bir bıçak izi ne de başka bir yara izi bulundu. Kanıtlar kesinlikle onun aleyhinde. Favori atın kaybolması en çok onun işine gelirdi. Ahır nöbetçisini uyutma konusunda şüpheli, fırtınada dışarıdaymış, elinde ağır bir baston varmış, kravatı da maktulün elinde bulunmuş. Bütün bunlar bence mahkemeye çıkmak için yeter.”

Holmes başını salladı; “Akıllı bir avukatla tüm bu kanıtları çürütmek mümkün,” dedi. “Neden atı ahırdan çıkarsın ki? Onu yaralamak niyetindeyse bunu pekâlâ ahırda da yapamaz mıydı? Cebinde bir anahtar bulundu mu? Toz afyonu ona kim sattı? Hepsinden önemlisi; onun gibi bölgeye yabancı biri, hele de öyle bir atı nereye saklayabilir? Hizmetçiden nöbetçiye iletmesini istediği kâğıt konusunda kendi açıklaması ne oldu?”

“On Poundluk bir banknot olduğunu söylüyor. Cüzdanında bu on Pound bulundu. Ama söylediğiniz diğer hususlar göründükleri kadar sağlam değil Bay Holmes. Bir kere, adam bölgenin yabancısı değil. İki kez yazın Tavistock’ta kalmış. Afyon, muhtemelen Londra’dan getirilmiş. Anahtarı, işi bittikten sonra bir yerlere atmış olabilir. Atı da fundalıkta bir yerlerde bir çukurun dibine veya eski bir maden sahasına atmış olabilir.”

“Peki ya kravat hakkında ne söylüyor?”

“Kravatın kendisine ait olduğunu, fakat kaybettiğini söylüyor. Vaka hakkında yaşanan yeni bir gelişme de onun atı ahırdan çıkaran kişi olduğuna delil sayılabilir.”

Holmes hemen kulak kabarttı.

“Pazartesi gecesi cinayetin işlendiği noktanın bir mil kadar uzağında bir grup Çingene’nin kamp yaptığına dair izler tespit ettik. Salı günü oradan ayrılmışlardı. Simpson ve bu Çingeneler arasında bir anlaşma olduğunu varsayarsak, atı onlara teslim etmiş olamaz mı? O zaman Çingeneler atı alıp

götürmüştür.”

“Bu kesinlikle mümkün.”

“Fundalıkta bu Çingeneleri aratıyorum. Ayrıca Tavistock’taki bütün ahır ve müştemilatı on mil çapında bir bölgede arattırdım.”

“Anladığım kadarıyla oldukça yakında bir yetiştirme çiftliği daha var, değil mi?”

“Evet, bu da gözden kaçırılmaması gereken bir nokta. Onların atı Desborough da bahislerde ikinci sırada geldiği için, favori atın kaybolması onların da işine gelirdi. At yetiştiricisi Silas Brown’un da yarışa büyük miktarlarda para yatırdığı ve zavallı Straker ile arasının pek hoş olmadığı biliniyor. Ancak onun da ahırlarını araştırdım, konuyla ilgili bir bulguya rastlayamadım.”

“Peki ya şu Simpson’un Mapleton ahırlarıyla bir bağlantısına rastlandı mı?”

“Hayır, rastlanmadı.”

Holmes, arkasına yaslandı ve konuşma bitti. Birkaç dakika sonra da arabacımız, yol kenarında sade, küçük, saçaklı, kırmızı tuğlalı bir villanın önünde durdu. Biraz ötede bir çayırın ötesinde gri renkli, enlemesine uzun bir müştemilat binası yer alıyordu. Diğer tüm yönlerde soluk eğreltiotlarının bronzlaştırdığı fundalığın alçak kıvrımları ufka doğru boylu boyunca uzanıyordu. Bu manzarayı yer yer Tavistock’un çan kuleleri ve batıya doğru Mapleton ahırları ve çevresindeki bir dizi ev kesintiye uğratıyordu. Holmes hariç hepimiz arabadan atlamıştık. Holmes ise hâlâ arkasına yaslanmış, başını havaya kaldırmış, ilerisindeki gökyüzüne gözlerini dikmiş, tamamen kendi iç dünyasında düşüncelere dalmıştı. Koluna dokunmamla sıçrayıp, arabadan atlaması bir oldu.

Şaşkın şaşkın bakan Albay Ross’a dönerek “Bağışlayın,” dedi, “hayallere dalmışım.” Gözlerinde ışık, davranışlarında bastırmaya çalıştığı bir coşku vardı. Bu benim alışık olduğum bir durumdu ve sanırım yeni bir delil bulmuştu. Ama nereden ve nasıl bulduğuna dair en küçük bir fikrim yoktu.

“Belki de hemen olay yerine gitmek istersiniz Bay Holmes.” dedi Gregory.

“Sanırım burada biraz daha kalıp detaylarla ilgili bir iki soru sorsam daha iyi olacak. Galiba Straker buraya geri getirildi, değil mi?”

“Evet, üst katta yatıyor. Otopsi yarın yapılacak.”

“Hizmetinizde uzun yıllar çalışmıştı değil mi Albay Ross?”

“Her zaman benim için mükemmel bir çalışan oldu.”

“Sanırım öldüğünde ceplerinde bulunanlara dair bir döküm yapmışsınızdır, Müfettiş…”

“Cebinden çıkanları arzu ederseniz oturma odasında görebilirsiniz.”

“Çok mutlu olurum.” Hep beraber ön odada, odanın ortasındaki yuvarlak bir masada toplandık. Müfettiş, kare şeklinde teneke bir kutuyu anahtarıyla açtıktan sonra, içinden çıkanları önümüze yığdı. Yığının içinde bir kutu kibrit, iki inçlik bir yağlı mum, gül ağacı kökünden bir pipo, fok derisinden yapılmış bir kese içinde yarım onsluk iri kesim Cavendish tütünü, altın zincirli gümüş bir saat, beş İngiliz altını, alüminyumdan bir kalem kutusu, birkaç kağıt ve üstünde Weiss & Co. Londra yazan fildişi saplı, oldukça ince ve bükülmez bir bıçak vardı.

Holmes bıçağı eline aldı ve dikkatlice inceledi, “Bu oldukça özel bir bıçak,” dedi. “Üzerindeki kan izlerine bakılırsa cesedin elinde bu bıçak varmış. Watson, tabii bu bıçak senin alanına giriyor, değil mi?”

“Evet, bu bizim ‘katarakt bıçağı’ dediğimiz bıçak.” dedim.

“Sanırım. İnce işler için yapılmış oldukça ince bir bıçak. Böylesine zorlu bir keşif için oldukça garip bir seçim. Üstelik katlanıp cebe atılır bir bıçak da değil.”

“Bıçağın keskin ucu bir mantarla kapatılmış. Bu mantarı da cesedin yanında bulduk.” dedi Müfettiş. “Karısının dediğine göre bu bıçak, yatak odasında, makyaj masasının üstünde duruyormuş, Straker, odadan çıkarken onu da yanına almış. Silah olarak kötü bir seçim ama belki de o an eline geçirebildiği en iyi şey buydu.”

“Bu, pekâlâ mümkün. Peki ya şu kâğıtlar?”

“Üç tanesi saman tüccarlarından alınmış faturalar. Bir tanesi Albay Ross’un direktiflerini içeriyor. Diğeri de Bond Caddesi’ndeki şapkacı Madam Lesurier tarafından William Derbyshire adına kesilmiş otuz yedi on beş Pound’luk bir fatura. Bayan Straker’in söylediğine göre, Derbyshire kocasının bir arkadaşıymış ve ara sıra onların adresini kullandığı oluyormuş.”

Holmes, faturaya bakarak “Madam Derbyshire’in biraz pahalı zevkleri varmış.” dedi, “Tek bir giyecek için oldukça yüksek bir meblağ bu. Her neyse, görünüşe bakılırsa burada öğrenilecek bir şey kalmadı, artık olay yerine gidebiliriz.”

Oturma odasından tam çıkmıştık ki koridorda bekleyen bir kadın ileri atıldı ve Müfettiş’in kolunu tuttu. Zayıf yüzünde yabani ve sabırsız bir ifade vardı. Yaşadığı korkunun izi yüzünde bir damga gibi duruyordu:

“Onları yakaladınız mı? Buldunuz mu onları?” diye inledi.

“Hayır, Bayan Straker. Fakat Bay Holmes bize yardım etmek için ta Londra’dan kalkıp geldi. Elimizden gelen her şeyi yapacağız.”

“Sizinle bir süre önce Plymouth’ta bir açık hava partisinde karşılaşmamış mıydık, Bayan Straker?” dedi Holmes.

“Hayır bayım, yanlışınız var.”

“Olur şey değil! Buna yemin edebilirim. Üzerinizde deve kuşu tüylü, süslü, kül rengi ipek bir kıyafet vardı.”

“Hiç öyle bir elbisem olmadı bayım.” diye cevapladı kadın.

“Ah, hay Allah!” dedi Holmes. Özür dileyerek Müfettiş’i takip etti. Fundalıkta küçük bir yürüyüşten sonra cesedin bulunduğu çukura ulaştık. Çukurun hemen yanında da paltonun asılı olarak bulunduğu çalılar vardı.

“O gece hiç rüzgâr yokmuş herhalde.” dedi Holmes.

“Hayır, fakat şiddetli yağmur vardı.”

“Bu durumda palto oraya rüzgârın etkisiyle uçmamış, götürülüp bırakılmış.”

“Evet, çalılar üstüne serilmiş olarak bulundu.”

“İşte bu beni çok meraklandırdı. O günden beri herhalde burada gezinmeyen kalmamıştır. Pazartesi gecesinden bu yana buraya çok ayak basmıştır.”

“Hayır, çukurun yanına bir yere bir örtü serdik ve hepimiz oraya bastık.”

“Mükemmel.”

“Bu çantada Straker’in ve Fitzroy Simpson’un ayakkabılarından birer tane getirdim. Bir de Gümüş Şimşek için yapılan nallardan aldım.”

“Sevgili Müfettiş, kendinizi aşıyorsunuz!”

Holmes çantayı aldı ve çukura indi. Örtüyü daha merkezi bir noktaya itti. Sonra yüz üstü uzanıp çamurun içindeki ayak izlerini yakından incelemeye başladı. “Vay canına!” diye bağırdı. “Bu da ne?” Elinde tuttuğu, yarısı yanmış bir kibritti. Çamura öyle bir batmıştı ki ilk bakışta bir odun parçasına benziyordu.

“Nasıl oldu da onu atlayabildim?” dedi Müfettiş. Canı oldukça sıkılmıştı.

“Çamurun içinde görünmez vaziyetteydi. Ben gördüm, çünkü onu arıyordum.”

“Nasıl? Onu mu arıyordunuz?”

“Evet, bulmayı umuyordum.”

Botları çantadan çıkardı ve her birini yerdeki izlerle karşılaştırdı. Sonra yukarı çıktı ve sürünerek çalıların arasında dolaştı:

“Korkarım başka iz yok,” dedi Müfettiş. “Bölgeyi her yöne yüz yarda kadar dikkatlice inceledim.”

“Gerçekten mi?” dedi Holmes, başını kaldırarak. “Şimdi siz bunu söyledikten sonra saygısızlık edip bir de ben bakmayayım o zaman. Fakat karanlık basmadan önce fundalıkta küçük bir yürüyüş yapmalıyım ki yarın bölgeyi tanıyabileyim. Bu arada şans getirmesi için şu nalı da cebime atayım.”

Dostumun bu sakin ve sistemli çalışmasını ne zamandır izleyen Albay Ross sabırsızlıkla saatine baktı. “Siz benimle gelirseniz sevinirim Müfettiş,” dedi, “Tavsiyenizi almak istediğim birkaç konu var. Özellikle de Kupanın başlangıcında atımızın adını listeden çekip çekmeme konusunda konuşmak istiyorum.”

“Tabii ki hayır!” diye bağırdı Holmes, kararlılıkla. “Ben olsam ismi listeden çekmezdim.”

Albay başıyla selamladı, “Bu fikirde olmanıza çok sevindim bayım.” dedi. “Yürüyüşünüz bittiğinde bizi merhum Straker’in evinde bulabilirsiniz, oradan hep birlikte Tavistock’a gideriz.”

Müfettişle ikisi geri döndüler, Holmes ve ben de fundalıkta ağır ağır yürümeye başladık. Güneş, Mapleton ahırlarının arkasından batmaya başlamıştı, önümüzdeki uzun ve eğimli ova akşam güneşiyle altın sarısı bir renge bürünmüştü. Derinliklerde, soluk eğreltiotlarının üzerinde bu renk

kızılımsı kahverengiye dönüşüyordu. Arazideki bu ışık oyunları, dostumun umurunda bile değildi; o çoktan en derin düşüncelere dalmıştı bile.

"Şuradan gideceğiz Watson," dedi sonunda. "Şimdilik 'John Straker'i kim öldürdü?' sorusunu bir kenara bırakıp, ata ne olduğuna yoğunlaşmalıyız. Boğuşma sırasında olay yerinden kaçtığını varsayarsak, nereye gitmiş olabilir? Atlar sürü halinde yaşamayı seven yaratıklardır. Eğer kendi haline bırakıldıysa, ya King's Pyland'a dönmüş ya da Mapleton'a gitmiştir. Neden fundalıkta dolaşıp dursun ki? Zaten öyle olsa, çoktan bulunurdu. Çingeneler onu neden kaçırsın? Bu insanlar belanın adını duysalar, ortadan sıvışırlar. Polisle başları derde girsin istemezler. Böyle bir atı satmayı da düşünemezler. Onu almakla bir şey kazanamayacakları gibi, büyük de bir riske girmiş olurlar, bu apaçık ortada."

"Öyleyse at nerede?"

"Söylediğim gibi; ya King's Pyland'a ya da Mapleton'a gitmiş olmalı. King's Pyland'da yok. Öyleyse Mapleton'da. Bunu bir hipotez olarak alalım, bakalım bizi nereye ulaştıracak. Fundalığın bu kısmı, Müfettişin de söylediği gibi oldukça sert ve kuru. Bu istikamet doğrudan Mapleton'a çıkıyor. Gördüğün gibi ileride uzunca bir çukurluk var, Pazartesi gecesi o bölge iyice ıslanmıştır. Eğer varsayımımız doğruysa, at oradan geçmiş olmalı. Dolayısıyla izlerini arayacağımız bölge de orası."

Bu konuşma sırasında tempolu bir şekilde yürümeye devam ediyorduk, çok geçmeden bahsi geçen çukura vardık. Holmes'in isteği üzerine ben sağ yakaya geçtim, Holmes de sol yakayı aldı. Elli adım atmamıştım ki, Holmes'in çığlığını duydum. Bana doğru el sallıyordu. Yanına gittiğimde önündeki yumuşak zeminde at izlerinin düz bir çizgi halinde uzandığını gördüm, üstelik izler, cebine koyduğu nalla da birebir örtüşüyordu.

"Şimdi anladın mı hayal gücünün önemini?" dedi Holmes, "Gregory'nin sahip olmadığı şey de tam bu. Ne olmuş olabileceğini hayal ettik, varsayımımıza göre hareket ettik ve varsayımımız doğrulandı. Haydi ilerleyelim."

Çamurlu zemini geçtik ve çeyrek mil kadar kuru, yoğun çimenlikli bir bölgeye geldik. Derken zemin yeniden eğim kazandı ve yeniden izlerle karşılaştık. Yarım mil kadar izleri kaybettik, yeniden bulduğumuzda Mapleton'a oldukça yaklaşmıştık. Onları yine ilk gören Holmes oldu ve zafer

sevinciyle durup bana gösterdi. At izinin yanında bir de insan izi görünüyordu.

“Daha önce at yalnızdı,” diye bağırdım.

“Kesinlikle. Önce yalnızdı. Vay canına, bu da ne?”

İkili iz, sert bir dönüşle yeniden King’s Pyland’a doğru yöneldi. Holmes ıslık çaldı ve izlerin peşinden biz de döndük. Onun gözleri izler üzerindeydi, bense biraz yan tarafa bakınca, izlerin yeniden geri dönüp eski istikametimize gittiğini şaşkınlıkla fark ettim.

İzleri gösterince “Yaşa Watson, bizi uzun bir yürüyüşten kurtardın. Az kaldı kendi izlerimiz üzerinden geri dönüyorduk. Dönüş izlerini takip edelim hadi.”

Çok fazla gitmedik. İzler, Mapleton’un kapılarına kadar uzanan asfalt zeminde bitti. Biz biraz yaklaşınca bir seyis, kapılardan bize doğru koşarak geldi:

“Gidin buradan! Burada serserilere yer yok.” dedi.

“Sadece bir soru sormak istemiştim,” dedi Holmes, elini yelek cebine sokarak:

“Patronunuz Bay Silas Brown’u yarın sabah beşte görmeye gelsem çok mu erken olur?”

“Ah! Bakın o saatte gezecek birisi varsa o da Bay Brown’dır. Her zaman ilk kalkan o olur. Ama işte, sorularınıza bizzat cevap vermek üzere zaten kendisi de geliyor. Hayır bayım, hayır, paranıza dokunduğumu görürse en iyi ihtimalle işimden olurum. Dursun, belki sonra alırım.”

Sherlock Holmes, cebinden çıkardığı yarım kronu yeniden usulca içeri sokarken, sert görünüşlü ihtiyar bir adam, elinde binici kırbacıyla uzun adımlarla dışarı fırladı:

“Ne oluyor Dawson?” diye bağırdı. “Çene çalmayı bırak! İşine dön! Size gelince, ne şeytanlık peşindesiniz?”

Holmes, en tatlı ses tonuyla cevap verdi: “Sizinle on dakika görüşmek istiyoruz nazik bayım.”

“Her önüme gelenle konuşacak vaktim yok benim. Buralarda yabancı istemiyoruz. Çabuk toz olun, yoksa köpeğim ayaklarınıza dalacak!”

Holmes öne doğru eğildi ve eğiticinin kulağına bir şeyler fısıldadı. Adam

duydukları karşısında küplere bindi:

“Yalan bu!” diye bağırdı, “İğrenç bir yalan!”

“Çok güzel. Konuyu burada, herkesin önünde mi tartışacağız, yoksa odanıza mı geçelim?”

“Peki, dilerseniz içeri geçelim.”

Holmes gülümsedi. “Seni yalnızca birkaç dakika bekleteceğim, Watson,” dedi. “Pekâlâ Bay Brown, hizmetinizdeyim.”

Yirmi dakika geçmişti ki daha onlar içeriden çıkmadan yelkenler suya indi. O kadar kısa sürede Silas Brown’un yüzünde gördüğüm değişikliği başka yerde görmemiştim. Yüzü solmuş, kül gibi olmuştu, alnı boncuk boncuk ter içinde kalmıştı. Elindeki kırbaç, rüzgâr önündeki ağaç dalı gibi titriyordu. O zorba, kendinden emin tavırları gitmiş, sahibinin peşinden giden bir köpek gibi dostumun ardına düşmüştü.

“Söylediklerinizi harfiyen yerine getireceğim, hepsini ama hepsini!” dedi.

Holmes, etrafına bakarak “Hata olmamalı,” dedi. Silas, Holmes’in gözlerindeki tehdit dolu ifadeyi görünce daha da sindi:

“Hayır, hayır, hata olmayacak. Orada olacak. Öncelikle değiştireyim mi, yoksa…”

Holmes biraz düşündükten sonra kahkahayı patlattı, “Hayır, hayır,” dedi, “ben sana yazacağım. Oyun yok, unutma, yoksa…!”

“Bana güvenebilirsiniz, gerçekten!”

“Evet, sanırım güvenebilirim. Pekâlâ, yarın benden haber alacaksınız.” Kendisine uzanan titreyen eli umursamadan topukları üzerinde geri döndü. Yeniden King’s Pyland’a doğru yola çıktık.

Holmes dönüş yolunda söze girdi; “Zorbalık, korkaklık ve sinsiliğin böylesine birleştiği Silas Brown gibi biriyle çok nadir karşılaşmışımdır.”

“Demek at ondaymış…”

“Esti, gürledi ama o sabahki yaptıklarını öyle ayrıntısıyla anlattım ki onu izlediğimi sandı. İzlerin arasındaki garip, köşeli ayakuçlarını herhalde fark ettin. Ayağındaki botlar o izlerle birebir örtüşüyordu. Yine bunu ondan başkası da yapmaya cesaret edemezdi zaten. Adeti olduğu üzere yine sabah herkesten

önce kalktığını, fundalıkta bir atın başıboş gezdiğini fark ettiğini ona görmüş gibi anlattım. Nasıl merak edip yanına gittiğini, alnında ona adını veren beyaz lekeyi görünce şaşırdığını bir bir sıraladım. Parasını yatırdığı atı geçebilecek tek atı ellerinin altında bulmak onun için büyük bir şanstı. İlk tepki olarak onu King's Pyland'a götürmeyi düşündüğünü ve oraya yöneldiğini, fakat son anda şeytana uyup, yarış bitinceye kadar onu Mapleton'a saklamaya karar verdiğini anlattım. Ona her şeyi detaylarıyla anlatınca, her şeyi unuttu, kendi postunun derdine düştü."

"Fakat onun ahırları da arandı?"

"Onun gibi bir ihtiyar kurtta ne numaralar vardır kim bilir…"

"Ama atı onun ellerinde bırakmaktan çekinmiyor musun? Ona zarar vermek için ihtiyarın her türlü nedeni var…"

"Sevgili dostum, merak etme, ona gözü gibi bakacaktır. Atın kılına bile zarar gelmeyecek. Kendisini affettirmek için tek şansı bu."

"Albay Ross, ne şekilde olursa olsun, affedici bir adam izlenimi vermedi bana."

"İşi Albay Ross'a bırakacak değilim. Benim kendime has yöntemlerim var. Neyi ne kadar az ya da çok anlatacağıma ben karar veririm. Serbest çalışıyor olmanın avantajı da bu işte. Sen de fark ettin mi bilmem, Watson, fakat Albay'ın tavrı bana biraz ukalâca geldi. Bunun karşılığında biraz olsun eğlenme sırası bende. Sakın ona attan bahsetme."

"Elbette, sen izin vermeden söylemem."

"Ve tabii ki John Straker'i kimin öldürdüğü sorusunun yanında bütün bunlar hiç kalıyor."

"Sen de asıl buna eğileceksin, değil mi?"

"Tam tersine, gece treniyle Londra'ya dönüyoruz."

Dostumun bu sözleri üzerine yıldırım çarpmışa dönmüştüm. Yalnızca birkaç saattir Devonshire'deydik ve oldukça parlak başlayan bir araştırmayı yarıda bırakması inanılır gibi değildi. Merhum Straker'in evine varıncaya kadar ağzından tek bir kelime dahi alamadım. Geldiğimizde Albay ve Müfettiş salonda bizi bekliyorlardı.

"Arkadaşım ve ben gece ekspresiyle dönüyoruz," dedi Holmes, "Güzelim

Dartmoor havasını teneffüs etmiş olduk.”

Müfettişin gözleri fal taşı gibi açıldı, Albay da alaycı bir şekilde dudak büktü:

“Demek zavallı Straker’in katilini bulmaktan ümidinizi kestiniz.”

Holmes, omuz silkti, “Önümüzde ciddi engeller var,” dedi. “Ancak, Salı günü atınızın geri dönerek start alacağına olan inancım hâlâ oldukça güçlü. Lütfen o gün için jokeyinizi hazır tutun. Bay John Straker’in bir fotoğrafı varsa alabilir miyim?”

Müfettiş elindeki zarfın içinden bir fotoğraf çıkarıverdi ve Holmes’e uzattı.

“Sevgili Gregory, tüm isteklerimi hemen karşılıyorsun. Eğer biraz beklerseniz, gidip hizmetçi kıza bir şey sormak istiyorum.”

Holmes dışarı çıkınca Albay Ross, “Londralı danışmanımızın beni hayal kırıklığına uğrattığını söylemeliyim.” deyiverdi, “Geldiğinden beri bir adım ileriye gitmiş değiliz.”

“En azından atınızın koşacağını söyledi ya…” dedim.

“Evet söyledi,” dedi Albay, omuz silkerek, “ama atımı getirmesini tercih ederdim.”

Holmes odaya girdiğinde tam da onu savunacak bir şeyler söylemek üzereydim.

“Pekâlâ baylar,” dedi Holmes, “Tavistock’a gitmek için hazırım.”

Biz arabaya binerken, ahırda çalışan gençlerden biri kapıyı bizim için tuttu. Holmes birden aklına bir şey gelmiş gibi eğildi ve gencin koluna dokundu:

“Çayırda otlayan birkaç koyununuz var, onlara kim bakıyor?” dedi.

“Ben bakıyorum efendim.”

“Son günlerde onlarda bir gariplik gördün mü?”

“Aslında pek bir şey görmedim efendim, yalnız, üç tanesi biraz aksıyor.”

Kıkırdayıp ellerini ovuşturmasından, Holmes’in oldukça sevindiği görülüyordu:

“Tam isabet Watson, tam isabet!” dedi Holmes, kolumu çimdikleyerek, “Gregory, koyunlarda çıkan bu salgına dikkat etmeni öneririm. Gidelim

Arabacı!”

Albay Ross, dostuma karşı duyduğu güvensizliği gösteren bakışlarla dikiliyordu, ama Müfettiş’in bakışları merak doluydu.

“Bunun önemli olduğunu düşünüyor musunuz?”

“Hem de çok.”

“Özellikle dikkatimi çekmek istediğiniz bir nokta var mı?”

“Köpeğin o geceki garip davranışları…”

“O gece köpek bir şey yapmamış…”

“Garip olan da bu ya…” dedi Sherlock Holmes.

Dört gün sonra Holmes ve ben yeniden trendeydik. Winchester’daki Wessex Kupası’nı izlemeye gidiyorduk. Albay Ross, anlaştığımız gibi bizi istasyonun dışında karşıladı ve arabasıyla şehrin dışındaki yarış sahasına götürdü. Vakur bir yüzü vardı, davranışları ise aşırı soğuktu.

“Hâlâ atımdan bir iz yok,” dedi.

“Sanırım onu görseniz hemen tanırdınız, değil mi?” diye sordu Holmes.

Albay çok sinirlenmişti. “Yirmi yıldır yarış dünyasındayım, böylesi bir soruya hiç muhatap olmadım.” dedi. “Beyaz alnı ve alacalı ön ayaklarıyla bir çocuk bile Gümüş Şimşek’i tanır.”

“Bahisler ne durumda?”

“İşin garip tarafı da burada. Düne kadar bire on beş veriyordu, şimdi ise o kadar düştü ki bire üç bile vermesi zor.”

“Hmm, birileri bir şeyler biliyor, bu kesin.”

Araba, tribünlerin yakınındaki kapalı alana geldiğinde, girişleri görmek için tabelaya baktım:

Wessex Kupası

Yeni Parkur (2700 m)

1. Bay Heath Newton’un “Siyahi” si (Kırmızı kep, bordo ceket.)
2. Albay Wardlaw’ın “Kavgacı”sı (Pembe kep, mavi ve siyah ceket.)
3. Lord Backwater’in “Desborough”u (Sarı kep ve kolluk.)

4. Albay Ross'un "Gümüş Şimşek"i (Siyah kep, kırmızı ceket.)
5. Balmoral Dükü'nün "İris"i (Sarı ve siyah çizgiler.)
6. Lord Singleford'un "Rasper"i (Mor kep, siyah kolluk.)

"Ekürimizi bırakıp bütün umudumuzu sizin sözünüze bağlamıştık," dedi Albay, "O da ne? Gümüş Şimşek yazıyor!"

"Gümüş Şimşek'e karşı beşe dört!" sesleriyle meydan inledi. "Gümüş Şimşek'e karşı beşe dört! Desborough'a karşı beşe on beş! Beşe dört ganyan!"

"Bakın yarışa katılan numaraları kaldırdılar." diye atıldım, "Altısı da orada!"

"Altısı mı? Öyleyse benim atım da koşuyor!" diye bağırdı Albay, büyük bir coşkuyla. "Ama onu göremiyorum, benim renklerim geçmedi."

"Beş tanesi geçti, bu o olmalı."

Ben bunları söylerken, tartı yerinden, güçlü doru bir at çıkarak önümüzden geçti. Sırtında Albay'ın o çok meşhur kırmızı-siyah renklerini taşıyordu.

Albay, "Bu benim atım değil!" diye bağırdı. Bu yaratığın vücudunda bir tek beyaz kıl bile yok. Nedir bu yaptığınız Bay Holmes?"

Dostum hiç istifini bozmadan "Pekâlâ, bırakın da ne yapacağını görelim." dedi, sonra da dürbünümden yarışı izlemeye başladı. "Harika! Mükemmel bir çıkış!" diye haykırdı. "İşte geliyorlar, köşeyi dönecekler!"

Bulunduğumuz yerden atlar mükemmel görünüyordu. Altı at, birbirine o kadar yakın koşuyordu ki, üstlerine bir halı serseniz hepsini kapatacaktı. Yarışın ortalarında, Mapleton'un sarısı öne geçti. Sonra bize yaklaşırlarken, Albay'ın atı, Desborough'u geçmeyi başardı ve üstelik altı boy da fark attı. Balmoral dükünün İris'i ancak uzak ara üçüncü olabildi.

Albay, eliyle gözleri üstünden bir kavis çizerek "Öyle ya da böyle, yarışı ben aldım," dedi, "Ama itiraf edeyim ki bu işten hiçbir şey anlamadım. Sizce de bu gizem yeteri kadar uzun sürmedi mi Bay Holmes?"

"Tabii ki Albay, her şeyi anlayacaksınız. Fakat önce hep beraber gidip ata bir bakalım… Hah, işte burada!" dedi. Tartı bölümüne doğru yolumuza devam ettik. Bu bölüme yalnızca at sahipleri ve onların yakınları girebiliyordu. "Tek yapmanız gereken, yüzünü ve bacaklarını alkolle silmek. Eski Gümüş Şimşek tekrar karşınızda."

“Beni hayretten hayrete düşürüyorsunuz!”

“Onu bir fakirin elinde buldum ve görünüşünü hiç bozmadan koşsun istedim.”

“Sevgili bayım, harikalar yarattınız. At çok sağlıklı ve zinde gözüküyor. Hayatında hiç bu kadar iyi koşmamıştı. Yeteneklerinizden kuşkuya düştüğüm için size bin kez özür borçluyum. Atımı bulmakla bana çok büyük bir iyilik yaptınız. John Straker’in katiline de bir el atarsanız, çok daha büyük bir iyilik yapmış olursunuz.”

“El attım zaten,” dedi Holmes sakince.

Albay ve ben merakla ona doğru baktık:

“Onu buldunuz mu? Nerede o zaman?”

“Burada.”

“Burada mı? Nerede?”

“Şu anda yanımda, benimle beraber.”

Albay öfkeden kıpkırmızı oldu, “Size çok şey borçlu olduğumun farkındayım Bay Holmes,” dedi, “fakat şu söylediğiniz ya çok kötü bir şaka ya da bir hakaret.”

Sherlock Holmes güldü, “Sizi temin ederim ki cinayetle sizi ilişkilendirmek gibi bir kastım yoktu Albay,” dedi, “katil hemen arkanızda duruyor.” İlerledi ve elini cins atın parlak boynuna koydu.

Albay ve ben hep bir ağızdan bağırdık; “At mı?”

“Evet, at! Ancak bunu meşru müdafaa amacıyla yaptığını ve John Straker’in asla güveninize layık biri olmadığını söylesem belki atınızın suçu biraz hafifler… Neyse, zil çalıyor, sonraki yarışta da bir şeyler kazanabilmeyi umuyorum, ayrıntılı açıklamayı şimdilik daha uygun bir zamana erteliyorum.”

Londra’ya dönüş yolunda yataklı trenin bir köşesinde kendimize yer bulduk ve sanıyorum Albay Ross ve benim için yolculuk epey kısa geldi. Zira dostum, yol boyu Dartmoor’daki yetiştirme çiftliğinde Pazartesi gecesinden beri olan biten her şeyi sanki kendi görmüş gibi tek tek anlattı:

“İtiraf ediyorum,” dedi, “gazete haberlerinden edindiğim bilgilerle kurduğum tüm teoriler yanlış çıktı. Sadece belli başlı detaylara eğilmeleri

onların da gerçeği görmesini engelledi. Devonshire'e giderken, aleyhindeki delilleri yeterli bulmamakla beraber, suçlunun gerçekten Fitzroy Simpson olduğuna inanmıştım. Arabayla Straker'in evine vardığımızda, o akşam çalışanlara yedirilen baharatlı koyun etinin anlamı birden zihnimde belirdi. Hepiniz arabadan indiğiniz halde arabada oturur vaziyette bir süre beklediğimi hatırlıyor olmalısınız. O sırada böylesine açık bir kanıtı nasıl olup da atladığıma şaşıyordum."

Albay söze girdi; "Hâlâ bunun ne demek olduğunu anlamış değilim."

"Bu kafamda kurduğum sebep sonuç zincirinin ilk halkasıydı. Toz afyonun kendine has bir tadı vardır. Rahatsız edici değildir ama fark edilmemesi imkânsızdır. Sıradan bir yemeğe katıldığında, tadan kişi kesinlikle onu fark edecek ve daha fazla yemeyecektir. Baharat, bu tadı gizleyecek en ideal şeydi. Fitzroy Simpson'un, Straker'in evinde o akşam baharatlı bir yemeğin servis edilmesini sağlaması veya böyle bir yemeğin çıktığı bir akşam elinde toz afyonla gelmesi akıldan uzak bir ihtimal olurdu. Böyle bir şey düşünülemez. Daha bu noktadan, Simpson'u elemek mümkündü. Hemen şüphenin odağına o akşam yemek olarak baharatlı koyun eti seçimini yapabilecek iki kişiyi, Straker ve eşini yerleştirdim. Afyon, nöbetçinin yemeği hazırlanıp da bir kenara koyulduğunda katılmıştı, çünkü diğerlerinde böyle bir etki görülmedi. Peki hizmetçi kız görmeden o tepsiye kim müdahale etmiş olabilirdi?

Bu soruya cevap vermeden önce, köpeğin sessizliği dikkatimi çekti, zira doğru bir çıkarım her zaman diğerlerini tetikler. Simpson olayı nedeniyle ahırlarda bir köpek olduğunu biliyordum, fakat birileri içeri girip bir atı dışarı çıkarmış, köpek havlayıp da yukarıda yatan iki delikanlıyı uyandırmamıştı. Belli ki gece ziyaretçisi, köpeğin tanıdığı biriydi.

Artık ahırlara gidip Gümüş Şimşek'i çıkaranın John Straker olduğuna ikna olmuştum, ya da neredeyse ikna olmuştum. Peki niyeti neydi? Tabii ki kötü bir niyetti bu, yoksa neden kendi çalışanının yemeğine ilaç katsındı? Yine de nedenini hâlâ anlamamıştım. Daha önce de eğiticilerin rakip atlara para yatırıp, hile ile kendi atlarının kazanmasını engellediklerini ve bu yolla ciddi paralar kazandıklarını duymuştum. Bunu bazen jokeyle yaparlar, bazen de daha kesin ve radikal yollar seçerler. Peki buradaki etken neydi? Maktulün cebinden çıkanların beni bir sonuca ulaştıracağını umuyordum.

Öyle de oldu. Maktulün elinde bulunan o özel bıçağı unutmuş olamazsınız; aklı başında hiç kimse silah olarak öyle bir bıçak seçmez. O bıçak, Dr.

Watson'un da dediği gibi, cerrahide en hassas operasyonlar için kullanılan bir alettir. O gece de yine böylesine hassas bir operasyon için kullanılacaktı. Albay Ross, siz de at yarışları konusundaki engin tecrübelerinizden bilirsiniz, atın kaba etinden tendonlarına cilt altından atılacak ufak bir kesikle, hiçbir iz bırakmadan onu sakat bırakmak mümkündür. Böyle bir işlem yapıldığında at, hafifçe aksayacaktır, bu aksama da yoğun egzersize ya da romatizmaya yorulacak ve asla hile olarak düşünülmeyecektir."

"Hain! Alçak herif!" diye bağırdı Albay.

"John Straker'in atı neden fundalığa götürdüğü şimdi anlaşılıyor, değil mi? Böylesine güçlü bir hayvan, bıçağın ucunu etinde hissettiği anda, en ağır uykucuları bile çığlığıyla uyandırabilirdi. Bunu açık havada yapmak kesinlikle şarttı."

Albay haykırdı, "Ne kadar da körmüşüm! Demek bu yüzden oraya mum ve kibrit götürdü."

"Kesinlikle… Fakat şansım varmış ki eşyalarını incelediğimde yalnız suçun işlenme yöntemini değil, aynı zamanda buna sevk eden sebepleri de anlamış oldum. Hepimiz bu dünyada yaşıyoruz Albay, insanlar başkalarına ait faturaları ceplerinde taşımazlar. Zaten kendimizinkiler bize yeter de artar bile. Bunu düşünerek Straker'in iki ayrı hayat yaşadığını, ikinci bir adresi daha olduğunu anladım. Faturanın içeriğine bakılırsa işin içinde bir de kadın vardı ve bu kadın pahalı zevklere sahipti. Sizin gibi çalışanlarına karşı cömert bir patronun elemanı olsa bile, kimse bir giysiye öyle yirmi Gine'yi kolay kolay ödemez. Bayan Straker'e öyle bir giysisi olup olmadığını öğrenmek için zarf atmıştım, anladım ki o giysi onun eline geçmemiş. Şapkacının adresini not etmiştim. Oraya Bay Straker'in resmiyle gidersem şu gizemli Bay Derbyshire'in de kim olduğunu öğrenebileceğimi hissetmiştim.

Gerisi zaten çorap söküğü gibi geldi. Straker atı o çukura götürmüştü. Böylece mumun ışığı uzaktan görünmeyecekti. Simpson, bölgeden ayrılırken kravatını düşürmüş olacaktı. Straker de bir sebeple, belki de atın bacağını bağlamak için bu kravatı yanına aldı. Çukura inince atın arkasına geçti ve kibriti çaktı. O anda hayvan ürktü ve kötü bir şeylerin olacağına dair hayvansal içgüdüleriyle çifte atarak, çelik nallarını Straker'in alnında patlattı. Adam yağan yağmura rağmen işini kolay yapmak için zaten paltosunu çıkarmıştı. Darbenin tesiriyle yere düşerken elindeki bıçak da baldırını boydan boya yardı. Yeterince açık oldu mu?"

“Mükemmel!” diye bağırdı Albay, “Mükemmel! Sanki siz de oradaydınız!”

“Yaptığım son kestirim ise, ne yalan söyleyeyim, epey sağlamdı. Straker gibi kurnaz bir adam prova yapmadan böyle bir tendon operasyonuna kalkışmış olamazdı. Peki bu provayı ne üzerinde yapacaktı? Gözüm koyunlara takılıp da sorduğum soruya o cevabı alınca, varsayımımın doğru olduğunu şaşırarak anladım.

Londra’ya döndüğümde şapkacıyı buldum. Resmi gösterdim, hemen tanıdı. Resimdekinin Derbyshire adında çok iyi bir müşterisi olduğunu, Bay Derbyshire’in pahalı giysilere düşkün oldukça alımlı bir eşi olduğunu söyledi. Bu bayanın Bay Straker’i boğazına kadar borç batağına sürüklediğinden hiç kuşkum yok. Adam da bu durumdan kurtulmak için böylesine çirkin bir yönteme başvurdu.”

“Her şeyi açıkladınız ama bir şey hâlâ gizemini koruyor,” dedi Albay, “peki ya at neredeydi?”

“Ha, o mu? O da fırlayıp kaçtı tabii. Komşularınızdan biri, sağ olsun, onu himaye etmiş. Artık bu konuda affedici olmak lazım. Yanılmıyorsam, Clapham ayrımına geldik, on dakikaya kalmaz Victoria’ya varmış oluruz. Eğer daireme kadar gelip bir puromu içerseniz Albay, orada ilginizi çekecek başka ayrıntıları da memnuniyetle anlatırım.”

ÜÇ ÖĞRENCİNİN HİKÂYESİ

Sene 95'te şimdi anlatmak istemediğim bir dizi olay neticesinde Sherlock Holmes ve ben o güzel üniversite şehirlerimizden birinde birkaç hafta kalmıştık. İşte o günlerde başımızdan size şimdi aktaracağım küçük fakat eğitici bir hadise geçmişti. Olayı hikâye ederken çok doğaldır ki üniversitenin ya da suçlunun adını vermeyeceğim; zira bu çok nahoş ve düşüncesizce bir hareket olur. Böylesine can sıkıcı bir skandal pekâlâ unutulmaya terk edilebilirdi, fakat birtakım isimleri açıklamadan, sadece olaylar üzerinden gidersek, bu dostumun bazı niteliklerini gözler önüne serecektir. Böylece olayları belirli bir mekânla sınırlamayacak, bahsi geçecek insanlara ilişkin de bir ipucu vermeyeceğiz.

O sıralar, Sherlock Holmes eski İngiliz sözleşmeleriyle ilgili yorucu bir çalışma yürütüyordu. Bu çalışmalarda oldukça çarpıcı sonuçlar elde ettiğini söyleyebilirim. Belki onlara da bir başka yazımda değinirim. Holmes'in çalıştığı kütüphaneye yakın, dayalı döşeli konutlarda kalıyorduk. Bir akşam bir dostumuz, St. Luke Üniversitesinde öğretim üyesi olan Bay Hilton Soames bizi ziyarete geldi. Bay Soames, uzun boylu, ince, gergin, heyecanlı bir adamdı. Onu hep bu heyecanlı fitratıyla tanıdım ama o akşam heyecanı kontrolden çıkmıştı, belliydi ki olağanüstü bir şey olmuştu.

“Bay Holmes, değerli vaktinizden birkaç saatinizi bana ayırabilir misiniz? St. Luke'de gerçekten can sıkıcı bir olay yaşadık, eğer şans eseri burada olmasaydınız ne yapardım, bilmiyorum.”

“Bugünlerde çok yoğunum ve doğrusu hiçbir şeyin beni işimden alıkoymasını istemiyorum,” dedi Holmes, “Bence siz en iyisi polise başvurun.”

“Hayır, hayır bayım, bu kesinlikle imkânsız. Kanun bir kere bu işe karıştı mı onu durduramayız. Üniversitemizin itibarı için skandallardan uzak durmamız şart. Yeteneklerinizin yanı sıra gizlilik konusunda gösterdiğiniz özenle de ayrıcalıklı bir yere sahipsiniz. Bu dünyada bana sizden başka kimse yardım edemez. Yalvarırım Bay Holmes, elinizden geleni yapın.”

Dostumun sinirleri Baker Caddesi'nin alışıldık çevresinden ayrıldığından beri yatışmamıştı. Not defterleri, kimyasalları, düzensiz ev düzeni olmadan onu rahat ettirmek imkânsızdı. İsteksizce bir kabulle omuzlarını silkti, konuğumuz da bunu fırsat bilerek heyecanlı el kol hareketleriyle alelacele

hikâyesini anlatmaya başladı:

"Öncelikle belirteyim ki, Bay Holmes, Fortescue Bursları için açılan sınavların ilk günü yarın. Ben de sınav kurulundayım. Benim konum Yunanca; ilk verilecek sınav kâğıdında da adayların daha önce görmediği uzun bir Yunanca tercüme metni olacak. Bu metin şu anda sınav kâğıtlarına basılmış durumda. Tabii herhangi bir öğrenci bu metni önceden görüp hazırlanırsa, diğer adaylara göre önemli bir avantaj yakalamış olacaktır. Bu nedenle sınav kâğıtlarının gizli tutulması için büyük özen gösteriyoruz.

Bugün saat üç civarında bu sınav kâğıtlarının taslak hâli matbaadan elime ulaştı. Kâğıtta Tukidides'ten bir pasajın yarısı var. Metnin tamamen hatasız olması için çok dikkatli okumam gerekiyordu. Saat dört buçukta işim daha bitmemişti. Ne var ki bir dostumun ofisinde çaya davetliydim ve geleceğime dair söz vermiştim, bu yüzden taslağı masamın üstünde bırakarak odadan ayrıldım. Odadan bir saatten fazla ayrıldım.

Biliyorsunuz Bay Holmes, bizim üniversitede kapılar çifttir; iç tarafta yeşil çuha kaplı bir kapı, dışarıda da sağlam meşeden bir kapı vardır. Dış kapıya yaklaştığımda üzerinde bir anahtar olduğunu şaşırarak fark ettim. Bir an kendi anahtarımı orada unutmuş olabileceğimi düşündüm. Cebime baktım, anahtar cebimdeydi. Anahtarın bildiğim kadarıyla var olan tek yedeği, on yıldır hizmetimde çalışan ve dürüstlüğünden kesinlikle emin olduğum yardımcım Bannister'de bulunur. Baktım ki anahtar gerçekten de onundu ve çay isteyip istemediğimi sormak için odama girmişti. Çıkarken de unutarak anahtarı kapıda bırakmıştı. Normal bir zamanda böyle bir unutkanlığı pek dikkate almazdım ama bugün özel bir gündü, böyle bir hata affedilemezdi.

Masama baktığım anda birilerinin kâğıtlarımı karıştırmış olduğunu hemen anladım. Taslak üç uzun kağıttan oluşuyordu, odadan ayrılırken hepsini bir araya toplayıp bırakmıştım. Geldiğimdeyse biri yerde, biri pencere kenarındaki masada, sonuncusu da bıraktığım yerde duruyordu."

Holmes ilk defa kımıldandı ve: "Yerde olan ilk sayfaydı, pencere kenarında olan ikinci sayfa, olduğu yerde duran da üçüncü sayfaydı." dedi.

"Tam tamına öyleydi bay Holmes, beni şaşırtıyorsunuz. Nasıl bilebildiniz bunu?"

"Lütfen devam edin, hikâye oldukça ilginç gidiyor."

"Bir an için, Bannister'in affedilemez bir şey yapıp kâğıtlarımı karıştırmış

olabileceğini düşündüm. Ona sorduğumda samimiyetle bunu inkâr etti; bana doğruyu söylediğine ikna olmuş durumdayım şu an. Başka bir olasılık da benim dışarıda olduğumu bilen birilerinin oradan geçerken anahtarı kapıda görmesi ve kâğıtlara bakmak için içeri girmesi olabilir. Oldukça yüklü bir para söz konusu, burs oldukça dolgun. Vicdansız biri, rahatlıkla arkadaşlarına karşı avantaj sağlamak için böyle bir riski göze alabilir.

Bannister bu olay nedeniyle çok üzüldü. Kağıtların karıştırılmış olduğunu görünce neredeyse bayılıyordu. Ona biraz konyak verdim ve bir sandalyeye oturtup sakinleştirdim, bu sırada da odada dikkatli bir inceleme yaptım. Çok geçmeden içeri sızan kişinin kâğıtlar dışında başka izler de bıraktığını fark ettim. Pencere kenarındaki masada bir kalem açılmıştı. Kırılmış bir kalem ucu da aynı yerde duruyordu. Belli ki ahlaksız herif, kağıdı alelacele kopya etmeye çalışmış, kalemin ucu kırılınca da ucunu yeniden açmıştı."

"Harika," dedi Holmes, konuyla ilgilenmeye başlamış, neşesi yerine gelmişti, "şansınız yaver gitmiş."

"Hepsi bu kadar da değil. Yüzeyi çok güzel, pürüzsüz, kırmızı deri kaplı yeni bir yazı masam var. Ben de, Bannister de o masada en ufak bir pürüz ve leke olmadığına yemin edebiliriz. Geldiğimde o masada da yaklaşık üç parmak uzunluğunda düzgün bir kesik vardı. Belli belirsiz bir çizikten bahsetmiyorum, basbayağı bir kesik bu. Bununla da bitmiyor, masanın üstünde, içinde talaş gibi bir şeylerin olduğu yuvarlak siyah bir hamur ya da kil gibi bir şey vardı. Bu izlerin kâğıtları karıştıran kişiye ait olduğundan eminim. Kimliğini tespit etmemize yarayacak ne bir ayak izi ne de başka bir iz vardı. Çıldırmak üzereydim ki aklıma sizin şehirde olduğunuz geldi ve hiç zaman kaybetmeden olayı size anlatmaya geldim. Bana yardım edin Bay Holmes! İçinde bulunduğum ikilemi görüyorsunuz. Ya o kişiyi bulacağım ya da yeni kâğıtlar hazırlanıncaya kadar sınavı erteleteceğim. Tabii bunu yapmak için olup biteni açıklamak gerekecek, bu da skandal anlamına geliyor. Sadece kolejin değil, üniversitenin de şanı gölgelenme tehlikesi içinde. Hepsinden öte, ben meselenin sessizce ve gizlice çözülmesini istiyorum."

"Olayı inceleyip size elimden gelen yardımı yapmaktan mutluluk duyarım." dedi Holmes, ayağa kalktı ve pardösüsünü giydi. "Hiç de yabana atılır bir olay değil. Kâğıtlar elinize ulaştıktan sonra sizi odanızda ziyaret eden oldu mu?"

"Evet; genç Daulat Ras, aynı katta oturan Hintli bir öğrenci, bana sınav hakkında bazı sorular sormaya gelmişti."

“Gireceği sınav için mi?”

“Evet.”

“Ve kâğıtlar masanızdaydı değil mi?”

“Hatırladığım kadarıyla o sırada rulo halinde duruyorlardı.”

“Fakat onların sınav taslakları olduğu fark edilebilirdi herhalde.”

“Bu mümkün.”

“Başka gelen olmadı mı?”

“Hayır.”

“Peki bu taslakların o odada olacağını bilen biri var mıydı?”

“Hayır, yalnızca matbaacı biliyordu.”

“Peki şu Bannister biliyor muydu?”

“Hayır kesinlikle başka bilen yoktu.”

“Bannister şu an nerede?”

“Bu olay yüzünden hasta oldu, zavallı adam, onu sandalyede yığılmış olarak bıraktım. Size gelmek için acele ediyordum.”

“Kapıyı açık mı bıraktınız?”

“Önce kâğıtları bir yere kilitledim tabii.”

“O halde bu şu anlama geliyor Bay Soames, eğer Hintli öğrenci o ruloların soru taslakları olduğunu fark etmemişse, kâğıtları karıştıran kişi onları odada şans eseri buldu, orada olduklarını bilmiyordu.”

“Bana da öyle geliyor.”

Holmes gizemli bir gülümsemeyle:

“Pekâlâ,” dedi, “Haydi gidip bakalım. Bu iş sana göre değil Watson, fiziksel değil, zihinsel bir mesele… Neyse, yine de istiyorsan gelebilirsin. Pekâlâ Bay Soames, emrinizdeyim!”

Dostumuzun oturma odası, alçak, demirli bir pencereyle tarihi kolejin yosun renkli avlusuna açılıyordu. Gotik tarzda kemerli bir kapıdan köhne taşlardan yapılmış bir merdivene çıkılıyordu. Zemin katta eğitmen odası yer alıyordu.

Üst katlarda ise her bir katta birer tane olmak üzere üç öğrenci kalıyordu. Olay yerine vardığımızda alacakaranlık çökmüştü. Holmes durakladı ve dikkatle pencereyi inceledi. Sonra yaklaştı ve parmak uçlarına basarak, boynunu uzatıp odaya doğru baktı.

Çok bilmiş rehberimiz konuştu: "Kapıdan girmiş olmalı. Bir pencere ve bir kapıdan başka odaya açılan bir yer yok."

"Olur şey değil!" dedi Holmes, Bay Soames'e bakarak tuhaf bir şekilde gülümsedi. "Pekâlâ, burada görülecek başka bir şey olmadığına göre, içeri girsek iyi olacak."

Hoca, dış kapının kilidini açtı ve bizi odasına aldı. Holmes kapı girişinde halıyı incelerken bir süre eşikte bekledik.

"Maalesef burada bir iz yok." dedi. "Böyle yağmursuz bir havada zaten bir iz olması da beklenemez. Yardımcınız sanırım iyice kendine gelmiştir. Onu bir sandalyede bırakmıştınız, değil mi? Hangi sandalyeydi o?"

"Şu pencerenin yanında olan."

"Anlıyorum, şu küçük masanın yanındaki. Tamam içeri girebilirsiniz, halıyla işim bitti. Önce şu küçük masayı ele alalım. Tabii olup biten oldukça açık. Adam girdi ve kâğıtları tek tek ortadaki masadan aldı. Kâğıtları pencere kenarındaki masaya götürdü, çünkü bu sayede sizin gelişinizi görüp kaçabilecekti."

"Aslına bakarsanız kaçamazdı," dedi Soames, "çünkü ben yan kapıdan girdim."

"Haa bu iyi! Yine de adamın aklında bu olsa gerek. Şu kâğıtlara bir bakayım. Parmak izi yok galiba; hayır yok! Neyse, ilk sayfayı aldı ve kopya etti. Mümkün olan tüm kısaltmaları kullanarak bunu ne kadar sürede yapmış olabilir? On beş dakika, daha az değil. Sonra kâğıdı aşağı attı ve ikinciyi kaptı. Siz döndüğünüzde tam bu iş üzereydi ve aceleyle geri çekildi, *çok* acele… Öyle ki, odaya birilerinin girdiğini açıkça belli edecek şekilde kâğıtları oraya buraya saçılmış şekilde bıraktı ve hızlıca kaçtı. Dış kapıdan girerken, merdivenlerde bir kaçış sesi duymadınız mı?"

"Hayır, duyduğumu söyleyemem."

"Pekâlâ, öyle hızlı yazıyordu ki, kaleminin ucu kırıldı. Sizin de gördüğünüz gibi kalemini tekrar açtı. Bu ilginç, Watson. Kalem sıradan bir kalem değildi.

Normalden büyük, yumuşak uçlu bir kalemdi. Dışı lacivert boyalı, üzerinde üreticinin ismi gümüş rengiyle yazılmış. Kalemin kalan kısmı yaklaşık dört santim uzunluğunda… Bu kalemi bulun Bay Soames, böylece adamınızı yakalamış olursunuz. Ayrıca kullandığı kalemtıraş da büyük ve kör bıçaklı bir şey. Alın size bir ipucu daha…”

Bay Soames bu bilgi bombardımanından sonra biraz şaşırdı, “Bu dediklerinizi ben de söyleyebilirdim,” dedi, “fakat kalemin uzunluğu…”

Holmes, üzerinde ‘NN’ yazan ve ardında yazısız küçük bir bölüm olan parçayı tuttu:

“Gördünüz mü?”

“Sanırım hayır…”

“Watson, sanırım sana haksızlık etmişim, senin gibi başkaları da varmış… Sizce bu ‘NN’ ne olabilir? Bir kelimenin sonunda yer alan iki ‘N’ harfi. Johann Faber en çok bilinen kalem markası değil mi? Açılan kısım buraya kadar gelmişse, kalan kalem uzunluğu da yaklaşık söylediğim kadardır.” Küçük masayı elektrik lambasına doğru tuttu, “Eğer yazıyı yazdığı kâğıt, yeterince ince olsa idi, yazdığı yazının izi de bu masanın parlak yüzeyine geçerdi. Ama hayır, bir şey göremiyorum. Burada görülecek bir şey kaldığını sanmıyorum. Gelelim ortadaki masaya. Şu küçük topak, sanıyorum bahsini ettiğiniz siyah hamurumsu madde olmalı. Kabaca piramit şeklinde ve anladığım kadarıyla içi oyulmuş. Söylediğiniz gibi içinde talaş benzeri bir şeyler var. Olur şey değil, bu gerçekten ilginç. Ve şu kesik, yırtık gibi bir şey. İnce bir çizikle başlamış ve sonunda çentik şeklinde bir deliğe dönüşmüş. Bu olay hakkında yardımımı istediğiniz için size şükran borçluyum, Bay Soames. Şu kapı nereye çıkıyor?”

“Yatak odama.”

“Bu olaydan sonra odaya girdiniz mi?”

“Hayır, doğrudan size geldim.”

“Oraya da bir baksam iyi olacak. Ah ne kadar hoş, klasik bir oda! Lütfen zemini incelerken bana biraz izin verin. Hayır, bir şey göremiyorum. Şu perde nedir? Hmm, giysilerinizi bu perdenin arkasına asıyorsunuz. Eğer biri bu odada saklanmaya kalksa burayı seçerdi; yatağın altı oldukça alçak, gardırop da epey dar. İçeride kimse yoktur sanırım.”

Holmes perdeyi sıyırdığında yüzünde olabileceklere karşı tetikte bir ifade

vardı. Aslına bakarsanız perdenin arkasında da kancalara asılı üç dört takım elbiseden başka bir şey yoktu. Holmes arkasını döndü ve birdenbire yere eğildi:

“Vay canına! Bu da nedir?” dedi.

Çalışma odasındaki masanın üzerinde bulunanın aynısı, hamurdan bir piramitti bu da. Holmes açık avucunun içinde piramidi ışığa doğru tuttu:

“Ziyaretçiniz, görünüşe göre sadece oturma odasında değil, yatak odasında da iz bırakmış, Bay Soames.”

“Orada ne aramış olabilir ki?”

“Sanırım bu çok açık. Umulmadık bir yoldan geri döndüğünüz için, siz kapının önüne gelinceye kadar sizi fark etmedi. O zaman bu ani durumda ne yapacaktı? Odaya girmiş olduğunu belli edecek her şeyi hızlıca toparlamaya çalıştı ve saklanabileceği tek yer olan yatak odanızda aldı soluğu.”

“Aman Tanrım, Bay Holmes, demek ben çalışma odasında Bannister ile konuşurken adam kıskıvrak elimizdeymiş de haberimiz yokmuş.”

“Bence öyle.”

“Tabii başka bir alternatif de var, Bay Holmes. Bilmem ki yatak odamın penceresine dikkat ettiniz mi?”

“Tahta kafesli, kurşun çerçeveli üç pencere, bir tanesi menteşeli, açılıp kapanabiliyor ve bir adam rahatlıkla oradan çıkabilir.”

“Kesinlikle. Ayrıca avluya öyle bir açıyla açılıyor ki, insan kısmen görünmeden buradan çıkabilir. Adam ilk başta oradan girmiş olabilir. Yatak odasından geçerken izler bırakmıştır, sonra da kapıyı açık bulunca oradan kaçmıştır.”

Holmes, sabırsızlıkla başını salladı:

“Biraz pratik olalım.” dedi, “Yanlış hatırlamıyorsam bu katı kullanan üç öğrenci olduğunu söylemiştiniz, sürekli kapınızdan geçerler değil mi?”

“Evet, doğru.”

“Ve üçü de bu sınava hazırlanıyor, değil mi?”

“Evet.”

“Bunlardan birinden, diğerlerinden daha fazla şüphelenmek için bir nedeniniz var mı?”

Soames tereddüt etti:

“Bu son derece zor bir soru.” dedi. “Ortada bir kanıt yokken birine suç atmak istemem.”

“Ben şüphelerinizi alayım da kanıtların icabına bakarım.”

“O halde size birkaç cümle ile burada kalan bu üç öğrencinin kişilikleri hakkında bir şeyler söyleyeyim. En altta kalan Gilchrist, iyi bir öğrenci ve atlet. Kolejde rugby ve kriket takımlarında oynuyor. Engelli yarış ve uzun atlamada dereceleri var. Yiğit bir delikanlı. Babası Sir Jabez Gilchrist, at yarışlarında bütün parasını kaybetmekle meşhur oldu. Çocuk bundan sonra epey fakir düştü, ancak çok çalışkan ve gayretlidir. Başarılı olacağına inanıyorum.

Onun bir üstünde şu bahsini ettiğim Hintli, Daulat Ras kalıyor. Hintlilerin birçoğu gibi sakin ve içten pazarlıklı bir genç. Derslerinde oldukça iyi, ne var ki en zayıf olduğu ders de Yunanca. Tutarlı ve sistemli çalışan bir öğrenci.

En üstte de Miles McLaren kalıyor. Yeter ki çalışmak istesin, çok parlak zekâlı bir çocuk. Belki de üniversitenin en zeki çocuklarından biri. Ama aksi gibi, kararsız, pejmürde ve disiplinsiz bir karakteri var. İlk senesinde kâğıt oyunları yüzünden az kaldı uzaklaştırma alıyordu. Bu sınava dört elle sarılması gerekirken dönem boyunca derslerle hiç ilgilenmedi.”

“O zaman şüphelendiğiniz o.”

“Öyle de söylemek istemem doğrusu. Fakat üçünün içinden en yakın şüpheli adayı o.”

“Kesinlikle. Şimdi Bay Soames, yardımcınız Bannister’e da bir bakalım.”

Bannister, kısa boylu, beyaz ve tıraşlı yüzlü, elli yaşlarında kır saçlı bir adamdı. Hayatının sakin temposu içinde meydana gelen bu ani olay karşısında hâlâ üzüntüsünü yenememişti. Tombul yüzü heyecanla seğiriyor, parmakları bir türlü sabit durmuyordu.

“Şu talihsiz olayı araştırıyoruz, Bannister,” dedi Bay Soames.

“Evet efendim.”

“Anladığım kadarıyla,” dedi Holmes, “anahtarınızı kapıda unutmuşsunuz.”

“Evet efendim.”

“Özellikle böyle hassas bir zamanda, kâğıtlar içerideyken bunu yapmanız garip değil mi?”

“Büyük bir talihsizlik efendim. Fakat daha önce de aynı şeyi yaptığım olmuştur.”

“Odaya ne zaman girdiniz?”

“Saat dört buçuk gibiydi. Bay Soames’in çay saatinde…”

“Odada ne kadar kaldınız?”

“Bay Soames’in içeride olmadığını görür görmez dışarı çıktım.”

“Masadaki kâğıtlara baktınız mı?”

“Hayır efendim, kesinlikle hayır.”

“Nasıl oldu da anahtarı kapıda bıraktınız?”

“Elimde çay tepsisi vardı. Dönüşte anahtarı gelip almayı düşünüyordum ama unutmuşum.”

“Dış kapıda yaylı kilit var mı?”

“Hayır efendim.”

“Öyleyse dış kapı her zaman açık duruyor, değil mi?”

“Evet efendim.”

“İçerideki biri o zaman rahatlıkla dışarı çıkabilir.”

“Evet efendim.”

“Bay Soames geri dönüp de sizi çağırdığında, çok rahatsız oldunuz, değil mi?”

“Evet efendim. Burada çalıştığım yıllar boyunca böyle bir hadise asla olmamıştı. Üzüntümden neredeyse bayılacaktım.”

“Peki bu duruma düştüğünüzde neredeydiniz?”

“Nerede miydim efendim? Yani, burada, kapının önündeydim.”

“Bu çok garip, çünkü köşede duran şu sandalyeye oturdunuz. Neden şu

sandalyeleri atlayıp da ta oraya kadar gittiniz?"

"Bilmiyorum efendim, nerede oturacağıma pek dikkat etmedim."

"Bunun çok da farkında olduğunu sanmıyorum Bay Holmes. Çok kötü görünüyordu, beti benzi atmıştı."

"Bay Soames ayrıldıktan sonra bir süre daha odada kaldınız değil mi?"

"Sadece bir dakika kadar. Sonra kapıyı kilitledim ve odama geçtim."

"Siz kimden şüpheleniyorsunuz?"

"Oo, böyle bir cürette bulunamam efendim. Bu üniversitede böyle bir hareketten fayda umacak biri olduğuna inanmıyorum. Hayır efendim, buna kesinlikle inanmıyorum."

"Teşekkür ederim, bu kadar yeterli." dedi Holmes. "Ha bu arada son bir şey daha… Bu üç beyefendiden birine ters giden bir şeyler olduğundan bahsettiniz mi?"

"Hayır efendim, tek kelime etmedim."

"Herhangi birini gördünüz mü peki?"

"Hayır efendim."

"Çok güzel. Şimdi Bay Soames, dilerseniz avluda biraz yürüyüş yapalım."

Karanlık avluyu üç ışık aydınlatıyordu:

"Kuşlarınızın üçü de yuvalarında," dedi Holmes, pencerelere bakarak. "Vay canına, o da ne? Bir tanesi epey huzursuz görünüyor."

Bahsettiği Hintli öğrenciydi. Karanlık silueti perdesine vuruyordu. Odasının içinde bir oraya, bir buraya dönüp duruyordu.

"Aslında her birine bir ziyarette bulunmak isterim." dedi Holmes. "Bu mümkün olur mu?"

"Dünyada imkânsız diye bir şey yok." diye cevapladı Soames. "Bunlar üniversitenin en eski odalarıdır, ziyaretçilerin buralara uğraması alışılmadık bir şey değil. Gelin sizi bizzat gezdireyim."

"Yalnız isim vermek yok, lütfen!" dedi Holmes, Gilchrist'in kapısını çalarken. Uzun boylu, sarı saçlı, ince bir genç kapıyı açtı, geliş nedenimizi anlayınca içeri buyur etti. İçeride ortaçağdan kalma gayet ilginç bir mimari

estetik göze çarpıyordu. Holmes mimari örneklerinden birine o kadar ilgi duydu ki, onun bir resmini defterine çizmek istedi, çizerken kaleminin ucunu kırdı, ev sahibimizden bir tane kalem istemek durumunda kaldı, sonra da kendi kaleminin ucunu açmak için bir de kalem açacağı rica etti. Aynı tuhaf kaza, Hintlinin odasında da gerçekleşti. Sessiz, sakin, ufak tefek, karga burunlu bir gençti ve bize şüphe ile bakıyordu. Holmes'in mimari hevesi sonlanınca memnuniyetini açıkça belli etti. Bu iki katta da Holmes aradığı kanıtlara ulaştı mı, pek fark edememiştim. Üçüncü odada ise yaptığımız ziyaret teşebbüsü sonuç vermedi. Kapıyı çaldık ama açan olmadı, onun yerine kaba saba sözler bir yağmur gibi başımızdan aşağı yağdı. İçerideki, bütün şiddetiyle bağırıyordu; "Kim olduğunuz umurumda bile değil. Cehennemin dibine kadar yolunuz var! Yarın sınava gireceğim ve kimsenin beni rahatsız etmesine izin vermeyeceğim."

Merdivenlerden aşağı inmeye başlamıştık ki "Kaba çocuk," dedi Bay Soames, sinirden küplere binmiş bir şekilde. "Tabii kapıyı çalanın ben olduğumu fark etmedi, fakat her ne olursa olsun tepkisi çok saygısızca idi. Bu koşullar altında aynı zamanda şüphe uyandırıcı…"

Holmes'in tepkisi garipti:

"Delikanlının boyu tam olarak ne kadar?" diye sordu.

"Bay Holmes, bunu tam olarak söylemek zor. Boyu Hintliden uzun ama Gilchrist kadar da uzun değil. Sanırım bir atmış sekiz civarıdır."

"Bu çok önemli," dedi Holmes, "Evet Bay Soames, size iyi geceler diliyorum."

"Bay Soames şaşkınlık içinde perişan, haykırdı; "Fakat Bay Holmes, herhalde beni bu şekilde bırakıp gitmeyeceksiniz! Olayın vahametini anlamış görünmüyorsunuz. Sınav yarın… Bu gece yarın için bir karar almalıyım. Sınav kâğıtlarıyla oynanmışken sınavın yapılmasına izin veremem. Olayın çözülmesi gerekiyor."

"Her şeyi olduğu gibi bırakın. Yarın sabah erkenden geleceğim ve konuyu tekrar konuşacağız. O zaman tam bir karar verebiliriz. Bu sırada siz hiçbir değişiklik yapmayın, hiç…"

"Pekâlâ Bay Holmes."

"Kesinlikle içinizi ferah tutun. Bu sıkıntıdan kurtulmanın bir yolunu elbet

bulacağız. Siyah çamuru yanıma alıyorum, kalem talaşlarını da… Hoşça kalın.”

“Karanlık avluya yeniden çıktığımızda pencerelere bir daha baktık. Hintli hâlâ odasında volta atmaya devam ediyordu. Diğerleri görünmüyordu.”

Caddeye çıktığımızda “Pekâlâ Watson, ne düşünüyorsun?” diye sordu Holmes. “Tam bir kumar oyunu gibi, değil mi? ‘Bul karayı, al parayı!’ Üç tane adamımız var. Suçlu bunlardan biri olmalı. Seçimini yap, senin tahminin hangisi?”

“Bence suçlu, şu üst kattaki kaba herif. En kötü nama sahip olan o. Gerçi o Hintli de az sinsi sayılmaz. Niye odada volta atıp duruyor?”

“Bunda garipsenecek bir şey yok. Bir şeyler ezberlemeye çalışan herkes bunu yapabilir.”

“Ama bize çok acayip bakıyordu.”

“Ertesi gün bir sınava girecek olsan ve her saniyen değerli olsa, bir grup yabancı da seni ziyarete gelse, sen de öyle bakardın. Bunda da şüphe çekecek bir şey görmüyorum. Kalem ve kalemtıraşlar da gayet normal çıktı. Ama o adam beni şüphelendiriyor.”

“Kim?”

“Kim olacak, Bannister. Onun bu işteki rolü ne?”

“Oldukça dürüst bir görünüşü var, bende de öyle bir izlenim bıraktı.”

“Bende de… Zaten anlaşılmaz olan da bu. Neden böyle son derece dürüst bir adam… neyse, işte büyük bir kırtasiye dükkanı… Araştırmamıza buradan başlayacağız.”

Kasabada yalnızca dört tane kırtasiye vardı. Her birinde Holmes elindeki kalem talaşlarını çıkardı ve aynısından bir kalem için yüksek fiyat teklif etti. Her biri kalemi getirtmeye razı oldu ama standart boyutlarda bir kalem olmadığı için nadiren depolarında tuttuklarını belirtiler. Dostum duydukları karşısında üzülmüşe benzemiyordu, yalnızca dükkânlardan yapmacık bir şekilde omuz silkerek ayrıldı.

“İşe yaramadı, sevgili Watson. Tek ve en iyi kanıtımız hiç işimize yaramadı. Ama onsuz da sonuca ulaşabiliriz sanıyorum. Vay canına! Sevgili dostum, saat neredeyse dokuz olmuş. Ev sahibemiz saat yedi buçukta yeşil fasulyeyi hazır

edecekti. Senin şu müzmin tütün tüketimin ve düzensiz yeme alışkanlıkların yüzünden kadın bizi evden atacak, senin yüzünden beni de atacak. Fakat önce şu asabi hoca, dikkatsiz hizmetçi ve üç açıkgöz öğrenci sorununu çözmemiz lazım.

Holmes o gece konuyla ilgili başka bir şey söylemedi, fakat gecikmiş akşam yemeğimizin ardından şöyle bir oturup uzun süre düşüncelere daldı. Ertesi sabah, tam hazırlanmıştım ki saat sekizde odama geldi:

“Evet Watson,” dedi. St. Luke’e gitme zamanı. Kahvaltı etmeden yapabilir misin?”

“Tabii.”

“Pozitif bir şeyler duyuncaya kadar Soames diken üstünde olacak.”

“Elinde pozitif bir şeyler var mı peki?”

“Sanırım.”

“Bir karara vardın mı?”

“Evet sevgili Watson, meseleyi çözdüm.”

“Fakat taze bir kanıt bulamadan nasıl oldu bu?”

“Sabahın saat altısında yataktan kalktıysam herhalde boşa değil. İki saatlik sıkı bir çalışma yaptım ve kayda değer bir şey gösterebilmek için en az beş mil yürüdüm. Şuna bir bak!”

Elini uzattı. Avucunda üç küçük siyah hamurdan piramit vardı.

“Holmes, bunu nereden buldun? Dün elinde iki tane piramit vardı!”

“Üçüncü de bu sabah eklendi. Diğer ikisi nereden geldiyse, üçüncüsü de doğal olarak oradan geldi. Ne dersin Watson? Haydi gidip dostumuz Soames’i acılarından kurtaralım.”

Odasına gittiğimizde zavallı hoca perişan haldeydi. Sınavın başlamasına birkaç saat kalmıştı, o ise olan biteni açıklamakla, suç failinin de katılacağı şaibeli bir sınav yapmak arasında ikilemdeydi. Yerinde duramıyordu; Holmes’i görür görmez ellerini uzatarak ona doğru koştu:

“Tanrıya şükür, geldiniz! Bir şey bulamayınca işi bıraktınız sanmıştım. Şimdi ne yapacağım? Sınav yapılacak mı?”

“Evet, mutlaka sınav yapılmalı.”

“Peki ya o serseri?”

“O sınava girmeyecek.”

“Onu buldunuz mu?”

“Sanırım. Eğer bu olayın duyulmasını istemiyorsak, kendimize bazı yetkiler tanıyıp, küçük bir özel mahkeme kuracağız. Rica etsem şuraya oturur musunuz Bay Soames? Watson sen de şuraya! Ben de şu ortadaki koltuğa oturayım. Sanırım şimdi suçlu bir insanın yüreğine korku salacak görüntüyü sağladık. Şimdi zili çalın!”

Bannister içeri girdiğinde, oluşturduğumuz mahkeme heyetini görünce korku ve şaşkınlıkla köşeye sindi.

“Lütfen kapıyı kapatın,” dedi Holmes. “Şimdi Bay Bannister, dünkü olayın gerçek yüzünü bize anlatır mısınız?”

Adam saç diplerine kadar bembeyaz kesildi:

“Size her şeyi anlattım efendim.”

“Ekleyeceğiniz bir şey yok mu?”

“Hayır efendim.”

“Peki öyleyse, biraz hatırlatma yapalım. Dün o sandalyeye oturmanızın nedeni, faili ortaya çıkarabilecek bir objeyi saklama isteğiniz olabilir mi?”

Bannister’in beti benzi atmıştı:

“Hayır efendim, kesinlikle hayır.”

“Şu an yalnızca sesli düşünüyorum,” dedi Holmes, yumuşak bir ifadeyle. “Samimiyetle söyleyeyim, bunu şu an ispat edemiyorum, ancak kuvvetle muhtemel ki Bay Soames arkasını döner dönmez, yatak odasında saklanan kişiyi salıverdiniz.”

Bannister, kurumuş dudaklarını ıslattı:

“Odada kimse yoktu efendim.”

“Çok yazık Bay Bannister. Şimdiye kadar doğru söylemiş olabilirsiniz, ama şimdi yalan söylediniz.”

Adamın yüzüne meydan okurcasına somurtkan bir ifade yerleşmişti:

"Kimse yoktu odada Bayım!"

"Hadi Bay Bannister, doğruyu söyleyin!"

"Hayır Bayım, kimse yoktu."

"Bu durumda bize başka bir şey söylemeyeceksiniz, anlaşıldı. Lütfen burada kalın. Yatak odasının kapısı önünde durun. Şimdi Bay Soames, sizden rica etsem gidip bir zahmet, genç Gilchrist'i buraya çağırabilir misiniz?"

Çok geçmeden hoca, öğrencisiyle birlikte geldi. Gilchrist, oldukça atletik görünüşlü, uzun boylu, kıvrak, çevik, güzel yüzlü bir gençti. Endişeli mavi gözleriyle önce her birimizi süzdü, sonra gözleri karamsar bir ifadeyle ötede duran Bannister'de kalakaldı.

"Lütfen kapıyı kapatın," dedi Holmes. "Evet, Bay Gilchrist, burada bizden başka kimse yok. Konuşacaklarımızdan kimsenin haberi olması gerekmiyor. Birbirimize karşı son derece açık olabiliriz. Bilmek istiyoruz, Bay Gilchrist, nasıl oldu da sizin gibi onurlu bir genç, dünkü yaptığınız harekete kalkışır?"

Çaresiz genç adam, sendeledi, dehşet ve sitem dolu bakışlarla Bannister'e baktı:

Bannister, "Hayır, hayır, Bay Gilchrist, efendim; bir kelime bile söylemedim!" diye haykırdı.

"Hayır ama şimdi söylediniz." dedi Holmes. "Şimdi Bayım, Bannister'in sözlerinden sonra durumunuz umutsuz, tek şansınız kaldı, o da her şeyi açıkça itiraf etmek."

Gilchrist bir an eliyle yüz hatlarını kontrol etmeye çalıştı, sonra da masanın yanında dizleri üzerine çöktü, yüzünü elleri arasına gömdü ve hıçkırarak ağlamaya başladı.

"Sakin olun, sakin olun," dedi Holmes, kibarca, "hata yapmak insana mahsustur, böylesine soğukkanlı bir suçlu olduğunuzdan dolayı kimse sizi kınayamaz. Belki de Bay Soames'e olan bitenleri ben anlatmalıyım, siz de yanıldığım yerler olursa düzeltirsiniz. Öyle mi yapalım? Peki, peki, cevap vermeyin. Dinleyin ve yanlış söylediğim yerler olursa düzeltin.

Bay Soames, siz hiç kimsenin, Bay Bannister de dahil, kâğıtların odanızda olduğunu birilerine söylemiş olamayacağını belirttikten sonra, olay kafamda

belli bir şekil aldı. Matbaacıyı da eledik, sonuçta istese size vermeden önce kâğıtları inceleyebilirdi. Hintli hakkında bir şey düşünmedim. Rulo halinde gelen taslakların ne olduğunu bilmesine imkân yoktu. Öte yandan, hem bir adam odaya girme cesaretini gösterecek, hem de kâğıtlar masanın üstünde olacak, bu kadar tesadüf bir arada olmazdı. Bu ihtimali eledim. İçeri giren kişi kâğıtların orada olduğunu biliyordu. Peki nasıl?

Odanıza yaklaştığımda pencereden baktım. Tüm bu birbirine bakan pencereler arasında güpegündüz birinin pencereden girmiş olması ihtimal dışıydı. Pencerenin önünden geçerken içeride masada duran kâğıtları görebilmek için bir insan ne kadar uzun boylu olmalıydı diye düşündüm. Benim boyum 183 cm ve pencerenin önünden geçerken biraz çabayla içeriyi görebildim. Benden daha kısa birinin içeriyi görme şansı olamaz. Eğer öğrencilerinizden boyu uzun olan biri varsa, en çok şüphelenilecek kişi oydu.

İçeri girdiğimde, pencerenin yanındaki küçük masa hakkında konuştuk. Gilchrist'in uzun atlamacı olduğunu siz söyleyinceye kadar orta masa hakkında bir şey söyleyemiyordum. İşte o zaman taşlar birden yerine oturdu, sonra geriye sadece kanıtlar bulmak kaldı. Onları da hızla elde ettim.

Olay şuydu: Bu genç, öğleden sonra atletizm sahasında atlama çalışmıştı. Atlama ayakkabıları elinde, geri döndü. Bildiğiniz gibi bu ayakkabıların altında sivri çiviler vardır. Pencerenizin önünden geçerken uzun boyu sayesinde, masanızın üzerindeki kâğıtları gördü ve bunların ne olduğunu fark etti. Kapının yanından geçerken, uşağınız tarafından unutulmuş anahtarı görmeseydi harekete geçmeyecekti. Birden gördüğü kâğıtların sınav taslakları olup olmadığını merak etti. Bu çok tehlikeli bir hamle de değildi, sonuçta odaya bir soru sormak için girmiş olduğu düşünülebilirdi.

Neyse, odaya girip de kâğıtların gerçekten sınav taslakları olduğunu görünce, şeytana uydu. Ayakkabılarını masanın üstüne koydu. Pencerenin yanındaki sandalyeye ne koymuştunuz?"

"Eldivenlerimi…" dedi genç adam.

Holmes gururla Bannister'e baktı: "Eldivenlerini sandalyenin üstüne koydu ve taslakları, kopya etmek amacıyla tek tek aldı. Hoca ana kapıdan girecekti ve o da bulunduğu yerden hocayı görecekti. Bildiğimiz gibi, hoca yan kapıyı tercih etti. Birden hocanın ayak sesleri kapının önünde duyuldu. Kaçılacak bir yer yoktu. Eldivenlerini unuttu, ayakkabılarını kaptığı gibi yatak odasına koştu.

Masa üstündeki çiziklere dikkat edin, yatak odasına bakan kısmı daha derin. Bu bile ayakkabıların yatak odası yönünde çekildiğini ve suçlunun oraya kaçtığını göstermeye yeter. Çivinin etrafındaki çamur, masanın üzerinde, ikinci bir parça da yatak odasında yerdeydi. Ayrıca ekleyeyim, bu sabah atletizm sahasında bir yürüyüş yaptım ve atlama pistinde atletlerin kaymaması için üzeri talaş örtülü siyah çamuru orada da gördüm ve bir numune aldım. Buraya kadar her şey doğru mu Bay Gilchrist?"

Gilchrist doğruldu, "Evet, efendim, doğru." dedi.

Soames haykırdı, "Tanrı aşkına, başka bir şey söylemeyecek misin?"

"Söyleyeyim efendim, kusura bakmayın, bu utanç verici durumun ortaya çıkması beni biraz sersemletti. Burada, elimde, yoğun geçen bir gecenin sonunda bu sabah erkenden size yazdığım mektup var. Suçumun ortaya çıktığını bilmeden yazdım bunu. İşte burada efendim. Bakın ne yazmışım; "Sınava girmemeye karar verdim. Rodezya Polis teşkilatında bir görev teklifi aldım ve Güney Afrika'ya gidiyorum."

"Yakaladığın bu haksız avantajı kullanmaya yeltenmemen beni gerçekten sevindirdi." dedi Soames, "Fakat neden fikrini değiştirdin?"

Gilchrist Bannister'i gösterdi:

"İşte bana doğruyu gösteren bu adamdır." dedi.

"Bay Bannister, böyle gelin." dedi Holmes. "Bu genci odadan dışarı salan sizden başkası olamazdı, çünkü odada siz kaldınız, dışarı çıkarken de kapıyı kilitlemiş olmalısınız. Pencereden kaçmış olması da inanılmaz. Hikâyenin gizli kalan yanını sizden dinlesek…"

"İşin aslını bilseniz, aslında çok basit efendim. Ama onca zekânıza rağmen bunu bilmeniz imkânsız. Bir zamanlar, efendim, bu genç adamın babası Sir Jabez Gilchrist'in yanında uşak olarak çalışıyordum. O iflas edince ben de kolejde çalışmaya başladım. Fakat beş parasız kaldı diye eski patronumu unutacak değildim. Eski günlerin anısına oğlunu hep koruyup gözettim. Neyse efendim, dün bu odaya girdiğimde ilk gözüme çarpan Bay Gilchrist'in eldivenleriydi. O eldivenleri ve ne anlama geldiklerini iyi biliyordum. Eğer Bay Soames onları görseydi iş bitecekti. Hemen o sandalyeye oturdum ve Bay Soames size gitmek için oradan ayrılıncaya kadar kalkmadım. Hemen ardından, dizimde büyüttüğüm genç efendim içeriden çıkageldi ve bana her şeyi itiraf etti. Onu korumaya çalışmamdan ve ölmüş babasının yerine geçerek

ona nasihat etmemden, bu yolla rakiplerinin önüne geçmesinin yakışık almayacağını söylememden daha doğal ne olabilirdi ki? Bu yaptığımdan dolayı beni suçlayabilir misiniz Bayım?”

“Hayır, tabii ki…” dedi Holmes içtenlikle ve ayağa fırladı. “Evet, Soames, sanırım küçük probleminizi çözmüş bulunuyoruz, evde kahvaltımız bizi bekler. Gel Watson! Size gelince Bayım, eminim Rodezya’da sizi parlak bir gelecek bekliyor. Bir kerelik hata yapmış olabilirsiniz, artık gelecekte bunu telafi etmenizi bekliyoruz!”

GLORIA SCOTT VAKASI

Bir kış akşamı ateşin başında oturuyorduk; dostum Sherlock Holmes “Burada birtakım kâğıtlar var,” dedi, “bir göz atsan iyi edersin. Bunlar esrarengiz *Gloria Scott* vakası hakkında, bu da Sulh Hukuk Mahkemesi Hâkimi Trevor’u dehşete düşüren ve kalpten götüren mesaj.”

Çekmeceden biraz yıpranmış bir rulo çıkararak bandını açtı ve barut rengi yarım bir kâğıda aceleyle karalanmış kısa bir notu bana uzattı:

‘Oyun biletleri Londra’da bitti.’ diye başlıyordu; ‘Keyfimin kâhyası Hudson bir çırpıda her aklına gelen şeyi sülün yavrusuna anlatmış. Bu kadar çabuk davranan birine kaç insaflı insan kurtul benden diyebilir?’

Bu acayip mesajı okuyup da başımı kâğıttan kaldırdığımda yüzümün aldığı şekilden dolayı Holmes kıkır kıkır gülüyordu:

“Ne oldu, afalladın?” dedi.

“Böylesi bir mesaj insanı nasıl dehşete düşürür, anlayamadım. Daha çok gülünç geldi bana…”

“Öyle olmalı. Fakat bunu okuyan adam da aklı başında bir adamdı neticede, okuduğunda kafasına dipçik yemiş gibi oldu.”

“Beni meraklandırıyorsun,” dedim. “Peki az önce neden bu vakanın ilgimi çekebileceğini söyledin?”

Çünkü bu benim ilgilendiğim ilk vakaydı.”

Dostumun bu dedektiflik işlerine hangi vakayla girdiğini hep merak etmiştim. Fakat onu daha önce hiç bu konuda konuşmaya istekli görmediğimden, sorup öğrenememiştim. Koltuğunda öne doğru eğildi ve belgeleri dizinin üstüne yaydı. Sonra piposunu yaktı ve bir süre sayfaları çevirdi.”

“Sana hiç Victor Trevor’dan bahsetmiş miydim?” dedi. “Kolejde geçirdiğim iki yılda tek arkadaşım oydu. Ben hiçbir zaman öyle çok girişken biri olmadım, Watson, her zaman odama kapanıp kendi düşünce dünyam içine gömülmek en büyük tutkum oldu. Bu nedenle de akranlarım içine asla karışmadım. Eskrim ve boks gibi bazı sportif faaliyetlerim dışında, onlarla paylaşabileceğim bir ilgi alanım da olmadı. Benim çalışma alanlarım onlarınkilerden çok farklıydı. Trevor görüştüğüm tek kişiydi. Onunla tanışmamız da kiliseye giderken,

köpeğinin beni ayaklarımdan yakalaması sonucu olmuştu.

Arkadaşlık kurmak için oldukça can sıkıcı bir nedendi ama işe yaradı. On gün boyunca ayağım yüzünden yataktan hiç çıkamadım, Trevor da bu sürede sık sık gelip halimi hatırımı sordu. Başlarda bu ziyaretler bir dakika sürüyordu, fakat zamanla daha da uzun ziyaretlerde bulunmaya başladı, dönemin sonuna doğru artık çok yakın arkadaş olmuştuk. İçten ve sıcakkanlı bir gençti, hayat dolu ve enerjikti. Birçok konuda benim tam zıddımdı ama bazı ortak yanlarımız da vardı. Mesela ikimizin de başka arkadaşı yoktu, bu durum bizi birbirimize daha çok bağladı. Sonunda beni babasının Norfolk, Donnithorpe'deki evine davet etti. Uzun tatilimin bir ayını onun ev sahipliğinde geçirdim.

Trevor'un babası, belli ki varlıklı ve nüfuzlu bir adamdı, toprak sahibiydi. Sulh Hukuk Mahkemesi hakimiydi. Donnithorpe, Langmere'nin kuzeyinde, Broads kırsalında küçük bir köydür. Ev klasik mimaride, geniş, tavanları meşeden, tuğla bir binaydı. Binaya sıra sıra ıhlamur ağaçlarıyla çevrili bir yoldan geçerek giriliyordu. Yaban ördeği avı için bölge çok müsaitti, epey balık da çıkıyordu. Evin küçük ama seçme kitaplarla dolu bir kütüphanesi vardı. Kütüphane anladığım kadarıyla evin eski sahibinden kalmıştı. Aşçıları da fena değildi. Zor beğenen biri değilsen, o evde keyifle bir ay geçirilebilirdin.

Baba Trevor dul bir adamdı ve arkadaşım onun tek oğluydu.

Bir de duyduğuma göre bir kızı varmış ama Birmingham'a yaptıkları bir ziyaret sırasında difteriden ölmüş. Babası çok ilgimi çekmişti. Fazla kültürlü biri değildi ama hem bedensel hem zihinsel açıdan güçlü bir adamdı. Kitaplarla pek arası yoktu ama çok seyahat etmiş, dünyanın birçok yerini görmüştü. Öğrendiği hiçbir şeyi unutmamıştı. İri yapılı, tıknaz, dağınık kır saçlı, yanık yüzlüydü ve mavi gözleri nihayet derecede sert ve delici bakıyordu. Bununla birlikte yörede nezaket ve yardımseverliğiyle ün yapmıştı, mahkemede aldığı kararlarda da merhameti elden bırakmadığı söyleniyordu.

Oradaki ilk günlerimde bir akşam yemekten sonra oturmuş, Porto şarabı içiyorduk. Genç Trevor, gözlem ve çıkarım konusunu açtı, benim bu konularda ne kadar yetenekli olduğumdan, bu yöntemleri nasıl sistemleştirdiğimden bahsetmeye başladı. Tabii o sıralar ben bu özelliklerimin hayatımda ne gibi bir rol oynayacağının bilincinde değildim. Yaşlı adam belli ki oğlunun anlattığı birkaç alelade örnekten yeteri kadar tatmin olmamıştı ve belki de oğlunun

övgülerini abartılı bulmuştu:

‘Haydi Bay Holmes,’ dedi keyifle gülerek, ‘Ben mükemmel bir malzemeyim, benden ne çıkarabileceksiniz bakalım.’

‘Korkarım pek fazla bir şey çıkaramam,’ dedim; ‘mesela son bir yıl içinde ölümle tehdit edilmiş olduğunuzu düşünüyorum.’

Birden dudaklarındaki gülümseme yok oldu, bana şaşkınlıkla bakıyordu:

‘Evet bu doğru,’ dedi. ‘Biliyorsun, Victor,’ dedi oğluna dönerek, ‘o kaçak avcılık çetesini çökerttiğimizde, bizi bıçaklayacaklarına yemin etmişlerdi, nitekim Sör Edward Holly gerçekten de saldırıya uğradı. O günden beri hep tetikteyim, ancak bunu nasıl bildiniz?’

‘Çok güzel bir bastonunuz var,’ diye cevapladım. ‘Üzerindeki ibareden anlaşılıyor ki bu bastonun sizdeki geçmişi bir yıldan az. Bastonun baş tarafını oydurup içine erimiş kurşun döktürmüşsünüz, böylece zorlu bir silaha dönüşmüş. Eğer korktuğunuz bir şeyler olmasaydı böyle bir önlem almazdınız diye düşündüm.’

‘Daha başka?’ dedi gülerek.

‘Gençliğinizde boks yapmışsınız.’

‘Bu da doğru. Bunu nasıl bildiniz? Burnum biraz eğri, herhalde oradan…’

‘Hayır,’ dedim. ‘Kulaklarınızdan anladım. Kulaklarınız boksörlere özgü şekilde düzleşip kalınlaşmış.’

‘Başka ne söyleyebilirsiniz?’

‘Parmak uçlarınızdaki nasırlara bakılırsa, ellerinizle çok kazı yapmışsınız.’

‘Tüm paramı altın madenlerinde çalışarak kazandım.’

‘Yeni Zelanda’da bulunmuşsunuz.’

‘Yine doğru.’

‘Japonya’ya da gitmişsiniz.’

‘Kesinlikle.’

‘Bir de isminin baş harfleri J. A. olan biriyle çok yakından bir ilişkiniz olmuş ama sonra onu tamamen unutmak istemişsiniz.’

Bay Trevor yavaşça doğruldu, vahşi bir bakışla mavi gözlerini bana dikti, öne doğru yalpaladı, sonra da üstü fındık kabuklarıyla dolu kumaşın üstüne yığıldı.

Ben ve oğlu, nasıl bir şaşkınlık yaşadık, tahmin edersin Watson. Neyse ki yakasını gevşetip bardakla yüzüne biraz su serpince, çok geçmeden bir iki soludu ve ayıldı. Olduğu yere oturdu:

'Ah çocuklar," dedi, gülümsemeye çalışarak, 'umarım sizi korkutmamışımdır. Böyle güçlü göründüğüme bakmayın, kalbim çok zayıf, heyecana gelemiyorum, gördüğünüz gibi beni devirmek çok zor değil. Bunu nasıl yapıyorsunuz, bilmiyorum ama Bay Holmes, piyasadaki saygın dedektiflerin hiçbiri, bence sizin elinize su dökemez. Bu sizin kaderiniz bayım, bunu dünyayı az biraz tanımış bir adam olarak söylüyorum.'

İnan bana Watson, hakkımdaki bu abartılı övgü ve tavsiyeler, o güne kadar küçücük bir hobiden ibaret olan yeteneklerimi bir mesleğe dönüştürme fikrini ilk defa aklıma düşürdü. Fakat o an beyefendinin ani rahatsızlığı ile o denli ilgileniyordum ki, başka bir şey düşünecek durumda değildim.

'Umarım sizi yaralayacak bir şey söylememişimdir.' dedim.

'Doğrusu o kadar hassas bir noktaya dokundunuz ki; sorabilir miyim, nereden bildiniz ve daha başka ne biliyorsunuz?' Bütün bunları şakayla karışık soruyordu ama gözlerinde o dehşetin izleri hâlâ görünüyordu.

'Çok basit,' dedim. 'O balığı çekip sandala atabilmek için kollarınızı sıvadığınızda dirseğinizin yanında o J.A. harflerini görmüştüm. Harfler hâlâ okunabiliyordu ama bulanık görünüşlerinden ve etraflarındaki derinin aldığı halden, yazıyı silmek için epey çaba gösterdiğiniz belli oluyordu. Anladım ki bu iki harf sizin için bir zamanlar çok şey ifade etmiş, sonra ise onları unutmak istemişsiniz.'

'Sizde nasıl bir göz var böyle?' diye atıldı, rahatlamış görünüyordu. 'Aynen söylediğiniz gibi, ama bu konuda konuşmayalım; malum, en kötü hayaletler eski aşkların hayaletleridir. Haydi bilardo salonuna geçelim de birer puro çekip kendimize gelelim.'

O günden sonra Bay Trevor bütün içten davranışlarına rağmen, bana karşı hep kuşkuyla baktı. Bunu oğlu da fark etti, 'Bizim hâkimin aklına öyle bir şüphe düşürdün ki' dedi, 'artık senin tam olarak neyi bilip, neyi bilmediğinden asla emin olamayacak.' Biliyordum, bu durumu açık etmek istemiyordu, ama bu

duygular zihninde o kadar güçlü yerleşmişti ki her halinde açığa çıkıyordu. Artık ona rahatsızlık verdiğimi düşünmeye başlamıştım, bu nedenle ziyaretimi noktalamaya karar verdim. Fakat, oradan ayrılacağım gün, önemini sonradan anlayacağım garip bir olay gerçekleşti:

Üçümüz bahçedeki çimenlikler üstünde sandalyelerimize oturmuş, güneşin ve Broads manzarasının tadını çıkarıyorduk. Derken evin hizmetçisi geldi ve kapıda Bay Trevor'u görmek isteyen biri olduğunu söyledi.

'Adı neymiş?' diye soruldu:

'Adını vermek istemiyor.'

'Peki ne istiyormuş?'

'Kendisini tanıdığınızı söylüyor, birkaç dakika konuşmak istiyor.'

'Peki misafirimize yolu göster.' Çok geçmeden ufak tefek pörsümüş bir adam dalkavukça hareketlerle, ayaklarını sürüyerek çıkageldi. Yeninde katran lekesi olan önü açık bir ceket giyiyordu. Kırmızı siyah renklerde bir gömleği, kaba yünden bir pantolonu ve alelade giyilmiş kaba çizmeleri vardı. İnce ve yanık yüzü şeytansı bir ifade barındırıyordu. Sapsarı ve çarpık dişleriyle aralıksız sırıtıyordu. Biçimsiz elleri aynı denizcilerinki gibi yarı kapalı duruyordu. Adam çimenliklerden sallana sallana gelirken, Bay Trevor, hıçkırığa benzer bir ses çıkardı ve sandalyesinden ayağa fırladı, doğru eve koştu. Bir süre sonra geri döndü, yanımdan geçerken yoğun bir brendi kokusu aldım.

'Pekâlâ dostum,' dedi. 'Senin için ne yapabilirim?'

Denizci kısık gözler ve aynı gevşek gülümsemeyle ayakta dikiliyordu:

'Beni tanımadın mı?' diye sordu.

'Tanımaz olur muyum? Sen Hudson'sun.' dedi Bay Trevor, şaşkın bir ses tonuyla.

'Evet, Hudson ya…' dedi denizci. 'Seni son gördüğümden bu yana otuz yıl geçmiş. Sen burada evindesin, ben de hâlâ yarı aç yarı tok, gezinip duruyorum.'

'Hay aksi! Göreceksin, o eski günleri unutmadım ben.' diye atıldı Bay Trevor, denizciye yaklaşarak fısıltıyla bir şeyler söyledi, sonra sesini yükselterek devam etti, 'Mutfağa git, bir şeyler ye, iç, keyfine bak. Sana illâ ki

yapacak bir iş buluruz.’

‘Teşekkürler beyefendi,’ dedi denizci ellerini önünde kavuşturarak, ‘iki yıldır külüstür bir yük gemisinde dolaşıp duruyorum, doğru dürüst tayfası da yoktu, bitkin düştüm. Biraz dinleneyim diyorum. Ya sana gelecektim ya da Bay Beddoes’e.’

‘Ah!’ dedi Trevor, ‘Bay Beddoes’in yerini biliyor musun?’

‘Çok yaşa beyim, ben bütün eski dostlarımın yerini bilirim.’ dedi bozuk bir gülümsemeyle, sonra da hizmetçinin ardından mutfağın yolunu tuttu. Bay Trevor, bu gelen adamla bir zamanlar kazılara giderken aynı gemide yolculuk yaptıklarına dair bir şeyler mırıldandı, sonra da bizi bahçede bırakıp eve girdi. Bir saat sonra eve girdiğimizde onu yemek salonundaki kanepede sızmış olarak bulduk. Bütün bu olan bitenler belleğimde çirkin izlenimler bıraktı, ertesi gün Donnithorpe’den ayrılacağıma üzülmüyordum çünkü varlığımın arkadaşımı huzursuz ettiğini düşünmeye başlamıştım.

Bütün bunlar uzun tatilimin ilk ayında oluyordu. Londra’daki pansiyonuma döndüm, orada yedi hafta boyunca organik kimya deneyleri yaparak zaman geçirdim. Sonbahar gelip de tatilimin sonlarına yaklaştığım sırada bir gün arkadaşımdan Donnithorpe’ye gelmemi isteyen bir telgraf aldım. Telgrafta arkadaşım yardım ve tavsiyelerime şiddetle ihtiyaç duyduğunu yazıyordu. Tabii ben de her şeyi bırakıp bir kez daha kuzeye doğru yola çıktım.

Beni at arabasıyla istasyonda karşıladı, geçtiğimiz iki ayın arkadaşımda yaptığı yıpratıcı etki bir bakışta göze çarpıyordu. Zayıflamış ve bitkin düşmüştü, o meşhur esprili, gürültücü adamdan eser kalmamıştı:

‘Hâkim bey ölüyor,’ dedi ilk söz olarak.

‘Olamaz!’ diye atıldım. ‘Mesele nedir?’

‘Felç. Sinir krizleri geçiriyor, bugün bütün gün ölümle pençeleşti. Gittiğimizde onu canlı bulacağımızdan kuşku duyuyorum.’

Senin de tahmin edebileceğin gibi bu beklemediğim haber karşısında neye uğradığımı şaşırmıştım:

‘Peki ne sebep oldu bu duruma?’ diye sordum.

‘İşte burası garip. Arabaya atla, hem konuşalım, hem gidelim. Senin ayrılacağın günün akşamında gelen o adamı hatırlıyor musun?’

‘Çok iyi hatırlıyorum.’

‘O gün evimize kadar aldığımız adam kimdi biliyor musun?’

‘Hiçbir fikrim yok.’

‘O şeytandı, Holmes.’ diye haykırdı.

Şaşkınlıkla bakakaldım.

‘Evet, şeytanın ta kendisiydi. O geldikten sonra bir saat bile huzurumuz olmadı, bir saat bile… O akşamdan sonra hâkim beyin huzuru kaçtı, şimdi de ölümle burun buruna… Hep o lanet Hudson yüzünden.’

‘Ne yaptı ki?’

‘Ah bunu bilmek için neler vermezdim. Bu nazik, yardımsever, iyi kalpli ihtiyar hâkim, nasıl oldu da böyle bir zorbanın pençesine düştü? Geldiğine çok sevindim, Holmes. Senin muhakeme yeteneğine ve sağduyuna çok güveniyorum, bana en doğruyu yapmam konusunda yardım edeceğini biliyorum.’

Beyaz ve pürüzsüz kır yolu boyunca, önümüzde batmakta olan güneşin kızıl ışıklarıyla parıldayan Broads’ı izleyerek ilerliyorduk. Solumuzdaki ağaçlık alanın ardında çiftliğin bacaları ve bayrak direği görünmeye başlamıştı.

‘Babam o herifi bahçıvan yaptı,’ dedi dostum, ‘sonra bu görev onu tatmin etmeyince kâhyalığa terfi ettirdi. Sanki ev onun eviydi, her yerde dolaşıyor, canı ne isterse onu yapıyordu. Hizmetçiler onun ayyaşlığından ve küfürlü konuşmalarından rahatsız oluyordu. Babam şikâyet etmesinler diye onların da maaşlarına zam yaptı. Herif babamın teknesini, en nadide tüfeğini alıyor, ava çıkıyordu. Bir de şu alaycı, küstah ve saygısız surat ifadesi yok mu, eğer benim yaşlarımda olsaydı şimdiye kadar yirmi kez suratını dağıtırdım. Dedim ya Holmes, bunca zaman kendimi tuttum; şimdi soruyorum kendime, acaba tutmasam daha mı iyi ederdim?

Neyse, zamanla her şey daha da kötüye gitti. Günden güne şu hayvan Hudson, daha münasebetsiz bir hal aldı. En sonunda bir gün benim de olduğum bir ortamda babama saygısızca bir cevap verince, onu omuzlarından yakalayıp odadan dışarı attım. Mosmor olmuş bir surat ve sözden daha tehditkâr düşmanca bakışlarla sıvıştı gitti. Bu olay üzerine zavallı babamla aralarında ne geçti bilmiyorum ama ertesi gün babam gelip Hudson’dan özür dilememi rica etti. Sen de takdir edersin ki reddettim ve ona böyle bir alçağın ona ve

evine karşı böyle hoyratça davranmasına nasıl izin verebildiğini sordum:

“Ah çocuğum!” dedi, “konuşması kolay, ama ne haldeyim bir bilsen. Fakat bileceksin Victor. Er geç bunu öğrenmeni sağlayacağım. Zavallı yaşlı babanın senin kötülüğünü isteyeceğini düşünmezsin değil mi delikanlı?” Oldukça hislenmişti, kendisini tüm gün çalışma odasına kapattı, onu pencereden izledim, gün boyu bir şeyler karaladı durdu.

O akşam Hudson evden ayrılacağını söyleyince bu bana bir müjde gibi gelmişti. Akşam yemeğinden sonra yemek salonunda oturmuştuk, gelerek o kalın ve yarı sarhoş ses tonuyla bu niyetini açıkladı:

“Norfolk’ta yeteri kadar kaldım,” dedi. “Hampshire’a Bay Beddoes’e gideceğim. Her halde geldiğime en az sizin kadar sevinir.”

“Umarım bize kırıldığından dolayı gitmiyorsundur Hudson,” dedi babam, sesinde kanımı donduran bir monotonluk vardı.

Bana doğru ters ters bakarak, “Henüz benden özür dileyen olmadı.” dedi.

Babam bana dönerek “Victor, bu değerli insana biraz kaba davrandığını kabul etmelisin.” dedi.

“Aksine, bence ona karşı haddinden fazla hoşgörü gösterdik.” diye cevapladım.

“Hmm. Demek öyle…” diye homurdandı Hudson, “Pekâlâ dostum, görüşeceğiz!” dedi ve gitti. Yarım saat sonra da evi terk etti. Babamın bu olaydan sonra sinirleri iyice laçka oldu. Geceler boyu odasını adımlıyordu, tam eski sağlığına kavuşacakken de felce yakalandı.’

Merakla sordum; ‘Nasıl oldu bu?’

‘Çok garip. Dün akşam babama bir mektup geldi, üzerinde Fordingbridge damgası vardı. Babam mektubu okudu, başını elleri arasına koydu, aklını yitirmiş gibi odada dönüp durmaya başladı. Sonunda onu sakinleştirip kanepeye yatırdığımda, ağzının ve göz kapaklarının çarpıldığını gördüm, anladım ki inme inmişti. Hemen Dr. Fordham geldi. Onu yatağına yatırdık; fakat felç yayılmış görünüyordu, bir daha da şuuru yerine gelmedi, korkarım düzelmesi de zor.’

‘Beni korkutuyorsun, Trevor!’ diye atıldım. ‘Peki bu mektupta onu bu hale sokacak ne yazıyor olabilir ki?’

‘Hiçbir şey. İşin en garip yanı da bu ya… Mesaj oldukça saçma, aptalca… Aman Tanrım, galiba korktuğum başımıza gelmiş!’

O bunları söylerken evin önündeki dönemeci dönmüştük, alacakaranlıkta evin bütün perdelerinin kapatıldığını gördük. Kapıya doğru koştuk, dostumun yüzünü keder kaplamıştı, kapıdan dışarı siyah giyimli bir adam çıktı.

Trevor sordu, ‘Ne zaman oldu doktor?’

‘Siz ayrıldıktan hemen sonra oldu.’

‘Hiç kendine geldi mi?’

‘Ölmeden önce bir anlığına kendine geldi.’

‘Bana bir şey söyledi mi?’

‘Sadece kâğıtların Japon dolabının arka çekmecesinde olduğunu söyledi.’

Arkadaşım, doktorla birlikte cenaze odasına çıktı, ben çalışma odasında kaldım, bütün olan biteni kafamdan tekrar tekrar geçirdim. Hayatım boyunca hiç bu kadar hüzünlenmemiştim. Bu boksör, gezgin ve altın arayıcısı Trevor’un nasıl bir geçmişi vardı? Bu ekşi suratlı denizcinin etkisi altına nasıl girmişti? Kolundaki silik dövmeden bahsettiğimde niçin bayıldı? Fordingham’dan gelen mektup nasıl da onu ölüme götürdü? Sonra Fordingham’ın Hampshire’da olduğunu hatırladım, denizci muhtemelen şantaj yapmak için gittiği Bay Beddoes’in Hampshire’da oturduğundan bahsetmişti. O zaman mektup ya denizci Hudson’dan gelmişti ve utanç verici bir sırrı açığa vurduğundan bahsediyordu ya da Beddoes’ten geliyordu ve eski bir dostuna o sırrın açığa çıkmasının an meselesi olduğuna dair bir uyarıyı içeriyordu. Buraya kadar her şey açıktı. Fakat öyleyse neden arkadaşım bu mektubun saçma sapan bir şey olduğunu söylemişti? Belki de yanlış anlamıştı, belki de mektup yazılanlardan farklı anlamları içinde saklayan, ustaca şifrelenmiş bir mektuptu. Bu mektubu görmeliydim. Eğer gizli bir mesaj içeriyorsa o mesajı çözebileceğime inancım tamdı. Bir saat kadar sıkıntı içinde bunları düşündüm. En sonunda gözü yaşlı bir hizmetçi elinde lambayla çıkageldi. Hemen arkasından da dostum Trevor, solgun ama metanetli bir şekilde, elinde şu an kucağımda olan mektupla çıkageldi. Karşıma oturdu, lambayı masanın köşesine doğru sürdü ve bu gördüğün barut renginde tek sayfaya kargacık burgacık bir yazıyla yazılmış mektubu bana uzattı:

‘Oyun biletleri Londra’da bitti.’ diye başlıyordu; ‘Keyfimin kâhyası Hudson

bir çırpıda her aklına gelen şeyi sülün yavrusuna anlatmış. Bu kadar çabuk davranan birine kaç insaflı insan kurtul benden diyebilir?'

Mektubu ilk okuduğumda yüzümün aldığı ifade seninkinden farklı değildi. Sonra bir kez daha dikkatlice okudum. Düşündüğüm gibiydi, kelimelerin bu garip diziliminde gizli bir anlam yatıyordu. Acaba bu 'keyfimin kâhyası' ve 'sülün yavrusu' ifadelerinin daha önce aralarında belirledikleri bir anlamı mı vardı? Eğer durum böyleyse, bunlar tamamen kelimelerle ilgisiz anlamlar taşıyor olabilirdi, böyle bir durumda hiçbir şekilde sonuca ulaşmak mümkün olmazdı. Fakat durumun böyle olduğunu düşünmek istemiyordum. Mesajda geçen Hudson ismi, mektubun tahmin ettiğim konuda olduğunu ve Hudson tarafından değil Beddoes tarafından yazılmış olduğunu gösteriyordu. Yazıları tersten okumayı da denedim, fakat 'her çırpıda bir Hudson' gibi ifadeler beni bir sonuca götürmedi. Sonra kelimeleri birer atlayarak okudum, 'Oyun Londra'da keyfimin Hudson' ya da 'aklına şeyi yavrusuna' ifadeleri olaya bir ışık tutmadı.

Sonra birden bilmecenin anahtarını yakaladım, gördüm ki ilk kelimeden başlayarak ve kelimeleri iki iki atlayarak okuduğumda, tam da Bay Trevor'u dehşete düşürecek bir anlam çıkıyor.

Mesaj oldukça kısa ve özdü. İşte şifresi çözülmüş uyarı mesajı:

'Oyun bitti. Hudson her şeyi anlatmış. Çabuk kaç, kurtul!'

Victor Trevor başını titreyen elleri arasına aldı ve mırıldandı, 'Sanırım mesaj bu! Bu ölümden de beter, burada utanç verici bir suçun izleri var. Peki ya şu "sülün yavrusu", "bilet" ifadelerinden ne anlayacağız?'

'Bunların mesaja bir katkısı yok, olsa olsa mesajı gönderenin kişiliğine ilişkin doneler içeriyor. "Oyun … bitti … Hudson … her … şeyi … anlatmış." vs. diye mesajını yazmış. Sonra da aralarında daha önce kullandıkları anlaşılan bir şifreyle araları her bir boşluğa iki kelime gelecek şekilde doldurmuş. Doğal olarak aklına gelen ilk kelimeleri yazmış olmalı. Bu kelimelerden yola çıkarak oyunlara meraklı olduğu ya da sülün yetiştiriciliğiyle uğraştığı yönünde tahminlerde bulunabilirsin. Peki sen bu Beddoes hakkında ne biliyorsun?'

'Şimdi sen sorunca hatırladım, merhum babamı her sonbaharda, yetiştirip tabiata saldığı hayvanları vurmak için davet ederdi.'

'Öyleyse mektubun ondan geldiğinden emin olabiliriz.' dedim, 'Şimdi geriye

denizci Hudson'un bu iki varlıklı ve nüfuzlu adamı kullanmak için yıllarca sakladığı sırrın ne olduğunu bulmak kaldı.'

'Eyvah Holmes, korkarım bu utanç verici bir günahın sırrı!' dedi dostum heyecanla, 'Fakat senden saklayacak değilim. İşte bunlar da babamın, Hudson'ın yapacaklarından endişe ederek kaleme aldığı kâğıtlar. Bunları Japon dolabından buldum. Babam ölmeden önce yerlerini doktora söylemiş. Al bunları ve bana da oku, onları kendim okuyacak ne gücüm ne de cesaretim var.'

İşte bu elimde tuttuklarım onun bana verdiği kâğıtlar Watson, o eski çalışma odasında Trevor'a okuduğum gibi şimdi sana da okuyayım. Kâğıtların dış kısmında şöyle bir ibare var:

"Gloria Scott gemisinin 8 Ekim 1855'te Falmouth'tan hareket edip 6 Kasım'da 15° 20' Kuzey Paraleli, 25° 14' Batı Meridyeni noktasında battığı ana kadarki bazı ayrıntıları içerir."

Yazı mektup formunda yazılmış ve şöyle devam ediyor:

"Benim çok ama çok sevgili oğlum,

Sana bütün samimiyetimle söylemek isterim ki büyük bir skandalın ortaya çıkmasının arefesinde yüreğimi kanatan şey, ne kanunlar karşısındaki durumum, ne eyaletteki konumum ne de beni tanıyan insanların gözünde düşeceğim durumdur; sadece ve sadece benim yüzümden yaşayacağın utancı düşünmek beni kahrediyor. Sen ki beni yürekten seviyorsun ve şimdiye kadar bana duyduğun saygıyı sarsacak hiçbir şey olmamıştı. Sürekli tepemde dolaşan bu bela patlak verdiğinde, bu satırları okumanı istiyorum. Böylece suçlanmayı ne kadar hak ettiğimi birinci ağızdan, benden duymuş olacaksın. Öte taraftan, eğer her şey yolunda giderse (ki yüce Tanrım bunu bize bahşetmeye kadirdir!) ve bu evraklar da sağlam bir şekilde eline geçerse, tüm kutsal değerlerin adına sana rica ediyorum, sevgili annenin ve onunla aramızdaki sevginin hatırına, bunları ateşe at ve unut gitsin.

Eğer hâlâ bu satırları okumaya devam ediyorsan, her şey açığa çıkmış ve beni evden alıp götürmüşler demektir, yahut daha da güçlü bir ihtimal, biliyorsun kalbim çok zayıf, dudaklarım mühürlü bir şekilde ölüp gitmişim demektir. Her iki durumda da artık bir şeyleri saklamanın zamanı değildir, sana söyleyeceğim her şey kelimesi kelimesine gerçeğin ta kendisidir; buna yemin ederim. Umarım beni anlayışla karşılarsın:

Sevgili oğlum, benim gerçek adım Trevor değil. Gençliğimde adım James Armitage idi. Birkaç hafta önce kolejden arkadaşın bu ismin baş harflerini söyleyince neden öyle fena oldum, şimdi anlıyorsundur, sırrımı öğrendi diye ödüm koptu. Neyse, Armitage ismiyle Londra'da bir bankada çalışmaya başlamıştım. İşte bu isimde çalışırken devletimin kanunlarına aykırı fiillerim yüzünden hüküm giydim ve sürgün cezasına çarptırıldım. Bana çok mu kızıyorsun evlat? Ödemem gereken bir şeref borcum vardı. Nasıl olsa fark edilmeden geri yerine koyarım düşüncesiyle benim olmayan bir parayı bankadan çekip kullandım. Fakat şansım ters döndü. Gelmesini umduğum para bir türlü gelmedi, hesapların zamansız incelenmesi sonucu da açığım ortaya çıktı. Olaya daha toleranslı yaklaşabilirlerdi ama bundan otuz yıl önce kanunlar bugün olduğundan daha sıkı uygulanıyordu. Böylece yirmi üçüncü yaş günümde kendimi diğer otuz yedi mahkûmla beraber, Avustralya'ya giden *Gloria Scott* gemisinin arka güvertesinde zincirlenmiş olarak buldum.

Sene elli beşti, Kırım Savaşı en ateşli günlerini yaşıyordu ve eski mahkum gemileri Karadeniz'de taşımacılık için kullanılıyordu. Hükümet de mahkûmları taşımak için boyutça daha küçük ve tam da bu işler için uygun olmayan gemileri kullanmak zorunda kalıyordu. Gloria Scott gemisi daha önce Çin ile çay ticareti yapmak amacıyla kullanılan eski, ağır pruvalı, geniş kirişli bir gemiydi. Bu gemiler yeni yelkenliler çıkınca ticari amaçla kullanılmaz olmuştu. Beş yüz ton ağırlığındaydı; Falmouth'tan demir aldığımızda otuz sekiz hapishane kuşu dışında, yirmi altı personel, on sekiz asker, bir kaptan, üç yardımcı kaptan, bir doktor, bir din görevlisi ve dört gardiyanla beraber yüz kişilik yolcusu vardı.

Mahkûm hücrelerinin arasındaki bölmeler, mahkûm gemilerindeki gibi kalın meşeden değil, oldukça ince ve dayanıksız bir ağaçtan yapılmıştı. Benim hücremin kıç taraf yanındaki hücrede yatan adam, daha rıhtımda gemiye bindirilirken dikkatimi çekmişti. Temiz ve tüysüz suratı, uzun ve ince burnu, geniş çenesiyle genç bir adamdı. Hemen göze çarpan hepimizden uzun boyu ve fiyakalı yürüyüşüyle bizlere tepeden bakıyordu. Aramızda hiç kimse onun omuzlarına bile yetişemiyordu sanırım, en az iki metre boyu vardı. Hayattan yılmış, kederler içinde bir sürü insan arasında böylesine rahat ve enerji dolu olması ilginçti. Kar fırtınasının ortasında yanan bir ateş gibiydi. Hücre komşum olduğunu öğrenince sevinmiştim, o gece sevincim daha da arttı; kulağımın dibinde bir fısıltıyla irkildim, bir de ne göreyim, bir yolunu bulup aramızdaki paravanı delmemiş miydi?

‘Selam dostum!’ dedi, ‘Adın ne, burada ne işin var?’

Sorusunu cevapladım, sonra aynı soruyu ben de ona sordum:

‘Adım Jack Prendergast,’ dedi, ‘ve seninle işim bittiğinde bu ismi şükranla anar olacaksın.’

O hikâyesini anlatırken bunları daha önce duyduğumu hatırladım, ben tutuklanmadan hemen önce onun davası bütün ülkede epey konuşulmuştu. İyi ve güçlü bir aileden geliyordu ve oldukça yetenekli bir adamdı, fakat iflah olmaz derecede kötü alışkanlıkları vardı, kurduğu dahiyane dolandırıcılık tezgâhı sayesinde Londra’nın önde gelen tüccarlarından yüklü miktarda para tırtıklamıştı.

‘Ha! Ha! Demek namımı duydun!’ dedi gururla.

‘Epey duydum.’

‘O zaman bu olayın tuhaf olan yanı da dikkatini çekmiştir.’

‘Neydi tuhaf olan?’

‘Çeyrek milyona yakın para götürdüm, değil mi?’

‘Öyle söyleniyordu.’

‘Fakat bu paranın bir kuruşu bile bulunamadı…’

‘Evet öyle olmuş.’

‘Öyleyse para nerede?’ dedi.

‘Hiçbir fikrim yok,’ dedim.

‘İki parmağım arasında’ diye bağırdı, ‘Tanrı aşkına, senin kafandaki saçlar kadar param var benim. Eğer paran varsa adamım, bir de onu nasıl kullanacağını ve çoğaltacağını biliyorsan, istediğin *her şeyi* yapabilirsin. Her şeyi yapabilecek bir adamın, farelerin ve böceklerin cirit attığı küflenmiş, tabut gibi bir Çin ticaret gemisinde oturup kıçının nasır bağlamasını bekleyeceğini düşünmüyorsun herhalde. Hayır efendim, böyle bir adam kendisine ve arkadaşlarına iyi bakar. Lafımı iyi dinle! Sen de bu adama takıl, talih yüzüne gülsün!’

Onun konuşma tarzı buydu, başlangıçta bana pek de inandırıcı gelmemişti. Fakat güvenilirliğimi test ettikten ve tüm kutsallar üzerine ciddiyetle yemin ettikten sonra, geminin yönetimini ele geçirebilmenin bir yolu olduğuna beni

ikna etti. Prendergast liderliğinde bir düzine mahkûm, zaten gemiye binmeden önce bunu kararlaştırmıştı. Bahsi geçen para da onlar için itici bir güç olmuştu.

‘Bir zamanlar bir ortağım vardı,’ dedi, ‘az bulunur cinsten bir adam, etle tırnak gibiydik. Şu an iyi bir konumda, gerçekten iyi… Bil bakalım şimdi nerede? Kendisi bu geminin rahibi. Evet ta kendisi! Gemiye siyah cübbesi, belgeleri ve gemiyi satın almaya yetecek kadar parayla bindi. Tayfalar, bedenleri ve ruhlarıyla ona ait. Onları daha gemide işe başlamalarından önce, peşin ödeme indirimiyle satın aldı. İki gardiyanı ve ikinci kaptan Mereer’i kafaladı, eğer değeceğine inanırsa kaptanı da kafalar.’

‘Peki biz ne yapacağız?’ diye sordum.

‘Sence?’ dedi, ‘Bu askerlerin bir kısmının elbiselerini terzinin yapmadığı kadar kırmızıya boyayacağız.’

‘Ama silahları var,’ dedim.

‘Bizim de olacak adamım. İçimizdeki her bir insan evladına yetecek kadar silah var. Eğer bunca mürettebat arkamızdayken bu gemiyi ele geçiremezsek, işi gücü bırakalım, yatılı kız lisesine kaydolalım. Bu gece solundaki adamla da konuş, bak bakalım ona güvenebilir miyiz.’

Dediğini yaptım, öğrendim ki diğer komşum da benim gibi sahtekârlıktan hüküm giymişti. Adı Evans’tı, sonradan o da benim gibi adını değiştirdi, şu an İngiltere’nin güneyinde yaşıyor, o da oldukça zengin ve nüfuzlu bir adam. O da bu planı duyunca katılmakta oldukça istekli davrandı. Gemi körfezi geçmeden, mahkûmlardan iki kişi hariç, planımıza dahil olmayan kimse kalmamıştı. Bunlardan ilkinin akli dengesi zaten pek yerinde değildi, ona güvenemezdik, diğeri de sarılık illetiyle boğuşuyordu, bize yararı olmazdı.

Başından beri gerçekten gemiyi ele geçirmemize engel olabilecek hiçbir şey yoktu. Mürettebatın tamamı haydutlardan oluşuyordu, aslına bakılırsa zaten bu iş için seçilmişlerdi. Sözde rahibimiz de bizi cesaretlendirmek üzere hücrelerimize geliyor, elinde güya içi dini kitap dolu olan siyah bir çantayla, herkese gerekli malzemeleri dağıtıyordu. O kadar sıklıkla gelip gitti ki üçüncü günün sonunda hepimizin yatağının altında birer eğe, birer silah, bir miktar barut ve yirmişer kurşun hazır olmuştu. Gardiyanların iki tanesi Prendergast’ın ajanlarıydı, ikinci kaptan da sağ kolu… Geminin kaptanı, iki yardımcısı, iki gardiyan, teğmen Martin ve onun on sekiz askeri, bir de doktor dışında karşımızda kimse yoktu. Her ne kadar her şey rahat olacak gibi görünse de

tedbiri elden bırakmamaya ve saldırıyı bir gece vakti aniden gerçekleştirmeye kararlıydık. Ne var ki saldırı günü planlanandan önce gelip çattı, şöyle ki:

Yola çıkışımızın üçüncü haftasında bir akşam, hasta olan bir mahkûmu görmek üzere doktor aşağı geldi. Hastanın yatağının altına bir ara eli ilişince, silahlardan birinin ucu eline geldi. Eğer çenesini tutup da bunu gizlice yukarı rapor etseydi, bütün plan alt üst olacaktı, fakat heyecanlı bir herifmiş, şaşkınlıkla bir çığlık attı ve rengi birden soldu, bunun üzerine durumu çaktığı anlaşıldı ve yakalandı. Askerleri ayağa kaldırmasına fırsat vermeden ağzını bantladılar ve onu yatağa bağladılar. Doktor, güverteye çıkan kapının kilidini açmıştı, hep beraber o kapıya doğru koştuk. İki nöbetçiyi ve olan biteni anlamak için oraya doğru koşan bir onbaşıyı etkisiz hale getirdik. İdari kamaranın önünde iki asker daha vardı ama görünüşe göre tüfekleri dolu değildi, çünkü ateş etmeye yeltenmediler, süngülerini takarken vuruldular. Sonra kaptan köşküne doğru hücum ettik, tam biz kapıyı açarken içeriden bir patlama sesi duyuldu, içeri girdiğimizde kaptanın beyni masaya raptiyelerle tutturulmuş Atlas Okyanusu haritasının üstüne saçılmıştı, rahip de odada elinde dumanı tüten bir silahla öylece duruyordu. İki yardımcı kaptan da tayfalar tarafından bağlanmıştı, her şey yoluna girmiş görünüyordu.

İdari oda kaptan köşkünün yanındaydı, hep beraber oraya geçtik ve kanepelerin üstüne yayıldık. Bir kere daha özgürlüğü yakalamış olmanın keyfiyle herkesin çenesi düşmüştü. Odanın her bir yanında dolaplar vardı, çakma rahibimiz bu dolaplardan birini patlattı ve içinden bir düzine şarap şişesi çıkardı. Şişeleri açtık, bardaklara doldurduk ve içmeye başladık. Hiç beklenmedik bir anda ardı ardına tüfek sesleriyle irkildik. Odanın içi bir anda duman olmuştu, göz gözü görmüyordu. Duman dağıldığında ortalığın hali perişandı. Wilson ve sekiz kişi daha üst üste düşmüş, yerde kıvranıyordu. O birbirine karışmış kan ve şarap manzarası gözümün önüne geldikçe hâlâ kendimden geçerim. Bu manzara karşısında o kadar korkmuştuk ki eğer Prendergast olmasa belki de pes edecektik. Prendergast, öküz gibi böğürerek kapıya doğru koştu. Canlı kalan kim varsa onun peşinden gitti. Kıç tarafında teğmen ve on adamı duruyordu. Salon masasının tepesindeki aydınlatma kapağı biraz aralık kalmıştı ve bize o aralıktan ateş açmışlardı. Onlar daha silahlarını dolduramadan tepelerine çöktük. Onlar da erkekçe savaştılar ama üstünlük bizdeydi, beş dakika geçmeden her şey bitti. Aman Tanrım! Ortalık mezbahaya dönmüştü! Prendergast öfkeli bir şeytanı andırıyordu; yerde yatan askerleri bir hışımla canlı, cansız demeden, çocuk kucaklar gibi tek tek tutup denize

atıyordu. Oldukça ağır yaralı bir çavuş, can havliyle denizde yüzmeye çalışıyordu, içimizden biri haline acıyıp silahıyla beynini dağıttı. Çatışma bittiğinde gardiyanlar, kaptan yardımcıları ve doktor dışında gemide düşman kalmamıştı.

Bu sağ kalanlar üzerine de ateşli bir tartışma başladı. Çoğumuz özgürlüğümüze yeniden kavuştuğumuz için mutluyduk ve daha başka cinayetlerle vicdanımızı daha fazla kirletmek istemiyorduk. Elimizde kafalarına dipçikle vurup bayıltmak, sonra da denize atmak ya da acımasızca öldürmek gibi seçenekler vardı. Biz sekiz kişi, beş mahkûm ve üç denizci, onların öldürülmelerine razı olmadık. Ancak Prendergast ve beraberindekiler kararlıydı. Geleceğimizi garanti altına almak için temiz bir iş yapmamız gerekiyordu. Onları sağ bırakırsak mahkemede, tanık kürsüsünde ötecekleri kesindi. Bu tartışmalarla gitgide bizim de canımız tehlikeye düşmeye başlamıştı ki, Prendergast, eğer dilersek bir filikaya binip gidebileceğimizi söyledi. Bu teklifi duyunca balıklama atladık, zaten o ana kadar yaşanan kepazeliklerden sıkılmıştık, üstelik de daha beterleri olacak gibi görünüyordu. Her birimize birer denizci kıyafeti, bir fıçı su, biri öteberi, diğeri bisküvi dolu iki çıkın ve bir pusula verdi ve bizi belirli bir programa göre salıverdi, bize rastlayıp da soran olursa, 15° Kuzey Paraleli, 25° Batı Meridyeni koordinatlarında batan bir geminin mürettebatı olduğumuzu söyleyecektik. Bunları sıkı sıkıya tembihleyip ipi keserek bizi suya bıraktı.

Şimdi hikâyemin en şaşırtıcı bölümüne geliyorum sevgili oğlum. Denizciler suların yükselmesiyle yelkenleri geri yatırmışlardı. Biz onlardan ayrıldıktan sonra yeniden fora ettiler. Kuzeydoğu'dan esen hafif bir rüzgarla gemi yavaş yavaş bizden uzaklaşmaya başladı. Bizim teknemiz de uzun ve düzgün dalgalar üzerinde yüksele alçala ilerliyordu. Grubun en okumuş yazmış kişileri olarak Evans ve ben, harita üzerinde konumumuza bakıyor ve hangi sahile gideceğimize karar vermeye çalışıyorduk. Yeşil Burun Adaları, beş yüz mil kadar kuzeyimizdeydi, Afrika sahilleri ise yedi yüz mil doğumuzda kalıyordu. Rüzgar genelde kuzeyden estiğine göre, gidilecek en uygun yer Sierra Leone olacaktı, biz de yönümüzü oraya çevirdik. O sırada geminin de direkleri hâlâ sancak tarafından görünüyordu. Aniden gemiye baktığımızda, üzerinde kesif bir duman bulutu gördük. Duman gökyüzüne uzanmış dev bir ağaç gibi görünüyordu. Birkaç saniye geçmemişti ki kulaklarımızda gök gürültüsü gibi bir ses uğuldadı, duman bulutu incelerek kayboldu ve *Gloria Scott*'tan iz kalmadı. Bir anda teknenin başını bütün gücümüzle patlamanın olduğu yöne

çevirdik.

Geminin battığı yere bir saatte ancak gelebilmiştik, önce geç kaldığımızdan ve kimseyi kurtaramadığımızdan dolayı hayıflandık. Suyun yüzeyinde bata çıka yüzen parçalanmış bir tekne, birkaç sandık ve ağaç parçalarını görünce geminin battığı noktanın orası olduğunu anladık, fakat bir yaşam belirtisi yoktu, ümitsizlikle tam geri dönüyorduk ki, bir imdat çığlığı duyduk. Çığlığın geldiği yönde biraz uzakta bir tahta parçasına tutunmuş bir adam gördük. Tekneye aldığımız adam, genç denizci Hudson, her tarafı yanmış ve bitkin düşmüş olduğundan ertesi sabaha kadar gemide neler olduğuna dair hiçbir şey anlatamadı.

Görünüşe göre biz ayrıldıktan sonra, Prendergast ve adamları beş kişiyi daha öldürmüştü. İki gardiyan vurulup denize atılmıştı. Üçüncü kaptan da aynı akıbete uğramıştı. Prendergast daha sonra aşağı inip, arka güvertede zavallı doktorun gırtlağını da kendi elleriyle kesmişti. Geriye oldukça gözü pek ve çevik olan bir numaralı yardımcı kaptan kalmış. Elinde kanlı bıçağıyla kendisine doğru yaklaşan hükümlüyü görünce, daha önce bir şekilde yıpratmayı başardığı zincirlerini kırıp atmış ve kaçarak geminin arka ambarına dalmış. Onun peşine düşen bir düzine silahlı adam da nihayet onu devrilmiş bir barut fıçısının yanında elinde bir kutu kibritle bulmuş. Bunun gemideki yüz barut fıçısından yalnızca biri olduğunu ve bir şey yapmaya yeltenen olursa gemiyi havaya uçuracağını söylemiş. Bir süre sonra da patlama olmuş zaten; Hudson patlamanın kibritten değil, yolunu şaşırmış bir mermiden dolayı olduğunu sanıyordu. Sebep ne olursa olsun, bu olay *Gloria Scott*’un ve onu ele geçiren güruhun sonu oldu.

İşte benim de karıştığım o berbat hadise özetle böyle, oğlum. Ertesi gün, Avustralya’ya gitmekte olan *Hotspur* adında iki direkli bir gemi bizi aldı. Kaptan bizim batık bir yolcu gemisinin kazazedeleri olduğumuza kolay inandı. Resmi makamlar da tutuklu nakil gemisi *Gloria Scott*’un denizde kaybolduğu yönünde rapor tutunca, artık o günden sonra geminin gerçek akıbeti hakkında tek kelime bile edilmedi. Harika bir yolculuktan sonra *Hotspur* bizi Sydney’e indirdi. Evans ve ben de isimlerimizi değiştirerek, her milletten insanın yer aldığı altın arama bölgesine geçtik. Eski kimliklerimizi silmek konusunda da bir zorluk yaşamadık. Gerisini anlatmaya zaten lüzum yok. İyice zengin olduk, epey bir seyahatten sonra İngiltere’ye zengin birer müstemlekeci olarak dönüş yaptık. Çiftlik arazileri satın aldık. Yirmi yılı aşkın süre, geçmişimizin sonsuza dek karanlıklara gömüldüğü düşüncesiyle topluma yararlı bireyler olarak

huzur içinde yaşadık. Derken bir gün o denizde ölmekten kurtardığımız adam çıkageldi; neler hissetmiş olabileceğimi bir düşün. Bir şekilde izimizi bulmuş ve bizim korkularımızdan istifade ederek kendine bir yaşam kurmayı planlamış. Şimdi neden onu kırmamaya çalıştığımı ve neden bu kadar yoğun korkular yaşadığımı anladın mı? Şimdi beni bırakıp diğer kurbanına gitmiş bulunuyor. Onu da böyle gizli kapaklı tehditlerle sindirmeye çalışacak."

Yazının altında, oldukça titrek bir yazıyla ve zor seçilir şekilde, "Beddoes, H.'nin her şeyi anlattığını şifreli olarak yazmış. Güzel Tanrım! Bizlere acı ne olur!" yazılı.

İşte o gece genç Trevor'a okuduğum metin buydu. Bence Watson, bu oldukça dramatik bir durum. Sevgili dostum bu olay üzerine kalbi kırık bir şekilde Terai'ye çay tarımı yapmak üzere gitti. Duyduğuma göre durumu iyiymiş. Hudson ve Beddoes'e gelince, o uyarı mektubunun geldiği günden sonra ikisinden de haber alamadım. İkisi de tam anlamıyla sırra kadem bastı. Olaydan sonra polis soruşturması filan da açılmadı, muhtemelen Hudson hiç polise gitmedi, sadece Beddoes öyle sandı. Hudson birkaç kez Beddoes'in evinin etrafında dolaşırken görülmüş. Polise göre Beddoes'le hesabını görüp sıvışmış olabilir. Bana kalırsa gerçek bunun tam tersi. Bence Beddoes, Hudson tarafından gammazlandığını düşünerek ondan intikamını aldı ve yanına alabildiği kadar para alıp ülkeyi terk etti. İşte vakanın ayrıntıları bunlar, Doktor, eğer koleksiyonuna katmak istersen, hepsi senindir."

MUSGRAVE’LERİN TEKERLEMESİ

Dostum Sherlock Holmes'in beni en çok şaşırtan özelliklerinden biri de şudur: Düşünce yöntemleri açısından hiç kuşkusuz insanlık aleminin en sistemli ve en titiz kişilerinden biridir. Giyim kuşamında da oldukça resmi ve özenlidir. Bununla birlikte aynı evi paylaştığım bu dostum, kişisel alışkanlıklarında o derecede özensiz ve düzensizdir. Ben çok düzenliyim diye söylemiyorum. Afganistan'daki kargaşa ve keşmekeşten çıktıktan sonra, bohemce yaşamanın zirvesine tırmandığımı ve bir tıp adamına yakışmayacak derecede düzensiz olduğumu kabul ederim. Fakat benim düzensizliğimin bir sınırı var; purolarını kömür kovasında, tütününü İran'dan gelme terliğinin içinde saklayan, cevap verilmemiş mektuplarını sustalıyla ahşap şömine rafının tam ortasına mıhlayan bu adam yanında ben yunmuş yıkanmış sayılırım. Atış talimlerinin bir açık hava aktivitesi olduğunu sanırdım; Holmes, keyfi gıcır olduğu bir gün koltuğuna kurulup, yüz tane Boxer marka fişeği yanına alarak, eli tetikte, karşıdaki duvarı vatansever duygularla V.R.[1] harfleriyle bezedikten sonra bunun şart olmadığını anlamış oldum. Odamızın atmosferi de, görünümü de bundan pek olumlu etkilenmedi tabii.

Odamız her daim kimyasal maddelerle ve umulmadık yerlerden, mesela kahvaltı tabaklarından ya da çok daha acayip yerlerden çıkan suç delilleriyle dolu olurdu. En kötüsü de o belgeler… Belgelerini, özellikle de baktığı eski davalarla ilgili olanları atmaktan ödü patlardı. Senede bir ya da iki defa, eğer kendinde o gücü bulursa, onları şöyle bir çıkarıp etiketlemeye, düzenlemeye çalışırdı. Daha önce de bir yerlerde sözünü ettiğim gibi, ününe ün katan keşifler yaptığı, bir davanın peşine düştüğü dönemlerde insan üstü bir enerji patlaması yaşardı. Dava sonuçlanınca da bir uyuşukluk, tembellik dönemi gelirdi. Kemanı ve kitaplarına gömülürdü. Kanepeyle masa arasında mekik dokumasını saymazsanız, parmağını oynatmayacak kadar tembelleşirdi. Bu şekilde aylar boyu kağıtlar birikti, birikti. Odanın her köşesi kağıt yığınlarıyla doluydu. Hiçbir şekilde yakılmalarına, sahibinin izni olmadan bir yere kaldırılmalarına tahammül edemezdi. Bir kış gecesi, ateşin başında oturuyorduk, Holmes de elinden düşürmediği kitabının üzerine bazı notlar almakla meşguldü. İşini bitirince cesaretimi toplayıp, bir iki saat işlere ara verip, odamızı daha yaşanılır bir hale getirmemizin iyi olabileceğini söyledim. Bana hak vermişti, acıklı bir yüz ifadesiyle kalktı ve yatak odasına gitti, odadan büyük bir teneke kutuyu peşi sıra sürükleyerek geri döndü. Kutuyu odanın ortasında yere bıraktı, altına bir tabure çekip oturdu ve kutunun

kapağını açıp geriye yatırdı. Kutunun üçte biri, kırmızı kurdelelerle birbirinden ayrılmış kâğıt öbekleriyle doluydu. Afacan bir yüz ifadesiyle bana bakarak:

"Burada çok vaka var Watson," dedi. "Eğer bu kutuda neler olduğunu bilseydin, bence dışarıdakileri bunun içine koymam yerine, bunun içinden dosyalar çıkarmamı isterdin."

"Bunlar eski işlerine dair belgeler mi?" dedim, "Eski işlerine de bakmayı hep istemişimdir."

"Evet adamım, bunlar senin ortaya çıkıp da hayatımın destanını yazmaya başlamandan önceki işlerim." Kâğıt öbeklerini tek tek itinayla kutudan çıkardı. "Bunların hepsi de başarıyla sonuçlanmadı, Watson." dedi. "Bazılarının içinde küçük soru işaretleri kalmıştır. Bu Tarleton cinayetlerinin dosyası, bu şarap tüccarı Vamberry olayı, ihtiyar Rus kadının macerası, alüminyum koltuk değneği hadisesi, yumru ayaklı Ricoletti ve onun iğrenç karısı… Ve bu da… vay canına, bu da oldukça nadide bir olay."

Elini kutunun dibine daldırdı ve oradan kayar kapaklı küçük ahşap bir kutu çıkardı. Çocukların oyuncaklarını koydukları kutulara benziyordu. Kutudan buruşuk bir kâğıt ve pirinçten yapılmış antika bir anahtar, ucuna ip bağlanmış bir tahta parçası ve üç paslı metal disk çıkardı. Yüzümdeki ifadeye gülerek:

"Evet adamım, bunlardan ne çıkarıyorsun?" dedi.

"İlginç bir koleksiyon."

"Çok ilginç, fakat bunların etrafındaki hikâye daha da ilginç."

"Bunlarda yaşanmış bir tarih var yani?"

"Yaşanmış tarih mi? Dostum, bunların kendisi tarih."

"Ne demek istiyorsun?"

Sherlock Holmes, parçaları tek tek eline aldı, hepsini masanın üzerine itinayla dizdi. Sonra sandalyesine kuruldu onlara bir süre gururla baktı:

"Bunları," dedi, "Musgrave maceramdan birer hatıra olarak sakladım."

Bu konudan daha önce de birkaç kez bahsetmişti ama ayrıntılarını öğrenme şansım olmamıştı. "Eğer biraz bahsedersen çok mutlu olurum." dedim. Sesini yükselterek, muzip bir edayla:

"Yani bu döküntüler de böylece kalsın mı?" dedi. "Bu düzen merakın da

takdire şayan, Watson. Fakat eğer bu vakayı da kayıtlarına alırsan memnun olurum. Çünkü bu olayda öyle noktalar var ki, ne bu ülkede ne de dünyadaki suç dosyalarında sanmıyorum bir benzeri bulunsun. Bir sürü değersiz başarımın kayıtlara geçip de bu nadide işin geçmemesi şüphesiz büyük bir eksiklik olur.

Gloria Scott hadisesinin ve hikâyesini sana anlattığım o zavallı adamla konuşmalarımın, mesleğimi seçmemde nasıl etkili olduğundan bahsetmiştim. Bugün ismim hem halktan hem de kanun adamlarından oluşan çok geniş çevrelerce biliniyor. Karanlık davalarda başvurulan en son merci haline geldim bugün. Seninle ilk tanıştığım zamanlarda, “Kızıl Soruşturma” ismiyle kitaplaştırdığın olay sırasında bile oldukça önemli bir çıkış yapmış olmama rağmen henüz pek kazanç sağlamıyordum bu işlerden. Hatırlarsın, başlangıçta bu durum bana ne kadar zor gelmiş ve bir çıkış yolu bulabilmek için nasıl da uzunca bir süre beklemek durumunda kalmıştım.

Londra’ya ilk geldiğimde Montague Caddesi’nde, müzenin arkasında bir yerde kalıyordum. Orada bol bol boş vaktim oluyordu ve ben bu vakti, ileride bana yararı olacak değişik bilim dalları üzerinde çalışarak geçiriyordum. Üniversite öğrenimimin son yıllarında okulda adımdan ve yöntemlerimden epey bahsedildiği için, o zamanlar genelde vakalar eski okul arkadaşlarımdan geliyordu. İşte bu şekilde gelen işlerin üçüncüsü Musgrave vakasıdır. Kendine özgü olaylar zinciri ve barındırdığı tehlikeler nedeniyle, bugünlere gelmemde önemli bir atlama taşıdır.

Reginald Musgrave ile aynı kolejde okumuştuk, onunla az da olsa bir muhabbetimiz vardı. Lisans öğrencileri arasında pek de popüler değildi, genelde kibirli biri olarak tanınıyordu, fakat bence onun bu soğuk duruşu, kibirden ziyade, aşırı çekingen mizacından ileri geliyordu. Görünüş olarak haddinden fazla asaletli duruyordu. Zayıf, kalkık burunlu, büyük gözlü, ağır tabiatlı, bununla beraber de nazik biriydi. Gerçekten de krallıkta bulunan en eski ailelerden birine mensuptu. Kuzey Musgrave’lerden on altıncı yüzyılda ayrılıp Batı Sussex’e yerleşen asker bir ailenin torunuydu. Hurlstone Malikânesi muhtemelen yörenin en eski binasıydı. Doğduğu yerin bazı özellikleri insana yapışıp kalıyor, ben de onun soluk ve keskin yüz ifadesini gördükçe o gri kemerleri, mozaik pencereleri ve feodal kalelerin insanda saygı uyandıran kalıntılarını aklıma getirmeden edemiyordum. Bir ya da iki defa konuşmuştuk, oradan aklımda kaldığı kadarıyla birkaç kez, benim gözlem ve kestirim yöntemlerime olan ilgisini açığa vurmuştu.

Dört yıl boyunca ondan bir haber almamıştım ki bir sabah Montague Caddesi'nde kaldığım yere geldi. Pek değişmemişti, yine o modayı yakından takip eden züppe görünümü üzerindeydi ve yine o kendisine has sakin ve nazik karakteri olduğu gibi duruyordu. Sıcak bir merhabadan sonra:

'Ee neler yaptın bakalım Musgrave?' dedim.

'Babamın vefatını duymuş olmalısın,' dedi; 'vefat edeli iki yıl oldu. O günden beri Hurlstone mülklerinin idaresini doğal olarak ben yürütüyorum. Mahalli idarede de görev aldığım için işlerim oldukça yoğun. Sen de anladığım kadarıyla okul yıllarında bizi şaşkınlığa sevk eden o yeteneklerini pratik hayata taşımışsın, Holmes.'

'Evet,' dedim, 'ben de aklımla para kazanıyorum işte.'

'Bunu duyduğuma sevindim, çünkü tavsiyelerine ciddi anlamda ihtiyacım var. Hurlstone'da garip şeyler oluyor ve polis de olan biteni aydınlatmayı başaramadı. Gerçekten sıra dışı ve zor anlaşılır şeyler oldu.'

Bilirsin işte, onu büyük bir ilgiyle dinledim, Watson. Zaten o boş geçen aylar boyunca elimin erdiği her yere yetişmeye çalışmıştım. Başkalarının çözemediği olayları çözebileceğime tüm kalbimle inanıyordum. İşte yeteneklerimi test edebileceğim bir fırsat karşıma çıkmıştı.

'Lütfen, her ayrıntıyı bilmek istiyorum.' dedim.

Reginald Musgrave, karşıma oturdu ve uzattığım sigarayı alıp yaktı:

'Bilirsin,' dedi, 'bekâr bir adamım ama Hurlstone'da işlerin yürümesi için hatırı sayılır miktarda çalışana ihtiyacım var. Böylesi eski ve düzensiz bir yerin bakım işleri epey bir mesai alıyor. Özellikle av mevsiminde sık sık evde partiler de veriyorum. Bu şartlarda çalışanları azaltmak zaten mümkün olmuyor. Sekiz hizmetçi, bir aşçı, bir kâhya, iki uşak bir de garsonum var. Tabii bahçe ve ahırlar için çalışanlar ayrı.

Bu çalışanlar içinde en uzun süre hizmetimizde bulunan, kâhya Brunton. Brunton, babam tarafından işe alındığında işsiz bir öğretmenmiş. Hem kişiliği hem de yüksek enerjisi sayesinde kısa zamanda evde paha biçilmez derecede önemli biri oldu. Atletik yapılı, yakışıklı bir adamdı, parlak bir yüzü vardı; yirmi yıldır yanımızda çalışıyor ama şimdi de kırkından fazla değildir. Birkaç dil bilmesi ve neredeyse bütün müzik aletlerini çalabilmesi gibi kişisel özellikleri ve doğuştan gelen üstün yetenekleriyle, bu görevde uzun yıllar

kalabilmiş olması çok güzel. Muhtemelen kendini bizde rahat hissetti, bir de meslek değiştirecek cesareti kendinde bulamadı galiba. Hurlstone'un kâhyası sıfatıyla, bizi ziyaret eden herkesin aklında yer edinmeyi başarıyordu.

Yalnız bu mükemmel adamın bir kusuru var. Biraz Don Juan'dır kendisi. Tabii onun gibi bir adam için öyle bir yerde bu rolü oynamak çok zor değil. Evlendiğinde her şey yoluna girmişti. Ne zaman ki dul kaldı, başımıza açtığı dertlerin ardı arkası kesilmedi. Aylar önce hizmetçilerden Rachel Howells ile nişanlanınca, artık durulur, kendine bir çeki düzen verir diye umduk. Fakat hemen, vakit kaybetmeden onu bırakıp, bekçinin kızı Janet Tregellis'le düşüp kalkmaya başladı. Rachel iyi kızdır, yalnız Galli olmasından kaynaklı, biraz sinirli bir yapısı var. Bu olay üzerine kız, şiddetli bir beyin humması geçirdi, şimdi evin içinde ruh gibi dolaşıp duruyor. En azından düne kadar öyleydi. Bu bizim Hurlstone'daki ilk olayımızdı. Fakat sonra arkasından öyle bir şey oldu ki bu olayı unutturdu, nihayet Brunton'un bu son kepazeliğinden sonra onu işten çıkardım:

Söyledim ya, adam çok zeki. Ne geliyorsa başına, bu zekâsı yüzünden geliyor. Acayip meraklı… hiç üzerine vazife olmayan şeylere kalkıştı bu merak yüzünden. Merakının nerelere kadar uzandığını tahmin edemiyordum, bu son olaydan sonra gözüm açıldı:

Dediğim gibi ev çok köhne. Geçen hafta bir gün, daha kesin konuşalım, Perşembe gecesi, beni uyku tutmadı. Aptallık edip akşam yemeğinden sonra sert bir kahve içmiştim. Gece saat ikiye kadar uykuyla mücadele ettim. Baktım ümit yok, okumakta olduğum bir roman vardı, ona devam edeyim dedim, kalktım, şamdanı yaktım. Fakat kitabı bilardo salonunda bırakmışım, üstüme bir şeyler aldım ve oraya doğru yürümeye başladım.

Bilardo salonuna gitmek için merdivenlerden inip kütüphane ve silah odasına uzanan bir koridordan geçmek gerekiyor. Koridorun başına geldiğimde, kütüphanenin açık kapısından dışarıya bir ışık süzüldüğünü gördüm. Hâlbuki ben yatmadan önce lambayı söndürmüş, kapıyı da kapatmıştım. Doğal olarak ilk aklıma gelen hırsızlar oldu. Hurlstone'un koridorlarında duvarlar boydan boya antika silahlarla doludur. Ben de duvarların birinden bir savaş baltası aldım, şamdanı bir yere bıraktım ve koridoru parmaklarımın üzerinde geçtim. Açık kapıdan içeriye kafamı uzattım.

Kâhya Brunton kütüphanedeydi. Üstü başı giyinik, bulduğu ilk sandalyeye oturmuştu. Dizinin üstünde haritaya benzeyen bir kâğıt parçası duruyordu. Başı

ellerinin arasında, düşünceli şekilde haritaya bakıyordu. Karanlığın içinde sessizce ve şaşkınlıkla dikiliyor, onu izliyordum. Masanın kenarında duran küçük bir mumun ışığı, giyinik olduğunu göstermeye yetiyordu. Birden sandalyesinden kalktı, yan taraftaki çalışma masasına gitti, anahtarı çevirdi ve çekmecelerden birini açtı. Oradan bir kâğıt çıkardı. Sandalyesine geri döndü ve kâğıdı masanın kenarındaki mumun yanına koydu, dikkatle incelemeye başladı. Aile dokümanlarımızı böylesine soğukkanlılıkla incelemesine daha fazla dayanamadım ve ona doğru bir adım daha attım. Brunton başını kaldırıp beni görünce, birden ayağa fırladı, korkudan yüzü mosmor kesilmişti, incelediği kâğıdı göğsüne bastırmıştı.

“Demek, sana gösterdiğimiz güvenin karşılığını böyle veriyorsun ha? Yarından tezi yok, burayı terk edeceksin.” dedim.

Tamamen yıkılmış bir haldeydi. Başıyla beni selamladı ve tek kelime etmeden yanımdan geçti gitti. Mum hâlâ masanın üstünde yanıyordu, mumun ışığında Brunton’un çalışma masasından aldığı o kâğıda baktım. Şaşırdım, çünkü hiç de önemli olmayan bir kâğıttı. Musgrave Tekerlemesi adı verilen ve soru cevap şeklinde yazılmış eski bir aile belgesinin bir nüshasıydı. Bu bizim ailemize özgü bir tekerlemedir. Asırlardır Musgrave ailesinin yaşı gelen her ferdi bu tekerlemeyi okur. Bize özel bir şeydir, oldu olacak belki bir de arkeologların ilgisini çekebilir. Hanedan armalarımız, silahlarımız gibi… Fakat pratikte işe yarayan bir şey değildir.’

‘Şu kâğıda geri dönsek iyi olur.’ dedim. Tereddütle:

‘Gerçekten gerekli görüyorsan…’ dedi. ‘Ama önce şunu anlatayım: ‘Brunton’un bıraktığı anahtarla çalışma masasının çekmecelerini yeniden kilitledim. Oradan ayrılmak üzere arkamı döndüğümde bir baktım ki kâhya geri dönmüş, karşımda duruyordu. Yoğun duyguların tesiriyle boğuk çıkan bir sesle:

“Bay Musgrave, efendim.” diye haykırdı, “Ben bu utanca dayanamam. Hayatım boyunca onurum, benim için her şeyin önünde oldu. Bu utanç beni öldürür. Beni bu kedere sürüklerseniz inanın ölümüm sizin elinizden olur. Bu olaydan sonra eğer beni artık tutmak istemiyorsanız, Tanrı aşkına bari bir ay süre verin, kendi isteğimle gitmiş gibi yapıp, öyle ayrılayım. Buna dayanabilirim ama bunca tanıdığım insanın önünde buradan kovulmaya dayanamam.”

“Bu kadar merhameti hak etmiyorsun, Brunton.” diye cevapladım.

“Yaptıkların yüzünden zaten yeterince adın çıktı. Ne var ki, uzun zamandır ailenin hizmetindesin, seni insanların önünde rencide etmek istemem. Bir ay çok fazla. Bir hafta içinde çek git; giderken de istediğin gerekçeyi uydurabilirsin.”

“Bir hafta mı efendim?” diye ümitsizlikle atıldı, “İki hafta… en azından iki hafta deyin!”

“Bir hafta!” diye tekrarladım. “Ayrıca sana karşı hak ettiğinden daha insaflı davrandığımı da kabul et.”

Başı göğsünde, ayaklarını sürüyerek oradan uzaklaştı, ben de ışığı söndürüp odama döndüm.

Ondan sonraki iki gün boyunca Brunton, görevlerini daha bir titizlikle yerine getirdi. Ben de olan bitene dair kimseye renk vermedim, yaptığı terbiyesizliğin üstünü nasıl örteceğini merakla bekledim. Ancak üçüncü sabah, Brunton ortada görünmedi. Hâlbuki her sabah kahvaltıdan sonra yanıma uğrar ve o gün yapılacak işlere ilişkin talimatları alırdı. Yemek salonundan ayrılırken hizmetçi Rachel Howells ile karşılaştım. Dedim ya, hastalanmıştı ve daha yeni yeni iyileşiyordu. Oldukça yorgun, bitkin, solgun görünüyordu. Bu haliyle işbaşı yaptığı için onu biraz fırçaladım:

“Yatağında olmalısın,” dedim. “kendini iyi hissedinceye kadar çalışmayacaksın.”

Bana öyle garip bir yüz ifadesiyle baktı ki, yaşadıklarının beyninde kalıcı hasar bıraktığından şüphelenmeye başladım.

“Yeteri kadar iyiyim, Bay Musgrave.” dedi.

“Doktor ne diyecek bakalım.” dedim. “Şimdilik işi bırak, aşağı indiğinde de oradakilere söyle, Brunton’u görmek istiyorum.”

“Kâhya gitti.” dedi.

“Gitti mi? Nereye?”

“Gitti. Kimse onu görmemiş. Odasında da yok. Evet, evet, o gitti, o gitti!” dedi ve arkasındaki duvara doğru yıkıldı, kahkaha ve çığlık nöbetleriyle yerde yuvarlanmaya başladı. Bu ani atak beni korkuttu, hemen zile sarıldım ve yardım çağırdım. Kızı odasına götürdüler, ben Brunton’u ararken kız çığlıklar atmaya devam ediyordu. Brunton’un ortadan kaybolduğunda şüphe yoktu.

Yatağı bozulmamıştı, gece odasına çekildikten sonra kimse onu görmemişti. Sabah bütün kapılar ve pencereler kapalıydı, evden nasıl çıkıp gittiğini belli değildi. Elbiseleri, saati ve hatta parası odasındaydı. Sürekli giydiği siyah elbisesi yoktu. Çizmelerini bırakmış, terliklerini almıştı. Gecenin bir yarısı kâhya Brunton nereye gitmiş olabilirdi ki? Şimdi neredeydi?

Tepeden tırnağa her yere baktık fakat ondan bir iz bulamadık. Dediğim gibi evin tamamı, özellikle de şimdi neredeyse kullanılmayan en eski binamız labirent gibi. Evin her bir odasına, bölmesine tek tek baktık, fakat adamımıza ilişkin bir tek iz bulamadık. Sahip olduğu her şeyi ardında bırakıp gitmesi inanılmazdı, ya şimdi neredeydi? Yerel polisi de aradım ama bir sonuç alamadım. Önceki gece yağmur yağmıştı, bahçeyi ve evin etrafındaki bütün yolları gözden geçirdik ama nafileydi. İşler bu durumdayken, yeni bir gelişme dikkatimizi asıl muammadan öteye çekti.

İki gün boyunca Rachel Howells'in durumu epey ağırdı. Sinir krizleri, sayıklamalar birbirini takip etti. Geceleri yanında dursun diye bir hemşire de tutmuştuk. Brunton'un kayboluşunun üçüncü gecesinde, hastasının rahat uyuduğunu görünce hemşire de koltukta biraz uyuklamış, sabah erkenden uyandığında yatak boşmuş, pencere açıkmış ve hasta ortalarda yokmuş. Hemen teyakkuza geçtik. Yanıma iki uşak alıp kızı aramaya çıktım. Ne tarafa gittiğini anlamak zor olmadı, ayak izleri pencerenin altından başlıyor, bahçeden geçerek gölün kenarına kadar devam ediyordu, izler araziye uzanan çakıl döşeli yola yakın bir yerde bitiyordu. Gölün derinliği iki buçuk metre kadar vardı, izleri göl kenarında görünce aklını yitirmiş zavallı genç kız için ne kadar endişelendiğimizi tahmin edersin.

Tabii hemen ağları getirdik, bir iz bulabilmek için işe koyulduk, fakat bir ceset bulamadık. Öte yandan, sudan hiç umulmadık bir şey çıkardık. Bezden bir kese içinde bir yığın eski, paslı, rengi atmış metal ve donuk renkli cam ve çakıl parçaları çıktı. Bu garip kese dışında gölde de bir şey bulamadık. Dün de akla gelebilecek her yeri aradık ama ne Rachel Howells'in ne de Richard Brunton'un akıbetine dair ipucu bulamadık. Yerel polis de onların peşinde, ben de son çare olarak sana geldim.'

İşte böyle Watson, bu acayip olaylar zincirini ilgiyle dinledikten sonra, parçaları birleştirmeye çalıştım. Kafamda tüm bu olayların ortak noktasının ne olabileceğini saptamaya çalıştım. Kâhya gitmişti. Hizmetçi kız gitmişti. Hizmetçi kız kâhyayı sevmişti ama arkasından ondan nefret etmesini

gerektirecek olaylar olmuştu. Galli kanı taşıyordu, ateşli ve tutkulu bir kadındı. Kâhyanın ortadan kaybolması ardından iyice sinirleri laçka olmuştu. İçinde garip şeyler olan bir keseyi göle atmıştı. Bütün bu ayrıntıları nazara almak gerekiyordu ama bunların hiçbiri meselenin merkezine oturmuyordu. Bütün bu olaylar zincirinin başlangıç noktası neydi? O noktayı bir bulsam düğüm çözülecek gibi görünüyordu.

'O kâğıdı görmem lazım, Musgrave,' dedim. 'sonuçta bu kâhya, işini kaybetme riskini de göze alarak, o kâğıdı incelemeye değer bulmuş.'

'Bizim bu tekerleme gerçekten saçma bir iş,' dedi. 'fakat görenekleri yaşatmak açısından önemi var. Şu an elimde o soru ve cevapların bir kopyası var, bakarsan eğer…'

İşte bana şu elimdeki kâğıdı verdi, Watson, her Musgrave'in adam olacak yaşa geldiğinde söylemesi gereken soru ve cevaplar bunlar. Olduğu gibi okuyorum:

"Kimindi o?"

"Gidenin."

"Kimin olacak?"

"Gelecek olanın."

"Güneş neredeydi?"

"Meşenin üstünde."

"Gölge neredeydi?"

"Karaağacın dibinde."

"Oraya nasıl gidilir?"

"Kuzeye on ve on, doğuya beş ve beş, güneye iki ve iki, batıya bir ve bir, oranın altında."

"Onun için ne vereceğiz?"

"Her şeyimizi."

"Neden vermeliyiz?"

"Güven için."

‘Orijinalinde tarih filan yok. Ama yazıya bakılırsa on yedinci yüzyılın ortalarında kaleme alınmış.’ dedi Musgrave. ‘Fakat korkarım, bu meseleyi çözmende sana pek faydası olmaz bunun.’

‘En azından,’ dedim, ‘ilkinden daha ilgi çekici yeni bir gizem daha çıktı. Birini çözünce diğerinin de çözümüne ulaşabiliriz. Beni bağışla ama Musgrave, senin bu kâhya oldukça akıllı bir adammış, üstelik de on nesil patronlarından daha güçlü öngörülere sahipmiş.’

‘Merak ediyorum, ne çıkaracaksın bakalım,’ dedi Musgrave. ‘Bence bu kâğıdın pratik anlamda hiçbir önemi yok.’

‘Bana kalırsa da son derece önemli, eminim ki Brunton da benim gibi düşünmüş. Büyük bir olasılıkla onu yakaladığın gece bu kâğıdı ilk defa görmüyordu.’

‘Doğru olabilir. Zaten saklamıyorduk ki…’

‘Belli ki daha önceden gördüğü kâğıda bir kez daha göz gezdirip hafızasını tazelemek istedi. Anladığım kadarıyla elinde bu kâğıtla karşılaştırdığı bir harita ya da çizelge vardı. Sen ortaya çıkınca onu cebine attı.’

‘Bu doğru. Peki bu eski aile geleneğimizle ne işi olabilir ki onun ve bütün bu tekerlemeler ne anlama geliyor?’

‘Bunu bulmada zorlanacağımızı sanmıyorum,’ dedim, ‘iznin olursa ilk trenle Sussex’e gidelim, hadiseyi yerinde ve daha derinlemesine inceleyelim.’

Aynı gün öğleden sonra Hurlstone’daydık. Belki de bu meşhur tarihi binanın resimlerini görmüş, hakkında bir şeyler okumuşsundur. Özetlemek gerekirse bina ‘L’ şeklinde inşa edilmişti. L’nin kısa kolu, binanın asıl çekirdeğini oluşturuyordu. Uzun kol daha sonradan ilave edilmişti ve diğerine göre daha modern sayılırdı. Bu eski kısmın tam ortasında, ağır işlemeli alçak kapının üzerinde 1607 tarihi kazılıydı. Fakat uzmanlara göre kirişler ve taş işçiliğine bakılacak olursa tarihi daha da eski. Aşırı kalın duvarları ve küçük pencereleri nedeniyle son yüzyılda yeni inşa edilen uzun kanada taşınmışlar. Eski binayı da ancak depo ve kiler olarak kullanmışlar. Evin dört bir yanı, yaşlı ağaçlarla dolu çok güzel bir park ile çevriliydi. Arkadaşımın da bahsini ettiği göl, yola yakın bir yerde bulunuyordu. Binaya da iki yüz metre kadar uzaklıktaydı.

Anlamıştım ki Watson, burada üç tane sır yoktu. Sadece bir tane sır vardı. Bu Musgrave Tekerlemesi’ni doğru okuyabilirsem, kâhya Brunton ve hizmetçi

Howells meselelerini de çözecek kanıt elime geçmiş olacaktı. Bütün enerjimi bu yüzden ona yoğunlaştırdım. Adam bu eski formülü çözmeye niçin bu kadar çok heves ediyordu? Belli ki içinde asırlar boyu kimsenin dikkatini çekmeyen bir şeyler bulmuştu. Bu bulduğu şey ona ne kazandıracaktı? Brunton'un kaderi bundan nasıl etkilenmişti?

Bu tekerleme metnini okuyunca kanaat getirdim ki soru ve cevaplarla bir noktaya işaret ediliyordu. Eğer o noktayı bulabilirsek, Musgrave'lerin asırlar boyu torunlarına bellettikleri şifreyi çözmüş olacaktık. Başlangıç için elimizde iki anahtar vardı; bir meşe ve bir karaağaç. Meşe zaten belliydi, evin tam önündeki araba yolunun solunda, o zamana dek gördüğüm en büyük meşe ağaçlarından biri duruyordu. Önünden geçerken:

'Herhalde bu tekerleme hazırlandığında bu meşe buradaydı.' dedim.

'En az Norman İstilası[2]'ndan beri buradadır herhalde,' dedi, 'sekiz metre çapı var.'

Böylece ilk noktamızı sabitlemiş olduk. Sonra sordum:

'Peki yine böyle yaşlı bir karaağacınız var mı?'

'Şurada bir yerde çok yaşlı bir tane vardı ama on yıl önce üstüne yıldırım düştü, biz de onu kestik.'

'Tam olarak nerede idi, biliyor musun?'

'Tabii ki.'

'Başka karaağaç var mı peki?'

'O kadar eskisi yok, burada genelde bolca kayın ağacı var.'

'Şu ağacın yerine bir bakalım.'

At arabasıyla ilerliyorduk. Musgrave eve girmeden bir çırpıda bizi karaağacın on yıl öncesine kadar durduğu yere götürdü. Karaağacın yeri, meşeyle ev arasında neredeyse tam ortadaydı. Araştırmamız doğru yolda ilerliyor görünüyordu:

'Sanırım karaağacın tam olarak boyu ne kadardı, bunu bilemeyiz değil mi?' dedim.

'Hemen söyleyeyim; on dokuz buçuk metreydi.'

‘Nasıl da bildin?’ dedim şaşkınlıkla.

‘Eski öğretmenim ne zaman trigonometri ödevi verse, yüksekliklerle ilgili şeyler sorardı. Öğrenciliğim zamanında bahçe içinde ne kadar bina ve büyük ağaç varsa hepsinin boyunu hesaplamışımdır.’

Bu bizim için hiç beklenmedik bir şanstı. İstediğim veriler umduğumdan çok kolay elime geçiyordu:

‘Peki söyler misin, kâhya sana bununla ilgili bir soru sormuş muydu?’ dedim.

Reginald Musgrave şaşkınlıkla yüzüme baktı, ‘Şimdi sen sorunca hatırladım,’ dedi, ‘Brunton bundan birkaç ay önce, uşaklardan biriyle iddiaya girdiğini bahane ederek o ağacın boyunu bana sormuştu.’

Bu harika bir haberdi Watson, bu son bilgi, doğru yolda olduğumu gösteriyordu. Güneşe baktım, biraz alçalmıştı. Hesap ettim, bir saat kadar sonra eski meşe ağacının en üst dalları hizasına gelecekti. O zaman kâğıtta belirtilen şartlardan biri gerçekleşmiş olacaktı. Karaağacın gölgesi diye kastedilen şey gölgenin bittiği yer olsa gerekti, başka türlü olsa ağacın gövdesi referans seçilirdi. Öyleyse, güneş tam meşenin üstündeyken karaağacın gölgesinin tahminen nereye düşebileceğini hesaplamam gerekiyordu.”

“Karaağaç artık orada olmadığına göre, bunu hesaplamak herhalde zor olmuştur, Holmes.”

“Evet, ama en azından Brunton bunu yapmayı düşündüğüne göre ben de yapabilirim diye düşündüm. Aslında çok da zor değildi. Musgrave ile çalışma odasına gittik, oradan şu tahtayı buldum ve yonttum, ucuna da uzun bir ip bağladım. Her bir metreye bir düğüm attım. Sonra bir olta kamışı aldım, boyu iki metreydi. Beraber meşenin olduğu yere gittik. Güneş tam meşenin üstüne gelmişti. Kamışı yere diktim, gölgenin yönünü işaretledim ve boyunu ölçtüm; üç metre geldi.

Bundan sonrası kolaydı, iki metrelik kamışın gölgesi üç metre geliyorsa, on dokuz buçuk metrelik ağacın gölgesi yirmi dokuz metre gelirdi. İki gölgenin de doğrultusu tabii ki aynı olacaktı. Mesafeyi ölçtüm, mesafenin sonu neredeyse evin duvarına geliyordu. Tam o noktaya kazığı yerleştirdim. Hemen beş santim yanında bir delik daha vardı, bu da beni ayrıca sevindirdi. Bu deliğin Brunton tarafından açıldığını biliyordum. Demek ki hâlâ doğru iz üzerindeydim.

Bu başlangıç noktasından itibaren adımlamaya başladım, yönleri cep pusulamla tayin ediyordum. İlk on adım, duvara paralel gitti. Bulunduğum noktayı bir tahtayla işaretledim. Sonra doğuya doğru beş, güneye doğru iki adım attım. Bu da beni eski binanın kapı eşiğine getirdi. Batıya doğru iki adım daha atınca, taş kemerli koridordan içeri girmiş oluyordum. Kâğıtta belirtilen yer burasıydı.

Hiç bu kadar hayal kırıklığına uğramamıştım Watson. Bir an hesaplamalarımda bir hata olduğunu düşündüm. Batmakta olan güneş koridorun zeminini boydan boya aydınlatıyordu. Zeminde yıpranmış gri taşlar vardı ve birbirine sıkıca geçmiş görünüyorlardı. Yüzyıllardır yerlerinden oynamamışlardı. Brunton da burada bir şey yapmamıştı. Zemin boyunca ayaklarımı yere vurdum, farklı bir ses duymadım. Zeminde bir çatlak filan da yoktu. Neyse ki Musgrave, yaptığım işlerin anlamını kavramaya başlamıştı ve en az benim kadar o da heyecanlanmıştı. Hesaplarımı kontrol etmek için kâğıdı çıkardı. Biraz inceledikten sonra atıldı:

'Altında diye yazıyor.' dedi, 'Sen orayı gözden kaçırdın…'

O zamana kadar bir yerleri kazacağız diye düşünmüştüm, o anda yanlış düşündüğümü anladım:

'Öyleyse buranın altında bir bodrum kat var!' dedim heyecanla.

'Evet, ev kadar eski bir bodrum kat var. Hemen burada, bu kapıdan.'

Taştan yapılmış bir döner merdivenden aşağı indik. Dostum bir kibrit çaktı ve köşedeki varilin üstünde duran feneri onunla yaktı. Bir anda doğru yere geldiğimizi ve bizden önce de buraya gelen birilerinin olduğunu anladım.

Burası odun deposu olarak kullanılmıştı, fakat kütükler kenara yığılmıştı. Böylece ortada açık bir bölge bırakılmıştı. Bu boşlukta büyük ve ağır bir kapak taşı, ortasında da paslı bir demir halka bulunuyordu. Halkaya kalın bir çoban atkısı geçirilmişti. Musgrave bağırdı:

'Vay canına! Bu Brunton'un atkısı. Yemin ederim bunu onda görmüştüm. Hain herif! Burada ne aramış?'

Önerim üzerine iki polis bu duruma nezaret etmek üzere çağrıldı. Polisler gelince, atkıdan tutarak taşı kaldırmaya yeltendim. Ancak kıpırdatabildim. Sonra polis memurlarından birinin yardımıyla taşı kaldırıp kenara koymayı başardım. İçerisi karanlıktı. Hepimiz içeri daldık, Musgrave de kapağın ağzına

çömelip bize fener tuttu.

İki metreden biraz derin, daracık bir odaydı burası. Bir köşede, pirinç kaplı, kapağı açılmış tahta bir kutu, üzerinde de bu elimdeki anahtar vardı. Kutunun dışı, kalın bir toz örtüsüyle kaplıydı. Kutu yer yer kurtlar tarafından yenmiş, açılan delik sayesinde kutunun içinde grimsi mantarlar bitmişti. Kutudan işte bu elimdeki bozuk para gibi metal diskler çıktı. Başka da bir şey yoktu.

Fakat o an o eski sandıkla pek ilgilenmiyorduk, yanında yatan şeye odaklanmıştık. Siyah elbiseli bir adamdı orada yatan. Baldırları üstüne çökmüş, kafası kutuya doğru uzanmıştı. Kolları da kutunun iki yanındaydı. Duruşu nedeniyle bütün kan yüzüne hücum etmişti. Suratı kapkara kesilmiş bu haliyle onu kimse tanıyamazdı. Fakat cesedi dışarı çıkardığımızda, boyu, kıyafeti ve saçları sayesinde arkadaşım, bunun kayıp kâhyanın ta kendisi olduğunu kolaylıkla söyleyebildi. Öleli birkaç gün olmuştu ama bedeninde hiçbir yara bere yahut darbe izi yoktu. Ceset dışarı taşındı ama hâlâ en az başlangıçtaki kadar esrar varlığını sürdürüyordu.

Açıkçası Watson, hayal kırıklığı yaşıyordum. Tekerleme kâğıdında yazan yeri bulduğumda işin çözüleceğini düşünmüştüm, fakat şimdi oradaydım ve hâlâ oranın aile açısından önemini ve niçin bu kadar titizlikle saklandığını anlayabilmiş değildim. Gerçi evet, Brunton'un başına ne geldiğini ortaya çıkarmıştım ama bu sefer de bunun nasıl olduğunu ve bu olaylarda, ortadan kaybolan kadının rolünün ne olduğunu bulmak gerekiyordu. Köşede bir fıçı bulup üstüne oturdum ve olan biteni bir daha dikkatlice zihnimden geçirdim.

Böyle durumlarda nasıl bir hareket tarzım olduğunu bilirsin, Watson. Kendimi adamın yerine koyarım ve onun zekâ düzeyinde bir insanın böyle bir durumda ne yapmış olabileceğini hayal etmeye çalışırım. Bu örnekte Brunton'un birinci sınıf bir zekâya sahip olduğu bariz ortadaydı. Bu nedenle astronomların bahsini ettiği o "göz yanılması" faktörünü burada devreden çıkarabilirdik. Brunton, değerli bir şeylerin saklandığını biliyordu. Mekânı buldu. Odanın üstündeki kapak taşının, yardım olmadan bir kişi tarafından açılamayacağını da anladı. O zaman ne yapacaktı? Güvendiği birileri de olsa dışarıdan yardım alamazdı. Kapıları açmak, birilerini içeri almak, üstelik de bunu görünmeden yapmak riskli işti. En güzeli içeriden birinden yardım almak olacaktı. Fakat kimden yardım alabilirdi? Şu kız ona sırılsıklam âşıktı. Genelde erkekler, ne kadar kötülük yaparlarsa yapsınlar, bir kadının sevgisini kaybedebileceklerini düşünemezler. O da bir iki hamlede Howells ile bir sulh

imzalamaya çalıştı ve sonra da onu kendine suç ortağı olarak ayarladı. Böylece gece beraber bodrum kata gelebilecekler, güçlerini birleştirerek taşı kaldırabileceklerdi. Buraya kadar hayalimde onları görmüş gibi takip edebiliyordum.

Fakat iki kişi için, hele de bunların birisi kadınsa, o taşı kaldırmak oldukça zor olmuş olmalı. İri yarı bir Sussex polisiyle ikimiz bile zar zor kaldırdık taşı. Öyleyse nasıl kaldırdılar? Muhtemelen aynı durumda kalsam benim yapacağım şeyi yaptılar. Kalkıp etrafa saçılmış odunları dikkatle incelemeye başladım. Aradığım şeyi de hemen buldum. Bir metre kadar uzunlukta bir tahta parçasının ucu epeyce ezilmişti. Bazı tahtaların da bir tarafı yanlardan düzleşmişti. Belli ki üzerlerine iyi bir yük binmişti. Taşı biraz yerinden oynattılar ve araya tahta koydular, sonunda kapak bir adamın geçebileceği kadar açılınca, uzun bir tahtayı boylamasına altına destek yaptılar. Taşın olanca ağırlığı üstüne bindiği için tahtanın ucu ezildi. Buraya kadar da iyi gelmiştim.

Peki bu gece yarısı dramı nasıl devam etmişti? Delikten içeri yalnızca bir kişi girebilirdi, o da Brunton'du. Kız yukarıda beklemiş olmalıydı. Brunton kutuyu açtı, içindekileri yukarı uzattı, öyle olmalıydı, çünkü biz geldiğimizde kutu boştu. Peki sonra ne oldu?

Bu tutkulu Kelt kızı, kendisini, belki de düşündüğümüzden daha fena şekilde aldatmış olan adamı eline düşmüş görünce, içinde nasıl büyük bir intikam ateşi yanmıştı kim bilir? Tahta yerinden kaymış ve Brunton içeride iken kapak üstüne kapanmış olabilir miydi? Belki de kız, tahtaya bir vurdu, kapak kapandı, sonraki manzara gözümün önünde canlanıyordu. Elinde hazine torbası, kız döner merdivenden hızla yukarı çıktı, arkasından âşık olduğu adamın çığlıkları geliyordu, ellerini taş kapağa vurup duruyor, kurtulmaya çalışıyordu. Böylece nefesi tükendi ve orada ölüverdi.

İşte bu yüzden kızın yüzünde o garip ifade vardı, sinir krizleri geçirmesi bundandı. Peki kutuda ne vardı? Onlarla kız ne yaptı? Elbette arkadaşımın gölden çıkarttırdığı metal, cam ve taş parçalarıydı kutudan çıkan. Suçunun son delillerini de ortadan kaldırmak için onları göle atmıştı.

Yirmi dakika boyunca hareketsiz oturdum ve düşündüm. Musgrave hâlâ o soluk yüz ifadesiyle orada duruyordu. Elindeki feneri sallıyor, delikten içeri doğru bakıyordu.

'Bunlar Kral Birinci Charles'ın döneminden kalan paralar,' dedi avucunun

içindeki metal parçalarını göstererek, ‘gördüğün gibi bu tekerlemenin ortaya çıktığı tarihi tahmin ederken isabet etmişiz.’

‘Birinci Charles’tan başka şeyler de bulabiliriz,’ dedim. Birden o ilk iki sorunun anlamı zihnimde berraklaştı. ‘Şu gölden çıkardığınız kesede bulduğunuz parçaları bir gözden geçireyim.’ dedim.

Çalışma odasına gittik. Musgrave, parçaları önüme yığdı. Parçaları önemsemediği kadar vardı. Metal de taşlar da kapkara kesilmişti. Bir tanesini kolumun yeniyle sildim, avucumun içinde parlamaya başladı. Metal parça çift halka şeklindeydi, fakat bükülmüş, şekli bozulmuştu.

‘Unutma,’ dedim. ‘kraliyet yandaşları kralın ölümünden sonra da bir süre hüküm sürdüler. Kaçarken de ileride, olaylar yatıştığında geri almak üzere en değerli varlıklarını gömerek sakladılar.’

‘Büyük dedem Sir Ralph Musgrave önde gelen bir şövalyeydi. İkinci Charles’ın de en önemli adamıydı.’ dedi arkadaşım.

‘Gerçekten mi?’ dedim. ‘O zaman taşlar yerine oturdu. Oldukça trajik bir yolla oldu ama nihayet bu servete kavuştuğun için seni tebrik ederim. Bu çok değerli bir hazine ama tarihi değeri daha büyük tabii ki.’

‘Neymiş bu değer?’ dedi şaşkınlıkla.

‘Eski İngiliz krallarının tacı bu.’

‘Taç mı?’

‘Kesinlikle. Tekerleme metninde ne diyordu? “Kimindi o?” “Gidenin.” Bu kral Charles’ın idamını işaret ediyor. Sonra, “Kimin olacak?” “Gelecek olanın.” Bu da ikinci Charles. Gelişi önceden öngörülmüş. Bu yıpranmış ve yamulmuş taç, kesinlikle bir zamanlar Stuart’ların başlarını süslüyordu.’

‘Peki gölde ne işi vardı?”

‘Bu cevaplanması zaman alacak bir soru…’ dedim ve ardından kafamda kurduğum olaylar zincirini bir bir ona anlattım. Hikâyem bittiğinde karanlık çoktan çökmüş ve ay gökyüzünde parlamaya başlamıştı.

‘Peki Charles tahta geçtiğinde neden tacını geri almamış?’ dedi Musgrave, parçaları kesenin içine koyarken.

‘İşte muhtemelen asla bilemeyeceğimiz bir noktaya parmak bastın. Herhalde

bu sırrı bilen tek Musgrave bu olaylar sırasında dünyaya gözlerini yumdu. Anlamını açıklayamadan gittiği bu tekerlemeyi de torunlarına miras olarak bıraktı. O günden bu güne bu tekerleme babadan oğla geçti. Derken nihayet onun sırrını çözen bir adamın eline geçti, o da bu uğurda hayatından oldu.’

İşte Musgrave Tekerlemesi’nin öyküsü bu, Watson. Şu an o taç Musgrave’lerin koruması altında. Yasal bir takım sıkıntılar yaşadılar ama sonunda onu ellerinde tutmayı başardılar. Eminim adımı söylersen senin de o tacı görmene izin verirler. Kayıp kızdan da bir daha haber alınamadı. Belki de İngiltere’den ayrıldı, kendini ve işlediği suçun hatırasını denizaşırı ülkelere sürükledi gitti.”

ÜÇ ÇATILI EV

Bay Sherlock Holmes ile olan maceralarımdan hiçbiri, "Üç Çatılı Ev" olarak adlandırdığım bu macera kadar ani ve dramatik bir şekilde başlamamıştı. Holmes'u birkaç gündür görmemiştim ve ilgilenmeye başladığı yeni faaliyet alanı hakkında hiçbir fikrim yoktu. Neyse, o sabah epey konuşkan bir hali vardı, beni şöminenin yanında duran eskimiş alçak bir koltuğa oturtmuştu, kendisi de ağzında piposuyla tam karşımdaki sandalyede oturuyordu. Derken bir ziyaretçi geldi. Eğer, kızgın bir boğa geldi dersem, olan biteni daha net yansıtmış olurum.

Kapı ardına kadar açıldı ve iri bir zenci odaya daldı. Yüzünde o korkunç ifade olmasaydı, üzerine giydiği gri ekose ceketi ve uçuşan somon renkli kravatıyla bir çizgi roman kahramanı olabilirdi. Geniş yüzü ve basık burnu hemen dikkati çekiyordu, kara gözlerindeki öfkenin küllenmiş pırıltısıyla bir Holmes'e, bir bana bakıyordu:

"Beyler, Bay Holmes hanginiz?" diye sordu.

Holmes, eliyle piposunu kaldırarak isteksizce gülümsedi.

"Ah, demek sizsiniz!", dedi adam, kabaca ve yavaş bir adımla masanın ucuna yaklaşarak:

"Bana bakın Bay Holmes, insanların işlerinden elinizi çekin. Bırakın herkes kendi işine baksın. Anladınız mı, Bay Holmes?"

"Devam edin," dedi Holmes, "çok iyi gidiyorsunuz."

"Ah, çok iyi, değil mi?" diye homurdandı yabani adam. "Kahrolası, eğer seni biraz kesip budarsam hiç de iyi olmayacak. Daha önce senin gibilerle çok uğraştım ben, onlarla işim bittiğinde hiç de iyi görünmüyorlardı. Bak bakalım Bay Holmes!"

Kocaman yumruğunu sıkıp, arkadaşımın burnuna doğru tuttu. Holmes yumruğu büyük bir dikkatle inceler gibi yaptıktan sonra, "Sen bu şekilde mi doğdun?" diye sordu, "Yoksa peyderpey mi bu hale geldin?"

Arkadaşımın buz gibi soğuk tavırlarından mıdır, yoksa şömine maşasını alırken çıkardığım gürültüden midir nedir, ziyaretçimizin hiddeti biraz yatıştı:

"Yani, seni uyarıyorum," dedi." "Harrow ile ilgilenen bir arkadaşım var. Ne demek istediğimi anlıyorsun, değil mi? Sen kanun değilsin, ben de kanun adamı

değilim, eğer gelecek olursan, beni karşında bulursun, unutma!"

"Ben de bir süredir sizi görmek istiyordum." dedi Holmes. "Size oturun demeyeceğim, çünkü kokunuzu sevmedim, fakat siz şu boksör Steve Dixie değil misiniz?"

"Doğru, bu benim adım, Bay Holmes, dudaklarını uzatırsan sana bunu ispatlayabilirim."

"Yok, bence sizin bu dudaklara hiç ihtiyacınız yok," dedi Holmes, adamın biçimsiz dudaklarına bakarak. "O değil de, şu Holborn Barının önünde genç Perkins'in öldürülmesiyle ilgili… Sahi siz gitmiyor muydunuz?"

Zenci birden olduğu yerde kaldı, birden yüzü donuklaştı. "Bu konuşmayı duymak istemiyorum," dedi. "Bu Perkins'le ne alakam olabilir, Bay Holmes? Bu oğlan belaya girdiği zaman, Birmingham'da, Bull Ring'te antrenmandaydım."

"Evet, bunu yargıca anlatırsın Steve," dedi Holmes. "Seni ve Barney Stockdale'i takip etmiştim."

"Tanrı'm bana yardım et! Bay Holmes…"

"Bu kadar yeter. Şimdi bas git buradan. Nasıl olsa gerektiğinde ben seni bulurum."

"İyi günler Bay Holmes. Ümit ediyorum ki bu ziyaretim hakkında kötü düşünceleriniz yoktur?"

"Eğer seni buraya kimin gönderdiğini söylemezsen, olabilir."

"Bunu sizden gizleyecek değilim Bay Holmes, az önce bahsettiğiniz adam gönderdi beni."

"Ve onu bunu yapmaya kim itti?"

"Yemin ederim, bilmiyorum Bay Holmes. Sadece dedi ki, 'Steve, Bay Holmes'e git ve de ki eğer Harrow yoluna çıkarsa hayatı tehlikeye girer.' Doğruyu söylüyorum." Yeni bir soru gelmeden, ziyaretçimiz tıpkı geldiği gibi paldır küldür kapıdan dışarı çıktı. Holmes, sessizce gülümseyerek piposundaki külleri silkeledi.

"Allah'tan sen onun kıvırcık kafasını dağıtmadan çekti gitti. Elindeki şömine maşası ile yaptığın hareketleri fark ettim. Ancak o zararsız biri, kaslı bir

budala, bağırıp çağıran bir kabadayı ve kolay sindirilebiliyor gördüğün gibi. O sadece Spencer John çetesinden biri. Son zamanlarda pis işlere karıştı. Vaktim olunca o meseleyi de aydınlatacağım. Onun üstündeki Barney, daha zeki biri. Onlar hakaretlerde, gözdağı vermelerde ve buna benzer şeylerde uzmanlaşmıştır. Bilmek istediğim, bu meselede bunların arkasında kim var?"

"Fakat bunlar sana neden gözdağı vermek istiyorlar?"

"Bu Harrow Weald olayı. Bu hadiseden sonra artık bu dosyaya bakmaya karar verdim. Birileri bunun için bu kadar riske giriyorsa, bu işin içinde bir iş var demektir."

"Ama bu ne olabilir?"

"Deminki komik hadise olmasaydı tam da onu anlatıyordum. Bu, Bayan Maberley'in notu. Benimle gelmek istersen, çıkıp bir bakalım şu işe."

SEVGİLİ BAY SHERLOCK HOLMES;

Bu evle ilgili başıma tuhaf olaylar geldi, bu konudaki tavsiyeleriniz benim için çok önemli. Yarın herhangi bir saatte beni evde bulabilirsiniz. Ev, Weald İstasyonu'na kısa bir yürüme mesafesinde... Sanırım eski eşim Mortimer Maberley, sizin eski bir müşteriniz.

Saygılarımla,

MARY MABERLEY

Notun üzerindeki adres şöyleydi: "Üç Çatılı Ev, Harrow Weald".

"Durum bu!" dedi Holmes, "Eğer zamanın varsa hadi gidelim."

Kısa bir tren yolculuğu ve ondan daha kısa bir araba yolculuğu, bizi evin önüne getirdi. İşlenmemiş bir otlakta, kendi arazisi üzerinde tuğla ve kereste karışımından yapılmış bir villa... Yukarıdaki pencerelerin üzerinde, evin adının nereden geldiğini göstermede biraz zayıf kalan üç tane çıkıntı duruyordu. Arkasında bulunan koru ağaçları melankolik bir görüntü sunuyordu, yarı büyümüş çam ağaçları ve mekânın bütün açısı, fakirlik ve bunalım kokuyordu. Fakat evin mobilyaları oldukça iyiydi ve bizi kültürlü ve zarif, ileri yaşlarda bir bayan içeri buyur etti.

"Eşinizi çok iyi hatırlıyorum, Hanımefendi,"dedi Holmes, birkaç yıl önce ufak tefek bir iki olayda benden yardım almıştı."

“Belki, oğlum Douglas’ın ismi size daha tanıdık gelebilir”.

Holmes, büyük bir ilgiyle kadına baktı:

“Oo evet! Siz Douglas Maberley’in annesi mi oluyorsunuz? Onu biraz tanıyorum. Fakat tabii ki, onu bütün Londra tanıyordu. Ne kadar müthiş biriydi! Şimdi nerelerde?”

“Vefat etti, Bay Holmes, vefat etti! Roma’da ataşeydi, geçen ay zatürreeden hastalandı ve orada vefat etti.”

“Çok üzüldüm. Onun gibi birisinin ölebileceği insanın aklına gelmiyor. Onun kadar hayat dolu birini hiç tanımadım. Hayatının her anını dolu dolu geçirdi!”

“Gerçekten çok dolu geçirdi, Bay Holmes. Bu onu yıktı. Onu zarif ve parlak biri olarak hatırlıyorsunuz. Nasıl huysuz, suratsız ve saplantılı bir yaratığa dönüştüğünü görmediniz. Kalbi kırıktı. Bir ay içinde yürekli oğlumun, nasıl da huysuz birine dönüştüğünü şaşırarak izledim.”

“Aşk mı acaba, kadın meselesi mi?”

“Belki de bir şeytan. Gerçi sizi buraya zavallı oğlum hakkında konuşmak için çağırmadım, Bay Holmes.”

“Dr. Watson ve ben hizmetinizdeyiz, Bayan.”

“Tuhaf olaylar oluyor burada. Bir yılı aşkın süredir bu evde yaşıyorum, biraz münzevi bir emeklilik hayatı geçirmek istediğim için, çok az komşumla muhatap oldum. Üç gün önce, kendisini emlakçı olarak tanıtan bir şahıs beni aradı. Bu evin bir müşterisi için çok uygun olduğunu ve buradan taşınırsam istediğim parayı verebileceğini söyledi. Etrafta benim evimin özelliklerine sahip başka boş evler de vardı, buna rağmen bu evi istemesi bana ilginç gelmişti fakat doğal olarak teklifle ilgilendim. Hatta benim bu eve verdiğim paranın beş yüz pound fazlasını talep ettim. Pazarlık yapmadan kabul etti ve müşterisinin bu evi mobilyasıyla beraber satın almak istediğini söyledi. Vereceğim fiyata mobilyayı da dâhil etmemi istedi. Mobilyalarımın bir kısmı eski evimden gelme ve gördüğünüz gibi gayet iyi durumdalar, bundan dolayı yüksek bir rakam söyledim. Buna da razı oldu. Her zaman seyahate çıkmayı hayal etmiştim ve yaptığım pazarlık o kadar iyi görünüyordu ki, hayatımın devamında hiçbir sıkıntı çekmeyecektim.

Dün, adam elinde hazır bir sözleşme metni ile geldi. Allah’tan, metni

Harrow’da yaşayan avukatım Bay Sutro’ya gösterdim. Bana dedi ki, ‘Bu, çok tuhaf bir evrak. Farkında mısınız, eğer bu evrakı imzalayacak olursanız, kanunen evinizden hiçbir şeyi, özel eşyalarınızı bile alamayacaksınız?’ Akşam, adam gelince, bu durumu gündeme getirdim ve ev ile birlikte, sadece mobilya için fiyat verdiğimi söyledim.

‘Hayır, hayır, her şeyi,’ dedi.

‘Fakat benim giysilerim? Ziynet eşyalarım?’

‘Pekâlâ, bazı şahsi eşyanızla ilgili istisna yapabiliriz, fakat evin içinden hiçbir şey kontrol edilmeden dışarı çıkmayacak. Müşterim oldukça liberal bir adamdır, fakat kendince kaprisleri, kendine has bir iş yapma tarzı vardır. Her zaman “ya hep ya hiç” mantığıyla çalışır.’

‘O zaman hiçbir şey alamayacak’ , dedim ve konu burada sona erdi, fakat bütün bu olaylar bana o kadar tuhaf göründü ki…”

Tam da sözün burasında Holmes, ellerini kaldırarak bayanın sözünü alışılmadık bir biçimde kesti, yavaşça yürüdü, kapıyı açtı ve kapı arkasında duran sıska kadını omzundan yakaladığı gibi içeri çekti. Kadın kümesten çekilip alınmış büyükçe bir tavuk gibi çığlık atarak paldır küldür odaya girdi:

“Bırakın beni! Ne yapıyorsunuz?”

“Neler oluyor Susan, nedir bu hâl?”

“Efendim, misafirleriniz öğle yemeğine kalacaklar mı diye sormaya geliyordum ki, bu adam üzerime atladı.”

“Beş dakikadır bu bayanın kapı arkasındaki nefesini dinliyorum, fakat sizin ilginç anlatınızı bölmek istemedim. Böyle hırıltılı bir nefesle bu kapı dinleme işleri biraz zor olur Susan.”

Susan, onu yakalayan Holmes’e küskünlük ve şaşkınlıkla baktı:

“Her ne ise siz kim oluyorsunuz da beni bu şekilde çekiştiriyorsunuz?”

“Sadece siz varken bir soru sormak istemiştim… Bayan Maberley, bana yazarak danışacağınızı herhangi birine söylemiş miydiniz?”

“Hayır, Bay Holmes, söylemedim.”

“Mektubu, göndermesi için, kime verdiniz?”

“Susan’a.”

“Kesinlikle! Peki Susan, hanımefendinin benden yardım istediğini, kime haber verdin?”

“Bu bir iftira. Kimseye haber göndermedim.”

“Peki, Susan, biliyorsun, nefesi hırıldayan insanlar çok uzun yaşamaz. Yalan söylemek de çok kötü bir şeydir. Kime söyledin, hadi anlat bize?”

“Susan!” diye bağırdı hanımefendi, “Senin güvenilmez ve kötü bir kadın olduğunu anlamıştım. Şimdi hatırladım, bahçenin önünde biriyle konuşuyordun.”

“O, benim özel işimdi”, dedi kadın somurtarak.

“Konuştuğun şahsın Barney Stockdale olduğunu söyleyecek olursam?” dedi Holmes.

“Pekâlâ, madem biliyorsunuz, niçin soruyorsunuz?”

“Emin değildim, şimdi emin oldum. Pekâlâ Susan, eğer Barney’in arkasında kimin olduğunu bize söylersen, sana on pound vereceğim.”

“Senin dünyadaki her on pounduna karşılık bin pound koyabilecek biri.”

“Anlaşılan, zengin bir adam… Hayır; gülümsedin, demek zengin bir kadın. Hazır buraya kadar söylemişken, adını da söyle de onluğu kap.”

“Cehenneme kadar yolun var!”

“Susan, diline hâkim ol!”

“Buradan gidiyorum. Hepiniz canıma yettiniz. Yarın eşyalarımı aldırırım.” dedi ve kapıya yöneldi.

“Güle Güle, Susan. Eşyalarını alınca sakinleşirsin…” kadın hışımla dışarı çıkıp kapıyı da arkasından kapattıktan sonra Holmes, bir anda ciddileşerek sözüne devam etti: “Şimdi, bu çete işini epey ciddiye alıyor, baksanıza oyunu ta içeriden oynuyorlar. Mektubunuzun üzerinde saat olarak akşam yirmi iki kayıtlı. Bu saate kadar Susan, Barney’e haber veriyor. Barney, patronuna kadar gidip konuyla ilgili talimatlarını alacak zamanı bulabiliyor. Bay ya da Bayan, her kimse planı kuruyor. Susan’ın sırıtmasından, bayan olduğunu anlamış olduk. Siyahî Steve’e görev veriliyor ve ertesi sabah saat on birde gelip beni tehdit ediyor. Epey hızlı bir iş, ne dersiniz?”

“Fakat ne istiyorlar?”

“Evet, esas soru bu. Sizden önce bu ev kimindi?”

“Ferguson adında emekli bir gemi kaptanı.”

“Onunla ilgili kayda değer ne söyleyebilirsiniz?”

“Şimdiye kadar hiçbir şey duymadım”.

“Merak ediyorum, acaba bir yerlere herhangi bir şey gömmüş olabilir mi? Elbette, bugünlerde insanlar hazinelerini gömmek istediklerinde bunu bankalarda yapıyorlar. Fakat hâlâ çılgın adamlara rastlamak mümkün. Onlar olmazsa dünya çok monoton olurdu. Başlangıçta, evde gömülmüş değerli bir şeyler olduğunu düşünmüştüm. Fakat, bu durumda neden mobilyanıza da talip olsunlar? Acaba, bilginiz dışında evinizde bir Raphael eseri ya da el yazması bir Shakespeare olabilir mi?”

“Hayır, Kraliyet çay takımımdan başka hiçbir antika eşyam yok.”

“Bu bütün olanları açıklamaya yetmez. Ayrıca, neden açık açık ne istediklerini ifade etmiyorlar? Eğer çay takımınıza göz koydularsa o zaman sadece buna bir fiyat teklif ederlerdi, tepeden tırnağa bütün eşyaları satın almaya kalkmazlardı. Hayır, anladığım kadarıyla burada sizin de farkında olmadığınız ve bilseniz muhtemelen satmak istemeyeceğiniz bir şey var.”

“Ben de öyle düşünüyorum.” dedim.

“Dr. Watson da aynı fikirde olduğuna göre durum bu.”

“Pekâlâ, Bay Holmes, sizce ne olabilir bu?”

“Bakalım bu salt zihinsel analiz bizi daha iyi bir noktaya getirecek mi? Siz, bu evde bir yıldır oturuyorsunuz.”

“İki yıla yaklaştı.”

“Tamam, öyle olsun. Bu uzun süre içerisinde sizden kimse bir şey istemiyor. Şimdi birdenbire bu üç dört gün içerisinde sizden acil taleplerde bulunuluyor. Bundan ne anlıyorsunuz?”

“Bunun bir tek anlamı olabilir,” dedim, “istenilen nesne her ne ise, daha yeni bu eve gelmiş.”

“Bir kere daha tam isabet,” dedi Holmes.” Pekâlâ, Bayan Maberley, bu eve yakında gelen herhangi bir şey var mı?”

“Hayır, bu yıl eve hiçbir şey almadım”.

“Gerçekten mi? Bu, çok ilginç. Pekâlâ, daha net bilgiler elde edinceye kadar biraz işleri akışına bıraksak iyi olacak sanırım. Şu avukatınız, işinin ehli biri midir?”

“Bay Sutro çok kabiliyetlidir.”

“Başka hizmetçiniz var mı, yoksa az önce kapıyı çarpıp giden Susan tek miydi?”

“Genç bir kız daha var”.

“Bay Sutro’yu, bu evde bir ya da iki gece geçirmesi için ikna edin. Korunmanız gerekebilir.”

“Fakat kimden korunacağım?”

“Kim bilir? Olay bu hâliyle oldukça gizemli. Onların neyin peşinde olduklarını bulamıyorsak, bir de meseleye diğer ucundan yaklaşmalıyız. Şu emlakçı size bir adres verdi mi?”

“Meslek bilgileri içeren basit bir kartvizit verdi: Haines Johnson, Mezatçı ve Eksper”

“Adres defterinde onu bulabileceğimizi sanmıyorum. Dürüst işadamları, iş adreslerini gizlemezler. Pekâlâ, eğer yeni bir gelişme olursa beni haberdar edin. Bu dosyayı kabul ediyorum, merak etmeyin, size yardım edeceğim.”

Koridordan geçerken, hiçbir şeyi gözden kaçırmayan Holmes’in gözleri parlayarak köşede yığılmış birkaç sandığın üzerine odaklandı. Sandıkların üzerinde bandroller vardı:

“Milano, Luzern… Bunlar İtalya’dan.”

“Zavallı Douglas’ımın eşyaları bunlar.”

“Paketleri hâlâ açmadınız mı? Kaç gündür buradalar?”

“Geçen hafta getirdiler.”

“Fakat siz dediniz ki... Herhalde, eve bir şey gelmedi derken bunları aklınıza getirmediniz. Bunların içinde değerli bir şeyin olmadığını nereden biliyoruz?”

“Burada değerli bir şey olamaz, Bay Holmes. Zavallı Douglas’ın sadece maaşı ve küçük bir tahsisatı vardı. Onun ne gibi bir değerli eşyası olabilir ki?”

Holmes düşüncelere daldı:

“Hiç vakit kaybetmeyin, Bayan Maberley,” dedi nihayet. “Bu eşyaları bir an önce üst kata, yatak odanıza götürün ve vakit kaybetmeden içinde neler var, kontrol edin. Yarın geldiğimde sizden öğrenirim.”

Üç Çatılı Ev’in gözetlendiği bal gibi ortadaydı, dar sokağın bittiği üst köşede, gölgede, şu bizim ödüllü boksör bekliyordu. Sessizce, kuytu köşede duran korkunç ve tehditkâr karartıya doğru yürüyorduk. Holmes, elini cebine götürdü.

“Silahınızı mı arıyorsunuz, Bay Holmes?”

“Hayır, parfüm şişemi arıyordum, Steve.”

“Çok eğlencelisiniz, Bay Holmes, değil mi?”

“Eğer peşine düşersem senin için eğlenceli olmayabilir Steve, bu sabah seni uyarmıştım.”

“Bay Holmes, söylediklerinizi çok iyi düşündüm, Bay Perkins ile ilgili artık konuşmak istemiyorum. Belki size yardımcı olabilirim Bay Holmes, olacağım da.”

“Peki, o zaman, bu işin arkasında kim var, söyler misin?”

“Tanrı’m, Bay Holmes, size daha önce de doğruyu söyledim. Bilmiyorum. Emirleri Patronum Barney’den alıyorum, hepsi bundan ibaret.”

“Pekâlâ, aklında olsun Steve, bu evdeki bayan ve bu çatı altında bulunan her şey, korumam altındadır. Bunu sakın unutma.”

“Peki, Bay Holmes, unutmam.”

“Ona söylediklerimden sonra kendi derdine düşmüş durumda, Watson,”dedi Holmes, yolda yürürken. “Eğer kim olduğunu bilseydi, patronuna iki defa kazık atar, bize söylerdi, eminim. Şansımıza, Spencer John çetesi hakkında biraz bilgim var, Steve de onlardan biriydi. Watson, bu vaka tam Langdale Pike’e göre. Şimdi onun yanına gidiyorum. Döndüğümde mesele kafamda biraz daha şekillenmiş olur.”

Gün içerisinde Holmes’i hiç görmedim fakat gününü nasıl geçirdiğini hayal edebiliyordum. Çünkü Langdale Pike, onun için, sosyal skandallar konusunda bir nevi başucu kitabı gibiydi. Bu tuhaf ve ruhsuz yaratık uyanık olduğu

saatlerini St. James caddesindeki bir kulübün cumbalı penceresinde geçiriyordu. Büyük şehirdeki tüm dedikodulara karşı hem alıcı hem de verici istasyon gibi çalışıyordu. Söylentilere göre, düşük nitelikte olan meraklı halkın ilgisini çeken basit gazetelere servis ettiği haber paragrafları sayesinde kendisine dört rakamlı bir gelir sağlıyordu. Londra yaşamının karışık derinliklerinde bir şeyler olup bittiğinde, bu insan görünümlü aygıt tarafından otomatik bir kesinlikle su yüzüne çıkarılıyordu. Holmes, el altından Langdale'i bilgilendiriyor, gerektiğinde de ondan karşılığını alıyordu.

Ertesi sabah, arkadaşımla odasında buluştuğumda, duruşundan görüşmelerin iyi geçtiğini anlamıştım. Ne var ki bizi hoş olmayan bir sürpriz bekliyordu. Gelen telgraf şöyleydi:

Lütfen hemen gelin. Müvekkillimin evi dün geçe soyuldu. Polis araştırıyor.

SUTRO

Holmes, ıslık çaldı, "Bu dram, trajediye dönüştü, üstelik de beklediğimden daha çabuk… Bu işin arkasında büyük bir güç var Watson, duyduklarımdan sonra bu beni şaşırtmıyor. Bu Sutro'nun avukatlığına bir şey demiyorum, fakat korkarım dün gece evde nöbet tutma işini senden istememekle hata ettim. Bu herifin ipiyle kuyuya inilmezmiş meğer. Peki, Harrow Weald'e tekrar gitmekten başka bir yolumuz kalmadı."

Bir önceki güne göre, Üç Çatılı Evi çok farklı bir görünüşte bulduk. Küçük bir grup boş gezen, bahçe kapısının önünde bir araya gelmiş, bu esnada birkaç polis memuru, pencereleri ve sardunyaların arasını araştırıyordu. İçeride kır saçlı, yaşlı bir beyefendiyle tanıştık. Kendisini avukat olarak tanıtan bu şahıs, Holmes'le eski bir arkadaşmışçasına tokalaşan kıpır kıpır, al yanaklı müfettişin yanında duruyordu.

"Pekâlâ, Bay Holmes, korkarım, bu vakada hiç şansınız yok. Sadece sıradan, basit bir hırsızlık bu ve polisin kapsamında bir iş. Uzmanlık gerektiren bir iş değil."

"Dosyanın güvenilir ellerde olduğundan kuşkum yok." dedi Holmes. "Sadece sıradan bir hırsızlık olayı diyorsunuz yani?"

"Aynen öyle. Bu adamların kim olduğunu ve onları nerede bulabileceğimizi çok iyi biliyoruz. Barney Stockdale'in çetesi bu, o iri yarı zenci de aralarında. Buralarda görünmüşler."

“Muhteşem! Ne götürmüşler?”

“Çok bir şey almışa benzemiyorlar. Bayan Maberley’i eterle uyutmuşlar ve ev... Ah! Bayanın kendisi de burada.”

Dünkü Bayan Maberley, şimdi solgun ve hasta görünüyordu, hizmetçisine yaslanarak odaya girdi:

“Bana doğru bir tavsiyede bulundunuz, Bay Holmes,” dedi pişmanlıkla gülümseyerek, “Fakat ben sizi dinlemedim, Bay Sutro’yu çağırarak ona zahmet vermek istemedim, bu yüzden evde bir başıma ve korumasızdım.”

“Bundan sabah haberim oldu.” dedi avukat.

“Bay Holmes, eve bir arkadaş almam gerektiği konusunda nasihat etmişti fakat ben nasihatini ihmal ettim ve bunun cezasını ödedim.”

“Bitkin ve hasta görünüyorsunuz,” dedi Holmes. “neler olduğunu da anlatabilmeniz zor görünüyor.”

“Her şey burada”, dedi müfettiş kabarık not defterini göstererek.

“Yine de hanımefendi kendisini çok yorgun hissetmiyorsa...”

“Gerçekten söylenilecek çok az şey var. Hain Susan’ın eve girmelerine yardımcı olduğundan hiç kuşkum yok. Gelenler, evin her metrekaresini çok iyi biliyorlardı. Ağzıma eteri dayadıklarında bir dakikalılığına bilincim yerindeydi, sonra ne kadar süre baygın yattığımı bilmiyorum. Uyandığımda biri yatağın kenarında duruyordu, diğeri ise oğlumun eşyalarından bir paket çıkarıyordu, paketin bir kısmı açıktı ve içindekiler bir miktar yere dökülmüştü. Kaçmadan önce ona doğru uzandım ve yakaladım.”

“Büyük bir riske girmişsiniz”, dedi müfettiş.

“Onu sıkıca yakaladım fakat beni eliyle itti, diğeri belki vurdu, hatırlamıyorum. Daha sonra hizmetçim Mary, gürültüyü duymuş ve pencereyi açıp bağırmaya başlamış. Bunun üzerine polis gelmiş ancak aşağılık herifler kaçmış.”

“Ne götürmüşler?”

“Değerli bir şeylerin eksildiğini sanmıyorum. Bence oğlumun eşyalarında hiçbir şey yoktu.”

“Adamlar herhangi bir ipucu bırakmışlar mı?”

“Sadece bir kâğıt parçası, sanırım bunu yakaladığım adamın elinden çekiştirerek almışım. Buruşmuş şekilde yerde duruyordu. Oğlumun el yazısıyla yazılmış.”

“Demek ki işlerine yarayan bir şey değildi,” dedi müfettiş, “Eğer öyle olsaydı o da hırsızların...”

“Belki de…”, dedi Holmes. “Aklın yolu bir! Her şeye rağmen, onu görmek istiyorum.”

Müfettiş, cep defterindeki kâğıtlar arasından katlanmış bir kâğıt çıkardı:

“Her ne kadar önemsiz de olsa hiçbir şeyi atlamam,” dedi kendini beğenmiş bir ifadeyle. “Size tavsiyem Bay Holmes, 25 yıllık tecrübeyle dersimi iyi öğrendim. Her zaman parmak izi ya da başka bir ipucu vardır.”

Holmes kâğıdı inceledi:

“Ne düşünüyorsunuz, Müfettiş?”

“Gördüğüm kadarıyla, tuhaf bir romanın sonu sanki.”

“Tuhaf bir masalın sonu olduğu kesinlikle belli,” dedi Holmes. “Sayfanın yukarısında numarayı fark ettiniz mi? 245 yazıyor. Peki diğer 244 sayfa nerede?”

“Sanırım diğer kısmını hırsızlar götürmüş. İşlerine yarayacak bir şeydi demek ki!”

“Bu, biraz tuhaf değil mi, eve girmeleri ve bunları çalmaları. Bu size bir şey ifade ediyor mu müfettiş?”

“Evet Bayım, o hengâme içinde hırsızlar ellerine ne geldiyse götürmüşler sanırım. Götürdükleriyle onlara iyi eğlenceler dilerim.” Bayan Maberley sordu:

“Neden oğlumun eşyalarını karıştırmış olabilirler ki?”

“Aşağıda değerli bir şey bulamadılar, şanslarını bir de yukarıda denemek istediler. Bence hadise bu. Siz ne diyorsunuz Bay Holmes?”

“Düşünmem gerekir, Müfettiş. Watson, pencereye doğru gelir misin?” Pencerenin önünde bana elindeki kâğıdı okudu. Kâğıttaki yazı bir cümlenin ortasından başlıyor ve şu şekilde devam ediyordu:

“*…….yüzü kesik ve yaralardan kan içinde kalmıştı, fakat o güzel yüzü*

görünce kalbinde açılan yaranın yanında bunlar hiçbir şey değildi, öyle bir yüz ki, onun için bütün hayatını feda etmeye hazırdı, yaşadığı acı ve utanç içinde bunu bütün benliğiyle hissediyordu. Kadın gülümsedi; evet! Tanrıya şükür! Gülümsedi. Tıpkı kalpsiz bir şeytan gibi adama bakarak gülümsedi. İşte o an aşk ölmüş, yerine nefret doğmuştu. Her insanın bir yaşama amacı olur. Benimki eğer seni bağrıma basmak için olmayacaksa leydim, şüphesiz intikam için olacaktır."

"Tuhaf bir dilbilgisi!" dedi Holmes, müfettişe kâğıt parçasını verirken gülümsüyordu. "Hiç dikkat ettiniz mi nasıl 'o' diye başlayan ifadeler aniden 'ben' oldu? Yazar kendi kaderinden o kadar etkilenmiş ki bir anda akıntıya kapılarak roman kahramanının yerine kendisi geçti."

"Bunlar çok gereksiz ve saçma sözler," dedi müfettiş, kâğıt parçasını defterine yerleştirerek." Ne yani, işi bırakıp edebiyatçılığa mı soyundunuz Bay Holmes?"

"Böyle yetenekli polisler üzerinde çalışırken bu vakada benim yapabileceğim bir şey yok. Bu arada, Bayan Maberley, yolculuk yapmayı isterdim, dememiş miydiniz?"

"Bu, her zaman benim hayalimdi, Bay Holmes".

"Nereye gitmek isterdiniz, Kahire, Madeira, Riviera?"

"Oh, param olsaydı, dünya turuna çıkardım."

"Haklısınız. Dünya turu. Pekâlâ, iyi sabahlar o zaman. Akşam sizin için bir şeyler ayarlarım." Pencerenin önünden geçerken, müfettişin bakışlarını ve başını sallayışını yakaladım. Gülümsemesiyle sanki "Bu zeki adamların her zaman deli bir tarafları oluyor." diyordu.

"Şimdi Watson, bu küçük yolculuğumuzun son aşamasındayız", dedi Holmes, bir kez daha Londra şehir merkezinin gürültüsüne karıştığımızda. "Sanırım konuyu hemen bir hamlede aydınlatsak iyi olacak. Sen de benimle gel. Malum, İsadora Klein gibi bir bayanla görüşeceksen yanına bir şahit alman her zaman daha garantili olur."

Bir araba tuttuk ve Grosvenor civarında bir adrese doğru hızla ilerlemeye başladık. Holmes düşüncelere dalmıştı, birdenbire doğruldu:

"Bu arada Watson, sanırım her şeyi net bir şekilde anlıyorsun, değil mi?"

“Hayır, anlıyorum diyemeyeceğim. Sadece bu karışıklığın arkasındaki hanıma gittiğimizi sanıyorum.”

“Tamamen doğru! Fakat İsadora Klein ismi sana bir şey hatırlatmıyor mu? O, çok ünlü bir güzelliğe sahipti. Hiçbir kadında onun güzelliği yoktu. Katıksız bir İspanyol, büyük fatihlerin soyundan geliyor. Soyu, nesiller boyunca Pernambuco’da lider oldu. İhtiyar Alman şeker kralı Klein ile evlenerek, Klein soyadına sahip oldu. Sonra da dünyanın en zengin ve güzel dul kadını oldu. Bir müddet hayatını maceralarla dolu geçirdi, kendi zevklerini tatmin ediyordu. Birçok sevgilisi oldu ve Douglas Maberley, Londra’nın en çekici adamlarından biri olarak, onlardan biriydi. Söylentilere göre onunla olan ilişkisi maceradan öteydi. Douglas ortam adamı değildi, gururlu, güçlü bir adamdı. Bütün beklentileri karşılayacak biriydi. İsadora da onun ‘Acımasız ve Güzel Kadın[3]’ıydı. Kaprisleri memnun edildiğinde, konu kapanırdı, ancak yapılacağına dair söz aldığında ve yapılmadığında bunu her şekilde elde ederdi.”

“O zaman o hikâye Douglas’ın kendisine aitti.”

“Ah! Şimdi parçaları birleştirmeye başladın. Duyduğuma göre, şimdi genç Lamond Dükü ile evlenmek üzereler. Neredeyse oğlu yaşında. Ekselanslarının annesi yaş farkını görmezden gelmiş olabilir ama tabii büyük bir skandal çıkarsa, bu düğün zor olur… Ha! Geldik.”

Batı Yakasında bulunan en iyi köşe başı evlerden biriydi geldiğimiz. Makine gibi davranan bir uşak, kartlarımızı aldı ve hanımın evde olmadığını söyleyerek bizi geri çevirdi. Holmes, neşeli bir ses tonuyla “Hanım gelinceye kadar bekleriz o zaman.” dedi. Birden makine devre dışı oldu, uşak:

“Evde değil demek, *sizin için* evde değil anlamına geliyor.” dedi.

“İyi,” diye cevapladı Holmes. “Öyleyse beklememize gerek kalmadı. Lütfen bu notu hanımefendinize verir misiniz?”

Not defterinden yırttığı bir kâğıt üzerinde üç ya da dört kelime karaladı, kâğıdı katladı ve uşağa verdi.

“Ne yazdın o kâğıda, Holmes?” dedim.

“Sadece şunu yazdım: ‘Polisin gelmesini mi isterdiniz?’ Sanırım bu kelimeler sayesinde içeri girebiliriz.”

Girebildik, hem de şaşırtıcı bir hızla. Bir dakika sonra, Arap Geceleri

şeklinde tasarlanmış bir odadaydık, geniş ve muhteşem, biraz kasvetli, rastgele elektrik lambalarıyla donatılmış bir oda... Evin hanımı geldi, o yaşına rağmen, en çarpıcı güzellik bile onun yanında sönük kalırdı. Odaya girdiğimizde, kanepeden ayağa kalkmıştı: uzun boyu, kraliçe gibi mükemmel duruşu, maske gibi güzel yüzü ve bize öldürücü bir bakışla bakan iki muhteşem İspanyol göz ile karşımızdaydı:

"Bu davetsiz geliş ve bu hakaret içeren mesaj nedir böyle?" dedi, elindeki kâğıdı göstererek.

"Bunun açıklamasını yapmayacağım, madam. Bunu yapmayacak kadar zekânıza saygı duyuyorum. Gerçi bu günlerde zekânız şaşırtıcı şekilde hatalar yapıyor…"

"Nasıl yani, bayım?"

"Sandınız ki, kiralık serserileriniz beni korkutarak işimi yapmaktan alıkoyacak. Şüphesiz ki, bu işin içinde biraz tehlike hissi almıyorsa benim gibi biri böyle bir vakayı ele almazdı. Genç Maberley vakasını araştırmam için siz beni zorladınız."

"Ne hakkında konuştuğunuzu anlamıyorum. Benim kiralık serserilerle nasıl bir ilgim olabilir?"

Holmes rol icabı sırtını dönerek gitmek istedi:

"Evet, zekânıza fazla değer biçmişim. Pekâlâ, iyi günler!"

"Durun! Nereye gidiyorsunuz?"

"Scotland Yard'a."

Kapıya doğru yöneldik, ancak yarı yolda önümüze geçerek yolumuzu kesti. Holmes'in omzundan tuttu. Çelik gibi kadın aniden kadifeye dönüşmüştü:

"Gelin ve oturun beyler. Bu konuyu etraflıca konuşalım. Size karşı açık sözlü olacağım, Bay Holmes. Tam bir beyefendiye benziyorsunuz, kadınlar bunu hemen anlar. Size arkadaş gibi davranacağım."

"Bunun karşılık vereceğimi garanti edemem. Ben kanun değilim ancak, mütevazı gücüm yettiğince adaleti temsil ediyorum. Sizi dinlemeye hazırım, sonra nasıl hareket edeceğimi açıklayacağım."

"Sizin gibi cesur bir adamı korkutmaya çalışmam kesinlikle çok aptalcaydı."

“Asıl aptalca olan, size şantaj yapabilecek ya da sizi kolayca satabilecek bir haylaz çetesinin gücüne sığınmış olmanızdı madam.”

“Hayır, hayır, o kadar basit değilim. Açık sözlü olmaya söz verdiğim için söylüyorum, Barney Stockdale ve eşi Susan hariç hiç kimse, işverenlerinin kim olduğunu bilmiyorlardı. Onlara gelince, ilk defa değil bu…” Gülümsedi ve büyüleyici derecede cilveli bir ifadeyle başını eğdi.

“Anlıyorum. Daha önce onları test ettiniz yani.”

“Onlar işini sessiz yapan av köpekleri.”

“Ancak o köpekler er ya da geç onları besleyen eli ısırırlar. Bu hırsızlık nedeniyle tutuklanacaklar. Polis peşlerinde.”

“Başlarına gelene göğüs gerecekler, bunun için para aldılar. Bu vakada benim adım çıkmayacak.”

“Tabii ben sizi ortaya çıkarmazsam.”

“Hayır, hayır, bunu yapmazsınız. Siz kibar birisiniz, bu sadece bir kadın sırrı.”

“Öncelikle aldığınız şu el yazısı notları geri vermelisiniz.”

Büyük bir kahkaha patlatarak şömineye doğru yürüdü. Yanmış bir topağı şömine maşasıyla parçaladıktan sonra:

“Bunu mu istiyorsunuz?” dedi. Önümüzde etkileyici gülümseyişiyle o kadar kusursuz ve alımlı görünüyordu ki bir an için, Holmes’in muhatap olduğu bütün suçlular arasında en zor baş edeceği kişi budur herhalde diye düşündüm. Ne var ki duygulara karşı bağışıklık kazanmıştı:

“Bu da akıbetinizi perçinler!”, dedi Holmes soğuk bir sesle. “Hareketlerinizde oldukça cüretkârsınız madam, fakat bu olayda artık sınırı aştınız.”

Kadın, şömine maşasını elinden büyük bir gürültü ile fırlattı:

“Ne kadar katısınız!” diye bağırdı, “Bütün hikâyeyi anlatayım mı size?”

“Bahse girerim, bunu ben de size anlatabilirim.”

“Fakat olaya benim gözümle bakmalısınız, Bay Holmes. Bütün hayatı boyunca hırsla istediği şeyi tam elde edecek iken son dakikada kaybetmek üzere olan bir kadınının bakış açısından görmelisiniz. Niye kendini korumaya

çalışan bir kadını suçluyorsunuz ki?"

"Asıl suç sizindi."

"Evet, evet! Bunu kabul ediyorum. Douglas çok hoş bir adamdı, ancak benim planlarıma uymak istemiyordu. Evlilik istiyordu, evlilik, Bay Holmes, halk tabakasından parasız pulsuz biriyle olabilir mi bu? Daha azı da ona yetmiyordu. Sonra daha ısrarcı olmaya başladı. Ona verdiklerimi daha da fazlasıyla ve yalnız ona vermemi istiyordu. Artık dayanılmazdı. Sonunda bunun yanlış olduğunu anlamasını istedim."

"Kabadayıları kiralayarak ve onu pencerenizin altında dövmelerini emrederek mi?"

"Anlaşılan her şeyi biliyorsunuz. Pekâlâ, doğrudur. Barney ve arkadaşları onu götürdüler ve kabul ediyorum, bunu yaparken çok kaba davrandılar. Fakat bundan sonra ne yaptı dersiniz? Böyle bir şeyi zarif bir beyefendinin yapabileceğini düşünebilir misiniz? Kendi hikâyesini anlatan bir kitap yazdı. Tabii ki ben kurt, o da kuzuydu. Her şey orada yazılıydı fakat farklı isimler altında tabii, ancak Londra'da bunu anlamayacak kim var ki? Buna ne dersiniz, Bay Holmes?"

"Peki, o kendine göre haklıydı."

Sanki İtalya havası onun kanına girmişti ve onu kaba İtalyan ruhuyla doldurmuştu. Bana not yazmış ve yazdıklarının bir kopyasını göndermiş ki bu kitabın yayımlanmasını beklerken azap çekeyim. İki kopyam var, demiş, biri benim için, diğeri yayınevi için."

"Diğer kopyanın yayıncının eline geçmediğini nasıl anladınız?"

"Onun yayıncısının kim olduğunu biliyordum. Bu ilk yazdığı roman değil, bilirsiniz. Anladım ki yayınevine İtalya'dan bir şey gelmemişti. Sonra Douglas'ın ani ölümü geldi. İkinci kopya varken ben güvende olmayacaktım. Tabii, bu onun eşyaları arasında olmalıydı ve muhtemelen annesine gönderilmişti. Bu nedenle çeteyi ayarladım. Onlardan biri, eve hizmetçi olarak girdi. Bu işi dürüstçe bitirmeliydim. Gerçekten de öyle yaptım. Evi ve içinde olan her şeyi satın almaya hazırdım. Bayanın isteyeceği her fiyatı ödeyecektim. Bu yol başarısız olunca farklı bir yol denemek zorunda kaldım. Şimdi, Bay Holmes, bağışlayın, Douglas'a karşı çok sert davrandım ve Allah biliyor, bunun için çok üzülüyorum! Geleceğim tehlikedeyken başka ne yapabilirdim?"

Sherlock Holmes omuzlarını silkeledi:

“Peki, peki!” dedi, bu kötü suçu sanırım başka şekilde kapatacağız. Peki, bir dünya turunu birinci mevkide gerçekleştirmek ne kadara mal olur?”

Madam şaşkınlıkla baktı.

“Beş bin pound ile gerçekleştirilir mi acaba?”

“Sanırım olur!”

“Çok iyi. Bunun için bana bir çek imzalayın da Bayan Maberley’e ulaştırayım. Ona bir hava değişimi borçlusunuz. Bu arada hanım efendi…” dedi işaret parmağını sallayarak “Dikkatli olun! Dikkatli olun! Sivri aletlerle oyun oynamaya gelmez, o narin elleriniz incinsin istemeyiz!”

REIGATE BULMACASI

Dostum Bay Sherlock Holmes, 87 baharında sarf ettiği büyük efordan sonra girdiği depresyondan henüz sıyrılamamıştı. Bütün bir Hollanda-Sumatra firması meselesi ve Baron Maupertius'un çevirdiği büyük dolaplar, halkın belleğinde hâlâ tazeliğini koruyor ve burada anlatılamayacak kadar siyaset ve sermaye çevreleriyle içli dışlı konular bunlar. Yine de şunu söyleyebilirim; suça karşı hayat boyu verdiği savaşta bu olay sayesinde Holmes, yeni ve farklı bir silah kullandı ve bunu bütün dünyanın gözleri önünde yaptı. Sıra dışı ve karmaşık bir işti.

Notlarıma göre, 14 Nisan'da, Lyons'tan Holmes'in Dulong Oteli'nde hasta yattığına dair bir telgraf aldım. Yirmi dört saat içinde hasta yatağının başına geldim ve durumunun çok ağır olmadığını görünce rahatladım. Ne var ki günde en az on beş saatini verdiği, hatta yeminle söylediğine göre birkaç kez beş gün üst üste dinlenmeden çalıştığı o iki aylık araştırmanın stresiyle, o demirden bünyesi çökmüştü. Bu yorucu çalışma temposunun ardından gelen başarı da onu bu hastalıktan kurtaramamıştı. Avrupa onun adıyla çalkalanıyordu, odası hıncahınç tebrik telgraflarıyla doluydu. Durum böyleyken o en şiddetli depresyonun pençesine yakalanmıştı. Üç ülkenin polis güçlerinin birleşip de sonuç alamadığı meseleyi Holmes çözmüş, Avrupa'nın en yaman dolandırıcısını köşeye sıkıştırmıştı ama bu bile yaşadığı sinir buhranından onu çekip çıkaramamıştı.

Üç gün sonra yeniden Baker Caddesi'ne döndük. Fakat dostumun biraz hava değişimine ihtiyacı vardı. Bu bahar mevsiminde, kırsalda geçirilecek bir hafta bana da çok iyi gelecekti. Afganistan'da tedavisini üstlendiğim eski dostum Albay Hayter, Surrey, Reigate yakınlarında bir ev almıştı ve sık sık da onu ziyarete gelmem konusunda ısrar ediyordu. Son görüşmemizde, arkadaşım Holmes de gelmek isterse onu da ağırlamaktan mutluluk duyacağını söylemişti. Tabii Holmes'i ikna etmek için biraz diplomasi gerekiyordu, fakat ev sahibinin bekâr olduğunu ve orada tam bir özgürlükle hareket edebileceğini anlayınca bana uydu. Lyons'tan dönüşümüzden bir hafta sonra Albay'ın evine kapağı attık. Hayter artık emekli olmuş iyi bir askerdi ve dünyanın birçok yerini görmüştü. Tahmin ettiğim gibi, Holmes ile ortak yönleri olduğunu kısa sürede fark etti.

Geldiğimiz günün akşamı, yemekten sonra Albay'ın silah odasında oturuyorduk, Holmes kanepeye uzanmıştı. Biz de Hayter'in, doğu silahlarından

oluşan küçük koleksiyonuna bakıyorduk. Hayter birden söze girdi:

"Bu arada," dedi, "acil bir durumda kullanmak için bu silahlardan birini yukarıya, odama çıkarsam iyi olacak."

"Acil durum mu?" dedim.

"Evet, bugünlerde bölgede bir çete kol geziyor. Geçen Pazartesi bölgenin zenginlerinden, ihtiyar Acton'un evine dalmışlar. Büyük bir zarar yok ama hâlâ ortalıkta dolaşıyorlar."

"İpucu yok mu?" dedi Holmes, gözlerini Albay'a dikerek.

"Henüz yok. Fakat bizim muhitteki küçük suçlardan biri bu Bay Holmes, başardığınız o uluslar arası işten sonra, bu işler size küçük gelir."

Holmes bu iltifatı geçiştirdi ama gülümsemesinden, memnun olduğu belliydi:

"Peki ne yapmışlar?"

"Pek bir şey yapmamışlar. Kitaplığı soymuşlar ama pek çabalarına değecek bir şey almamışlar. Odayı alt üst etmişler, çekmeceleri, kitapları dağıtmışlar, Alexander Pope'un nadir bulunan bir *Homeros* cildini çalmışlar. Gümüş kaplama iki şamdan, bir fildişi büro malzemesi, meşeden, küçük bir barometre, bir de ip yumağı götürmüşler."

"Ne kadar garip bir karışım!" dedim.

"Yani adamlar ellerine geçirebildikleri ne varsa götürmüşler işte…"

Holmes oturduğu yerden homurdandı:

"Bölge polisinin bu işe el atması lazım. Belli ki burada…"

Parmağımı salladım:

"Sevgili dostum, buraya dinlenmeye geldin. Sinirlerin çok yıprandı, Tanrı aşkına yeniden başımıza iş açma…"

Holmes, omuz silkti, Albay'a davadan çekildiğini anlamına gelen komik bir bakış attı, sonra sohbet daha az tehlikeli konularla devam etti.

Fakat bir kere olacağı vardı, bütün çabalarım boşa gitti, ertesi sabah problem kendiliğinden bizi öyle bir buldu ki artık kulak ardı edemedik. Böylece bu kır tatili, ummadığımız bir hale büründü. Albay'ın uşağı teklifsiz

içeri daldığında henüz kahvaltı ediyorduk:

"Haberleri duydunuz mu efendim?" dedi, biraz soluklandı ve devam etti, "Cunningham'larda olanları duydunuz mu?"

"Soygun!" diye bağırdı Albay, elindeki kahve fincanı havada kaldı.

"Cinayet!"

Albay bir hayret ıslığı çaldı, "Aman Tanrım!" dedi, "Kim öldürüldü, J.P. mi yoksa oğlu mu?"

"İkisi de değil efendim. Arabacıları, William. Kalbinden vurulmuş efendim, oracıkta ölmüş."

"Kim vurmuş?"

"Hırsız, efendim. Ateş etmiş ve bir anda toz olmuş. Hırsız, tam mahzenin penceresinden içeri giriyormuş ki William onu suçüstü yakalamış. Patronunun mallarını koruyayım derken canından olmuş."

"Saat kaçta?"

"Dün gece efendim, on iki sularında."

"Yaa? Öyleyse oraya da bir uğrayalım…" dedi Albay ve soğukkanlılıkla kahvaltısına döndü. Kâhya gidince, "Bu çirkin bir iş," diye ekledi, "ihtiyar Cunningham buranın önde gelenlerindendir, çok da efendi bir adamdır. Bu olay onu perişan eder, William yıllardır hizmetindeydi, iyi bir elemandı. Belli ki bunlar Acton'un evine girenler."

"Ve onca garip şeyi çalanlar…" dedi Holmes, düşünceli bir şekilde.

"Kesinlikle."

"Hmm. Bu belki de dünyadaki en basit vakadır ama ilk bakışta biraz gizemli, değil mi? Kırsalda iş yapan hırsızların biraz yer değiştirmeleri beklenir. Birkaç gün içinde aynı bölgede iki iş yapmazlar. Dün akşam önlem almaktan bahsettiğinizde, buranın koca İngiltere'de hırsız ya da hırsızların en son ilgisini çekecek yer olduğunu düşünmüştüm. Demek ki daha öğreneceğim çok şey var."

"Sanırım bunlar buranın yerlisi bir grup." dedi Albay. "Bu durumda da tabii Acton ve Cunningham'ın evleri bu civardaki en büyük evler."

"Ve en zengin mi?"

“Yani, öyle olmaları lazım, fakat ikisinin de yıllar süren ve iliklerini kurutan mahkeme işleri oldu. İhtiyar Acton, Cunningham’ın topraklarının yarısı üzerinde hak iddia ediyor, avukatları da bu işi sıkı sıkıya takip ediyorlar.”

“Eğer bu hain buraların yerlisiyse, onu yakalamak zor olmayacaktır,” dedi Holmes esneyerek. “Tamam, Watson, olaya karışmaya niyetim yok.”

Kâhya kapıyı paldır küldür açtı, “Müfettiş Forrester, efendim.” dedi.

Şık görünüşlü, keskin bakışlı, genç bir memur içeri girdi. “Günaydın Albay,” dedi, “Umarım rahatsız etmiyorumdur, fakat Baker Caddesi’nden Bay Holmes buradaymış diye duyduk.”

Albay, eliyle Holmes’i gösterdi, müfettiş başıyla selamladı:

“Belki bize yardımınız dokunur diye düşündük Bay Holmes.”

“Kader senden yana değil Watson,” dedi Holmes gülerek. “Geldiğinizde biz de bu olayı konuşuyorduk, Müfettiş. Belki bizimle detayları paylaşırsınız.” O bilindik tavrıyla arkasına yaslandığında, durumun ümitsiz olduğunu anladım.

“Acton işinde, elimizde bir kanıt yok. Fakat burada epey var, iki işin de aynı elden çıktığında şüphemiz yok. Adamı görmüşler.”

“Yaa?”

“Evet efendim. Fakat merhum William Kirwan’ı öldüren kurşundan hemen sonra sırra kadem basmış. Bay Cunningham onu yatak odasının penceresinden görmüş. Bay Alec Cunningham da arka geçitten görmüş. Olay olduğunda saat on ikiye çeyrek varmış. Bay Cunningham yeni yatmış, Bay Alec de üzerinde sabahlığıyla oturmuş, pipo içiyormuş. İkisi de arabacı William’ın yardım çağrısını duymuş. Bay Alec hemen olan biteni anlamak için oraya koşmuş. Arka kapı açıkmış, merdivenlerin dibine geldiğinde, iki adamın dışarıda boğuştuğunu görmüş. Biri ateş etmiş, diğeri düşmüş ve katil çitin üzerinden atlayarak kayıplara karışmış. Bay Cunningham yatak odasının penceresinden adamın yola çıktığını görmüş ama hemen gözden kaybetmiş. Bay Alec, ölmekte olan adamı kurtarmak için orada kalmış, hırsız da kaçıp gitmiş. Orta yapılı bir adam olduğu ve koyu renk giyindiği dışında kişisel bir ipucumuz yok. Fakat aktif bir şekilde soruşturuyoruz. Eğer adam yabancıysa onu çok geçmeden buluruz.”

“William orada ne yapıyormuş? Ölmeden önce bir şey söylemiş mi?”

“Tek kelime etmemiş. Annesiyle beraber bir kulübede yaşıyormuş. Çok güvenilir bir elemanmış. Gece evin etrafını kolaçan ettiğini düşünüyoruz. Tabii bu Acton hadisesi herkesi teyakkuza geçirdi. Hırsız kapıyı zorlayarak açmış galiba, kilitte zorlama izi var.”

“William çıkarken annesine bir şey söylemiş mi?”

“Kadın çok ihtiyar ve sağır, ondan hiçbir bilgi alamayız. Zaten yaşadığı şok yüzünden aklı pek başında değil, daha önce de çok aklı başında biri olduğunu sanmıyorum. Yine de önemli bir detay var. Şuna bir bakın!”

Defterden yırtılmış küçük bir kâğıt parçası çıkardı ve dizinin üstünde yaydı:

“Bu kâğıt parçası, cesedin parmakları arasında bulundu. Büyük bir kâğıdın parçası gibi görünüyor. Gördüğünüz gibi, kâğıtta yazılı olan saat, maktulün öldüğü saat. Ya katil kâğıdı William’ın elinden yırtıp aldı ya da William katilin elinden… Sanki randevu gibi bir şey bu…”

Holmes kâğıt parçasını eline aldı, kâğıtta şöyle yazıyordu:

On ıkıye çeyrek kala

senı çok

ıkınıze

Müfettiş devam etti:

“Bunun bir randevu olduğunu varsayarsak, her ne kadar William Kirwan dürüst bir adam olarak tanınıyorsa da, hırsızla işbirliği yaptığı akla geliyor. Belki orada buluştular, belki hırsızın kapıdan girmesine de yardım etti, sonra da birbirlerine düştüler.”

“Bu yazı oldukça garip,” dedi Holmes, elinde kâğıdı büyük bir dikkatle inceliyordu. “Bu iş düşündüğümden daha derin.” Başını ellerini arasına koydu. Müfettiş, davasının ünlü Londralı dedektif üzerinde bıraktığı etkiyi görerek gülümsedi. Hemen ardından Holmes devam etti:

“Şu söylediğiniz, hırsız ve arabacı arasında bir anlaşma olabileceği ve bunun da aralarında anlaştıkları bir randevu kâğıdı olabileceği, ihtimalden uzak değil ve gayet ustaca bir yorum. Bu yazı…” Yeniden başını ellerinin arasına koydu ve birkaç dakika derin derin düşündü. Başını tekrar kaldırdığında, hayret ettim; yüzüne renk gelmişti, gözleri de hastalanmadan önceki gibi parlıyordu. O eski enerjisiyle ayağa fırladı:

“Bakın ne diyeceğim…” dedi, “Konunun ayrıntılarıyla ilgili küçük bir inceleme yapmalıyım. Bu işte beni cezbeden bir şeyler var. İzin verirseniz Albay, dostum Watson’la ikiniz burada kalın, Müfettiş’le ben olay yerine gidelim, bazı tahminlerim var, onların doğruluğunu bir araştıralım. Yarım saat içinde dönerim.”

Bir buçuk saat sonra Müfettiş tek başına geldi:

“Bay Holmes, dışarıda dolanıp duruyor,” dedi. “Oraya dördümüz beraber gidelim istiyor.”

“Bay Cunningham’ın evine mi?”

“Evet bayım.”

“Niçin?”

Müfettiş omuz silkti, “Bilmiyorum bayım. Aramızda kalsın, Bay Holmes henüz tam iyileşememiş galiba. Gittiğimizden beri acayip davranışlar sergiliyor, aşırı heyecanlanıyor.”

“Bence endişelenmenize gerek yok,” dedim. “O çılgın davranışlarının altında genelde bir metot vardır.”

“Bazıları onun metotlarının altında çılgınlık olduğunu söylüyor,” diye mırıldandı Müfettiş. “Fakat şu an ateşlenmiş durumda; Albay, eğer hazırsanız gidelim.”

Dışarı çıktığımızda Holmes çenesini göğsüne mıhlamış, elleri ceplerinde bir aşağı bir yukarı adımlayıp duruyordu:

“Vaka gitgide daha da heyecanlı olmaya başladı.” dedi. “Watson, kır gezisi tavsiyen gerçekten işe yaradı. Harika bir sabah geçirdim.”

“Anladığım kadarıyla olay yerindeydiniz,” dedi Albay.

“Evet, Müfettiş ve ben, beraber küçük bir keşif yaptık.”

“Sonuç?”

“İlginç şeyler gördük. Yürüyelim, bir yandan anlatayım. Öncelikle rahmetlinin cesedini gördük. Söylendiği gibi, revolver kurşunuyla vurulmuş.”

“Bundan şüpheniz mi vardı?

“Her şeyi teyit etmek iyidir. Çabamız boşa gitmedi. Sonra Bay Cunningham

ve oğluyla konuştuk. Katilin tam olarak hangi noktadan kaçıp gözden kaybolduğunu onlar görmüşler. Bunu da öğrenmek ilginç oldu."

"Doğal olarak."

"Sonra maktulün annesine bir uğradık. Fakat çok yaşlı ve bunamış olduğundan, ondan bir bilgi alamadık."

"Peki yaptığınız incelemelerden edindiğiniz sonuç nedir?"

"Bu sıra dışı bir suç. Belki de bu gidişimizde bazı şeyler daha net görülür. Sanırım Müfettiş de ben de maktulün elindeki kâğıtta cinayet saatinin yazılı olmasının çok önemli olduğu konusunda hemfikiriz."

"Bu bize bir ipucu verebilir, Bay Holmes."

"Veriyor. Bu notu yazan her kimse, o saatte William Kirwan'ı yatağından kaldıran da o. Fakat kâğıdın geri kalanı nerede?"

"Bulurum umuduyla her yere dikkatle baktım." dedi Müfettiş.

"Maktulün elinden yırtılarak alınmış. İnsan onu almak için neden bu kadar özen gösterir? Çünkü kâğıt suçluyu gözler önüne seriyordu. Peki onunla ne yapmıştır? Büyük ihtimalle cebine atmıştır. Tabii bir köşesinin maktulün avucunda kaldığını fark etmemiş olacak. Eğer kâğıdın geri kalanını da bulursak çözüme epey yaklaşmış olacağız."

"Evet de, suçluyu yakalamadan, cebine nasıl ulaşacağız?"

"Tamam ama düşünmeye değerdi. Bir başka nokta daha var. Bu not William'a gönderilmişti. Kâğıdı yazan kişi almış olamaz. Yoksa bu kadar yaklaşmışken not kâğıdı uzatmak yerine diyeceğini sözlü olarak diyebilirdi. Öyleyse notu kim getirdi? Yoksa postayla mı geldi?"

"Bunu araştırdım," dedi Müfettiş. "William dün öğleden sonra postasıyla bir mektup almış. Zarfı da imha etmiş."

"Harika!" dedi Holmes, Müfettişin sırtına vurarak. Postacıyı gördünüz yani… Sizinle çalışmak bir zevk. Ha, bu arada geldik. Albay, benimle gelirseniz, size suç mahallini göstereyim."

Maktulün şirin kulübesini geçtik, sıra sıra meşelerin olduğu bir yoldan yürüyerek, Nuh Nebi'den kalma bir eve geldik. Evin kapı pervazında Malplaquet Savaşı'nın tarihi yazılıydı. Holmes ve Müfettiş, bizi evin

etrafından dolaştırdılar. Yan kapıya ulaştık. Kapıyla yol boyu uzanan çitler arasında bir bahçe vardı. Mutfak kapısında bir polis memuru duruyordu.

"Kapıyı ardına kadar aç memur bey," dedi Holmes. "İşte genç Bay Cunningham'ın başında durup da şu an bulunduğumuz yerde iki kişinin boğuşmasını izlediği merdiven bu. İhtiyar Bay Cunningham da şu penceredeydi; soldan ikinci… Adamın şu çalılığın solundan kaçıp gittiğini görmüş. Oğlu da görmüş. İkisi de çalılıktan dolayı o noktadan eminler. Sonra Bay Alec çıkıp vurulan adamın yanına çökmüş. Zemin çok sert olduğu için gördüğünüz gibi bize yardımcı olacak bir iz yok." Holmes konuşurken iki adam evin köşesinden bize doğru yürüyordu. Biri güçlü hatlara sahip, kırışık yüzlü yaşlı bir adam, diğeri de gösterişli kıyafetleri ve aydınlık gülümsemesiyle genç bir adamdı. Bizi oraya getiren işle adamın görünüşü arasında bir tezat vardı. Holmes'e:

"Hâlâ uğraşıyor musunuz?" dedi. "Siz Londralıları hızlı bilirdim, umduğum gibi çıkmadınız."

"Yaa, öyle oldu, bize biraz daha zaman vermelisiniz," dedi Holmes esprili bir şekilde.

"Zaman istiyorsunuz demek," dedi genç Alec Cunningham. "Hâlâ ortada bir kanıt göremiyorum."

"Bir tek kanıt var," dedi Müfettiş. "Düşünüyorduk da, eğer şeyi bulabilirsek… Tanrı aşkına! Bay Holmes! Ne oldu size?"

Zavallı dostumun yüzü birden acılaştı. Gözleri yukarı kaydı. Yüz hatları acı içinde titriyordu. Ağır bir iniltiyle, yüzüstü kapaklandı. Aniden gelen şiddetli atak karşısında neye uğradığımızı şaşırmıştık, hemen onu mutfağa taşıdık. Geniş bir iskemleye uzattık. Bir süre zorlanarak nefes alıp verdikten sonra, yüzünde zayıflığından dolayı özür dilercesine utançla karışık bir ifadeyle kendine geldi:

"Watson söylemiştir belki, ciddi bir hastalıktan yeni yeni kurtuluyorum," diye izah etti. "Böylesi ani ataklara halen biraz meyilliyim."

"Sizi arabamla eve bıraktırayım mı?" dedi yaşlı Cunningham.

"Yoo, hazır buradayken, bir şeyden emin olmak istiyorum. Bunu teyit etmek çok kolay."

"Neymiş o?"

“Bana öyle geliyor ki, zavallı William’ın olay yerine gelişi, hırsızdan önce değil, sonra olmuş. Kapı zorlanmış ama hırsız içeri girmemiş.”

“Bence bu çok bariz.” dedi Bay Cunningham, homurdanarak. “Oğlum Alec henüz yatmamıştı, herhalde evin içinde biri dolaşıyor olsaydı duyardı.”

“Nerede oturuyordu?”

“Soyunma odasında pipo içiyordum.”

“Hangi pencere o?”

“En soldaki, babamınkinin yanı.”

“Tabii her ikinizin de lambaları yanıyordu.”

“Kuşkusuz.”

“Burada bir gariplik var,” dedi Holmes gülerek. “Böylesine tecrübeli bir hırsız, ışıkların yandığı ve iki kişinin hâlâ ayakta olduğu bir saatte bir eve girer mi sizce?”

“Soğukkanlı bir hırsız olmalı.”

“Yani eğer böylesine garip bir olay olmasaydı sizden açıklama istemezdim ama,” dedi genç Bay Alec. “Sizin görüşünüze göre, adam eve girdi, soygununu yaptı, sonra William ile karşılaştı. Öyle olsaydı ortalık dağınık olmaz mıydı? Aldığı şeyin illa ki farkına varırdık.”

“Bu ne aldığına bağlı,” dedi Holmes. “Sıradan bir hırsızdan bahsetmiyoruz. Kendine has bir tarzı var. Acton’ların evinden ne çaldığına bir bakın, neydi onlar, bir yumak, bir büro malzemesi ve daha bilmem ne…”

“Emrinize amadeyiz, Bay Holmes,” dedi ihtiyar Cunningham. “Siz ve Bay Müfettiş ne derseniz yapılacak.”

“Öncelikle,” dedi Holmes, “Bu iş için ödül koyun, kendi cebinizden, resmi makamların koyacağı ödül zaman alır, daha miktarı belirleyecekler… Formu ben hazırladım, rica etsem imzalar mısınız? Elli pound yeterli olur diye düşündüm.”

“Beş yüz de verirdim,” dedi J.P., Holmes’in uzattığı kâğıt ve kalemi alırken. Kâğıda bakarak, “Fakat bu yanlış yazılmış,” dedi.

“Aceleyle yazdım,”

“Bakın, şöyle başlamışsınız, ‘Salı gecesi saat bire çeyrek kala bir olay oldu…’ diye devam ediyor. On ikiye çeyrek kala olacaktı.”

Bu hata beni üzmüştü, çünkü Holmes’in böylesi hatalara karşı ne kadar hassas olduğunu biliyordum. Her şeyi çok net hatırlamak ve söylemek onun bir özelliğiydi, fakat son hastalığı belli ki onu çok sarsmıştı. Bu son hatadan sonra anladım ki, eski haline gelmesine daha vardı. Müfettiş kaşlarını kaldırmış bakıyordu, Alec Cunningham da kahkaha atıyordu. Bir an Holmes, utandı. İhtiyar adam hatayı düzeltti ve kâğıdı Holmes’e geri uzattı:

“Bunu bir an önce baskıya verelim,” dedi, “Bence bu çok iyi bir fikir.”

Holmes, kâğıdı dikkatlice cep defterinin arasına koydu:

“Şimdi de,” dedi, “hep beraber eve girelim de şu acayip hırsızın evden bir şey almadığından emin olalım.”

İçeri girerken Holmes, zorlanmış olan kapıyı inceledi. Keski ya da güçlü bir bıçağın kullanıldığı belli oluyordu, kilit bununla zorlanmıştı. Kesici aletin tahtada bıraktığı iz görülebiliyordu:

“Sürgü kullanmıyorsunuz o zaman.”

“Hiç gerek duymadık.”

“Köpeğiniz de yok…”

“Var ama evin öbür tarafında zincirli.”

“Hizmetçiler saat kaçta yatıyor?”

“On gibi.”

“Anladığım kadarıyla normalde o saatlerde William da yatmış oluyordu.”

“Evet.”

“O gece uyumamış olması ilginç. Şimdi bize evi gezdirirseniz çok memnun olurum Bay Cunningham.”

Mutfaklara açılan taş döşeli bir koridordan geçtik, ahşap bir merdivenle evin birinci katına çıkılıyordu. Merdivenin karşısında, sahanlıkta daha gösterişli bir merdivenle giriş salonuna çıkılıyordu. Sahanlık misafir odasına ve yatak odalarına açılıyordu. Bay Cunningham ve oğlunun odaları da buradaydı. Holmes ağır adımlarla yürüyor, evin mimarisini dikkatle inceliyordu. Yüz ifadesinden, sağlam bir koku aldığı belli oluyordu ama

içgüdülerinin onu nerelere sevk ettiği konusunda en küçük bir fikrim yoktu:

“Saygıdeğer Bayım,” dedi Bay Cunningham, sabırsızlıkla, “bence bu çok gereksiz. Şu merdiven başındaki oda benimki, oğlumunki de bir ilerisi. Hırsızın buraya kadar bize fark ettirmeden gelme ihtimali olabilir mi, takdirlerinize bırakıyorum.”

“Bence şansınızı başka yerde deneyin.” dedi oğlu, alaycı bir gülümseme ile.

“Benimle biraz daha eğlenmeniz için, şu odaların pencerelerine de bakayım, manzaraya ne kadar hakimler. Sanırım bu oğlunuzun odası” –kapıyı açtı– “sanırım olay olduğunda burada pipo içiyordu. Buranın penceresi nereyi görüyor?” Yatak odasını adımladı ve soyunma odasına şöyle bir baktı. Bay Cunningham yüzünü ekşiterek:

“Umarım şimdi tatmin olmuşsunuzdur.” dedi.

“Teşekkürler, galiba istediğim her şeyi gördüm.”

“O zaman eğer gerekliyse benim odama da bakabiliriz.”

“Sizin için sorun olmayacaksa…”

J.P. omuz silkti ve odasına doğru yürüdü. Sade döşenmiş sıradan bir odaydı. Biz pencereye doğru yürürken Holmes biraz durakladı. Şimdi o ve ben grubun arkasında kalmıştık. Yatağın ayak ucunda bir tabak dolusu portakal ve su dolu bir sürahi vardı. Yanından geçtiğimiz sırada Holmes önümden uzandı ve şaşkın bakışlarım arasında ne varsa yere boca etti. Cam sürahi bin parça oldu, meyveler de odanın dört bir yanına saçıldı.

“Gördün mü yaptığını, Watson?” dedi soğukkanlılıkla. “Halıyı berbat ettin.”

Bir süre öylece kaldım, sonra yerdeki meyveleri toplamaya başladım. Bir nedenle ortağım, suçu benim üzerime atıyordu. Diğerleri de benim gibi saçılan şeyleri toplamaya başladı, sehpa düzeltilip yerine koyuldu. Müfettiş:

“O da ne?” dedi Müfettiş, “Nereye gitti şimdi?”

Holmes ortadan kaybolmuştu.

“Burada bir dakika bekleyin,” dedi genç Alec Cunningham. “Adamın aklı başında değil bence. Baba, sen benimle gel de nereye gittiğine bakalım!”

İkisi odadan çıktılar, Müfettiş, Albay ve ben odada şaşkınlık içinde birbirimize bakıyorduk.

“Kusuruma bakmazsanız eğer, ben de Bay Alec ile hemfikirim.” dedi Müfettiş. “Bu hastalığının bir etkisi olsa gerek, fakat bana öyle geliyor ki…”

Sözleri kısa ve ani bir çığlıkla bölündü:

“Yardım edin! Yardım edin! Adam öldürüyorlar!” Kısa bir şaşkınlıktan sonra bu sesin dostuma ait olduğunu fark ettim. Odadan çıkıp sahanlığa doğru çılgınca koştum. Boğuk ve belli belirsiz bir hale dönüşen çığlıklar ilk girdiğimiz odadan geliyordu. Hemen içeri, soyunma odasına daldım. İki Cunningham Sherlock Holmes’in halsiz bedenine çullanmışlardı. Genç olan iki eliyle Holmes’in gırtlağına çökmüştü, ihtiyar olan da bileğini bükmeye çalışıyordu. Üçümüz hemen atılıp, onları Holmes’in üstünden çektik. Holmes ayakları üstünde sendeledi, yüzünün rengi solmuş, bitkin düşmüştü:

“Bu adamları tutuklayın müfettiş,” dedi soluk soluğa.

“Hangi suçtan?”

“Arabacıları William Kirwan’ı öldürmekten.”

Müfettiş dehşet içinde bakakaldı. “Haydi ama Bay Holmes,” diyebildi, “herhalde şimdi bu insanları tutuklamak…”

“İnsaf! Şunların yüzüne bir baksanıza!” diye tersçe bağırdı Holmes.

Bu insan yüzlerinde gördüğüm suçluluğu daha önce başkasında görmemiştim. İhtiyar adam, asık suratıyla baygın bakıyordu. Oğlunun ise o kendine has havalı ifadesinden eser kalmamıştı. Karanlık gözlerinde bir canavarın vahşeti okunuyordu, yüzündeki vahşet yakışıklı görünümünü gölgeliyordu. Müfettiş hiçbir şey söylemedi, kapıya doğru yürüdü, ıslık çaldı. Çağrısına iki polis memuru geldi.

“Başka çarem yok, Bay Cunningham,” dedi Müfettiş, “eminim bütün bu olanlar büyük bir hata. Fakat takdir edersiniz ki… Fakat durun! Bırakın o silahı!” Eliyle vurarak, genç adamın çekmekte olduğu silahı yere düşürdü.

“Bunu saklayın,” dedi Holmes, ayağını silahın üstüne koyarak; “Mahkemede işinize yarar. Fakat asıl aradığımız işte buydu.” Buruşmuş bir kâğıt parçasını çıkardı.

“Kâğıdın diğer parçası!” diye bağırdı Müfettiş.

“Kesinlikle.”

“Peki nerede buldunuz?”

“Bulacağımdan emin olduğum bir yerde. Şimdi size her şeyi açıklayacağım. Bence Albay, siz ve Watson, şimdi eve gitseniz iyi olur. En fazla bir saat sonra ben de gelirim. Müfettiş ve ben tutuklularla biraz konuşalım. Öğle yemeğinde beraber oluruz.”

Sherlock Holmes sözünde durdu, Albay’ın odasında bize katıldığında saat birdi. Yanında kısa boylu ihtiyar bir bey vardı. Asıl evi soyulan Bay Acton olarak tanıştı benimle:

“Bu küçük hadiseyi size izah ederken Bay Acton da yanımda olsun istedim.” dedi Holmes, “Doğal olarak o da detayları merak ediyordur. Sevgili Albay, herhalde benim gibi fırtınalı bir kişiyle tanıştığınıza bin pişman olmuşsunuzdur.”

“Aksine,” dedi Albay, sıcak bir şekilde, “Çalışma yöntemlerinizi gözlerimle görme ayrıcalığını yaşadığım için mutluyum. İtiraf etmeliyim ki hiç ummadığım bir şeydi bu. Nasıl bu sonuca vardığınızı da hiç anlamadım. Ben bu sonuca götürecek en ufak bir ipucu göremedim.”

“Açıklamalarım sizi hayal kırıklığına uğratabilir, fakat huyumdur, ne Watson’dan ne de dikkatle dinleyecek herhangi birinden hiçbir ayrıntıyı saklamam. Ancak öncelikle, şu soyunma odasında başıma gelenlerden sonra epey sarsıldım, şu brendinizden bir bardak rica edebilir miyim Albay? Son zamanlarda gücümü epey zorladım.”

“Umarım bu sinir krizlerinden bir tane daha geçirmediniz.”

Sherlock Holmes içtenlikle güldü. “Sırası gelince ona da değiniriz,” dedi. “Şimdi sırasıyla konuyu önünüze sereceğim. Böylece bu karara hangi noktalardan vardığımı anlayacaksınız. Lütfen, kafanıza yatmayan yerler olursa araya girip sorun.

Dedektiflik sanatında, onca bilgi içinden hayati olan ve olmayanları ayırt etmek çok önemlidir. Bunu yapmazsanız enerji ve ilginiz tükenir, konsantre olamazsınız. Bu vakada, bütün sırrı açığa çıkaracak olanın, maktulün elinde bulduğumuz küçük kâğıt parçası olduğundan, ilk dakikadan beri şüphem yoktu.

Buna girmeden önce şu gerçeğe dikkatinizi çekeyim, eğer Alec Cunningham’ın söylediği doğru idiyse, yani katil, William Kirwan’ı öldürdükten sonra *anında* kaçtıysa, maktulün elindeki kâğıdı yırtıp alan o

olamazdı. Eğer o değilse, bunu yapan bizzat Alec Cunningham olmalıydı, çünkü ihtiyar oraya indiğinde maktulün başında birkaç hizmetçi duruyordu. Bu çok basit bir noktaydı, fakat müfettiş bunu gözden kaçırdı, çünkü bu toprak sahibi zenginlerin bu işte parmağı olmadığı varsayımıyla yola çıktı. Bense hiçbir önyargı olmadan, soğukkanlılıkla gelişmeler beni nereye götürdüyse oraya gittim. Araştırmanın ilk aşamasında Bay Alec Cunningham'ın takındığı tavır beni işkillendirmişti.

Müfettişin bize verdiği kâğıt parçasını dikkatle inceledim. Anladım ki bu çok önemli bir dokümanın parçasıydı. İşte burada. Burada ilgi çekici bir şey görmüyor musunuz?

"Biraz düzensiz bir yazı," dedi Albay.

"Sevgili Bayım," dedi Holmes, "hiçbir şüpheye yer bırakmayacak kadar açık ki bu yazı, iki kişi tarafından ve birer kelime atlayarak yazılmış. 'ikiye' kelimesinin zayıf 'e'si ile, 'çeyrek' kelimesinin güçlü 'e'lerine dikkatinizi çekmek istiyorum, o zaman ne demek istediğimi anlayacaksınız. Bu iki kelimeye dikkatlice bakacak olursanız, 'on', 'çeyrek' ve 'çok' kelimelerinin güçlü bir el tarafından, 'ikiye', 'kala', 'seni' kelimelerinin de zayıf bir el tarafından yazıldığını fark edeceksiniz.

"Vay canına! Gün gibi aşikâr!" diye haykırdı Albay. "Neden iki kişi bir mektup yazmaya kalksın ki?"

"Belli ki iş, pis bir işti. Biri diğerine güvenmediği için, ikisinin de eli eşit oranda karışsın istediler. Bu iki adamdan, 'On' ve 'çeyrek' kelimelerini yazan işin elebaşı."

"Bunu nasıl anladınız?"

"Ellerden birinin diğerine nazaran zayıf karakterli olmasıyla buna karar verilebilirdi. Fakat daha kuvvetli delillerimiz var. Dikkatle bakarsanız, güçlü karaktere sahip el, yazısını önce yazmış, diğerinin doldurması için de boşluklar bırakmış. Boşluklar her zaman yeterli gelmemiş, gördüğünüz gibi ikinci adam 'ikiye' kelimesini 'On' ve 'çeyrek' arasına sığdırmakta zorlanmış. Kelimelerini önce yazan kişi, şüphesiz işi planlayan kişiydi."

Bay Acton, "Mükemmel!" diye bağırdı.

"Fakat çok derin bir şey değil," dedi Holmes. "Şimdi çok önemli bir noktaya geldik. Belki de bilmiyorsunuzdur, yazısına bakarak bir insanın yaşını

tespit etmek uzmanlar için çocuk oyuncağıdır. Normal şartlarda on yıl yanılmayla bu tespit edilebilir. Normal şartlarda diyorum, çünkü genç olup da hasta veya fiziksel olarak zayıf olanlar, yaşlılar gibi yazabilirler. Bu örnekte birinin kalın ve güçlü yazısına nazaran diğerinin hâlâ okunaklı olmasına karşın çarpık yazısına bakın. 'k' harflerini hep ıskalamış. Demek ki bu yaşlı biri ama henüz elden ayaktan düşmemiş, çünkü yazısı okunaklı.

Bay Acton, yine "Mükemmel!" diye bağırdı.

"Yalnız daha önemli bir nokta var. Bu iki el arasında ortak bir nokta var. Bu iki yazı, aralarında kan bağı olan iki kişi tarafından yazılmış. En belirgin olarak bunu Yunan 'e' lerinde görebilirsiniz, fakat ben daha küçük ayrıntılarda da bunu görebiliyorum. Bu iki yazı örneğinde hiç kuşkum yok ki bir aile bağı var. Tabii şu an sadece kâğıda bakarak ulaştığım başlıca sonuçlardan bahsediyorum. Bir uzman bir yazıya bakarak bundan başka yirmi üç tane daha sonuç çıkarabilir. Bütün bu çıkarımlar, Cunningham'ların, baba ve oğul bu mektubu yazdıklarına olan inancımı derinleştirdi.

Buraya kadar gelmişken tabii bir sonraki adım, suçun ayrıntılarına ve bize nasıl yol gösterebileceklerine eğilmek oldu. Müfettişle beraber eve gittik ve görülebilecek ne varsa gördük. Maktulün vücudundaki yarayı görünce, bir revolver yarası olduğundan ve yaklaşık dört metre uzaktan ateş edildiğinden adım gibi emin oldum. Kıyafete toz bulaşmamıştı, dolayısıyla Alec Cunningham'ın iki kişinin boğuştuğunu gördüğü yalandı. Yine baba ve oğul ikisi de kaçan kişinin yola hangi noktadan atladığında hemfikirdiler. Tam o noktada, olacak bu ya, geniş bir hendek vardı ve tabanı çamurdu. Orada da bir ayak izine rastlamayınca anladım ki, sadece Cunningham'lar kaçış noktası konusunda yine yalan söylemiyordu, böyle bir adam hiç oraya gelmemişti bile.

Artık bu cinayetin neden işlendiğini bulmaya gelmişti iş. Bunu anlamak için önce Bay Acton'un evindeki hırsızlığın nedenine eğildim. Albay'ın söylediği şeylerden anladığım kadarıyla siz Bay Acton ve Cunningham'lar arasında süregelen bir dava vardı. Bir an onların kütüphanenize gelip, davada faydalarına olacak bir doküman aradıklarını düşünmüştüm."

"Kesinlikle öyledir," dedi Bay Acton. "Bu niyette olduklarında şüphe yok. Onların topraklarının yarısı üzerinde hak iddia ediyorum. Eğer o bir tek belgeyi bulup imha etselerdi (Allah'tan ki o da avukatlarımın çelik kasasında duruyor.) davamı kesinlikle düşürürlerdi."

“Alın işte!” dedi Holmes, gülümseyerek. “Bu çok tehlikeli ve cüretkâr bir hareketti, genç Alec’in adımlarını görüyor gibiyim. Hiçbir şey bulamayınca, bunun sıradan bir hırsızlık olduğu izlenimini vermek için ellerine geçirdikleri birkaç şeyi alıp sıvıştılar. Buraya kadar tamam da, hâlâ kapalı olan bir nokta vardı. Her şeyden daha çok, o kayıp kâğıt parçasının peşindeydim. Onu maktulün elinden Alec’in yırtıp aldığından emindim. Kağıdı aldıktan sonra sabahlığının cebine koymuş olacaktı. Başka nereye koyabilirdi ki? Öyleyse tek mesele, o kâğıdın hâlâ orada olup olmadığını öğrenmekteydi. Bunu öğrenmeye değerdi, işte o eve bu nedenle gittik.

Cunningham’lar, hatırlarsanız bize mutfak kapısının önünde katıldılar. Tabii bu noktada en önemli şey, bir kâğıt parçası bulduğumuzdan haberdar olmamalarıydı. Yoksa gecikmeden kendilerindeki parçayı imha ederlerdi. Tam Müfettiş, bulduğumuz kâğıttan ve ona atfettiğimiz önemden bahsediyordu ki, şans eseri beni sanki birden kriz tuttu ve yere düştüm. Böylece konuşmanın seyri değişti.”

“Tanrı aşkına!” diye bağırdı Albay gülerek, “Yani o bayılma numaradan mıydı? Boşuna mı o kadar heyecanlandık?”

“Profesyonelce konuşmak gerekirse, süper bir numaraydı,” dedim. Kurnazlığıyla beni her gün daha fazla şaşırtan adama şaşkınlıkla bakıyordum.

“Bu çoğu zaman işe yarayan bir numaradır,” dedi Holmes. “Bayılma numarasından sonra çok da kurnazca değil ama, ihtiyar Cunningham’ın ‘on ikiye’ yazmasını sağlamak için, yanlış yazılmış süsü verilmiş bir kâğıt uzattım. Böylece onu bendeki yazıyla karşılaştıracaktım.”

“Vay anasını, ben tam bir eşeğim!” diye haykırdım.

“Bana nasıl acıyarak baktığını görebiliyordum.” dedi Holmes gülerek. “Sana yaşattığım bu acı için üzgünüm. Beraber üst kata çıktık, odaya girdiğimizde sabahlığı kapının arkasında asılı olarak gördüm. Diğer odaya geçince, masayı devirdim, böylece bir an dikkatlerini dağıttım. Bundan istifadeyle geri dönüp sabahlığın ceplerine baktım. Sonunda kâğıdı buldum, tahmin ettiğim gibi sabahlığın cebindeydi, fakat o anda Cunningham’lar üstüme çullandı. Siz çabuk davranıp da o dostça yardımı yapmasaydınız beni orada ve o anda öldüreceklerdi. Genç adamın ellerini hâlâ gırtlağımda hissediyorum. Babası da kâğıdı elimden almak için bileğimi bükmeye çalışıyordu. Her şeyi bildiğimi bir çırpıda anladılar, gördüğünüz gibi de, o çok kendine güvenen

hallerinden, birden ümitsiz bir duruma geçince, daha da içler acısı bir hâle büründüler.

Daha sonra cinayetin nedenini öğrenmek için ihtiyar Cunningham ile küçük bir sohbetimiz oldu. Oldukça uysaldı. Fakat oğlu tam bir şeytandı, o silahına bir ulaşsa, hemen oracıkta birimizin ya da kendinin beynini dağıtmaya hazırdı. Cunningham baktı ki her şey kendi aleyhine, ne biliyorsa çözülüverdi. Görünüşe göre, William o gece iki patronunu Bay Acton'un evine girerken gizlice gözetlemişti. Böylece onları avucuna aldı, onları ihbar etmekle tehdit etti, şantaj yaptı. Ancak Bay Alec, böylesi oyunlar oynanacak bir adam değildi. Alec'in aklına dahiyane bir fikir geldi. Kasabalının hırsız korkusunu, kendilerine şantaj yapan adamdan kurtulmak için kullanacaktı. William'a bir yem attılar ve oracıkta vurdular. Eğer not kâğıdını alma konusunda biraz daha dikkat etseydiler, bir de aksesuarlar konusunda biraz daha dikkatli davransaydılar, haklarında büyük ihtimalle bir şüphe oluşmayacaktı."

"Peki ya notta ne yazıyordu?" diye sordum.

Sherlock Holmes, parçaları önümüzde birleştirdi:

'*On ıkıye çeyrek kala doğu kapısına gelirsen*

senı çok şaşırtacak ve Annıe Morrison'la

ıkınıze oldukça faydası dokunacak bır şey

öğreneceksın. Fakat kımseye konu hakkında

bir şey söyleyeyim deme.'

"Tam da umduğum gibi bir mesaj." dedi. "Pek tabii, Alec Cunningham, William Kirwan ve Annie Morrison arasında ne gibi bir ilişki olduğunu bilmiyoruz. Fakat sonuçta bu yem işe yaradı. Herhalde 'y' ve 'g' harflerinde görülen akrabalığı gözden kaçırmıyorsunuzdur. İhtiyarın 'i' harflerinin noktasız olduğuna da dikkatinizi çekerim. Watson, bence kasabadaki bu sakin tatil epey işe yaradı. Yarın artık Baker Caddesi'ne iyice canlanmış olarak dönebilirim."

[1] Victoria Regina, İngiltere Kraliçesi (1819-1901)

[2] 28 Eylül 1066 tarihinde İngiltere’nin Normandiya dükü William tarafından işgali.

[3] La Belle Dame sans Merci: İngiliz şair John Keats'in ünlü baladı.